Özellikle; Ortaokul, Lise ve Üniversite Güzel Sanatlar Resim/Görsel Sanatlar Alanı Dersleri ile ilgili görevli eğitimciler ve öğrencilere tavsiye edilmektedir.

esat akbal

Görsel Sanatlar Eğitimine Giriş

YENİ ÇİZGİ SANAT GURUBU
Esat Akbal Resim Atölyesi

Özellikle; Ortaokul, Lise ve Üniversite Güzel Sanatlar Resim/Görsel Sanatlar Alanı Dersleri ile ilgili görevli eğitimciler ve öğrencilere tavsiye edilmektedir.

GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİNE GİRİŞ

Esat AKBAL

Ankara, 2014

GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİNE GİRİŞ

Özellikle; Ortaokul, Lise ve Üniversite Güzel Sanatlar Resim/Görsel Sanatlar Alanı Dersleri ile ilgili görevli eğitimciler ve öğrencilere tavsiye edilmektedir.

Yazar: Esat AKBAL

İsteme Adresi ve İletişim:

YENİ ÇİZGİ SANAT GRUBU Esat AKBAL Resim Atölyesi,

Atatürk Bulvarı Sanlı Han 8. Kat No: 105/812 Kızılay/ANKARA

Tel: 0505 691 09 51

E-mail: akbalesat@gmail.com

Sosyal Medya:

facebook.com/esat.akbal.9

twitter.com/EsatAKBAL

google.com/+EsatAkbal

Kapak Tasarım: Ahmet Yasin AKBAL

ISBN: 978-605-5230-70-8

Copyright © 2014
Tüm hakları yazarına aittir. Yazarın izni alınmadan kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik mekanik yada fotokopi yoluyla basımı, çoğaltılması yapılamaz.

SONÇAĞ YAYINCILIK MAT. LTD.ŞTİ
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı
Nu: 48/48-49 İskitler – Ankara
0312- 341 36 67

Dağıtım: SEÇKİN Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş
dagitim@seckin.com.tr
Tel: 0312 435 57 67 Fax: 0312 435 24 72

İÇİNDEKİLER

Esat AKBAL Kimdir? 4

Önsöz 7

Takdim 8

Risâle-İ Nur Görsel San'atlar Eğitimine Ruh Veriyor 9

Görsel Sanatlar Eğitimi 11

On Birinci Söz ve Görsel Sanatlar Eğitimi 22

Sanat Pencereleri 55

Görsel Sanatlar (Resim-Sanat) Eğitimi ve Ben (Ene-Ego) Duygusu 63

Genelde Sanat, Özelde Görsel Sanatlar ve Eğitimi; Said Nursi Yorumuyla; Haram mı? Helal mi? 66

Görsel Sanatlar/Resim Haram Mı? Helal Mi? 70

Görsel Sanatlar, Sanat Eserinin Fiyatı ve Harika-i Sanat Olan Nimetler 73

Yaratıcılık 76

Görsel Sanatlar ve Hava 78

Güzel Bir Çiçek ve Güzel Bir Kadının Resmi ve Heykeli Nasıl Yapılır? 81

O Herşeyi En Güzel Şekilde Yarattı 85

İnsan Antika Bir Sanattır 88

Altıncı Mesele Perspektifinden Lise Derslerine Bakış 90

Ortaokul ve Lise Görsel Sanatlar Dersi İçin Bir Etkinlik Örneği 93

Sanat ve İspat 95

ESAT AKBAL KİMDİR?

- 1972 Yılında Çorum'un İskilip İlçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Kırıkkale'de tamamladı.

- 1988'de TCDD Adapazarı Pratik Sanat Okulu'ndan mezun oldu ve Ankara Loko Bakım Atölyesi'nde çalışmaya başladı.

- 1991'de Ankara Yenimahalle Mimar Sinan Lisesinden mezun oldu ve aynı yıl Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Bölümü'nü kazandı ve 1997'de mezun oldu. 1996'da "Yeni Çizgi Sanat Merkezi"ni kurdu.

- 1998'de Niğde'de Resim-İş Öğretmeni olarak göreve başladı. 2001'de Van Çaldıran'da Yedek Subay Öğretmen olarak askerlik görevini tamamladı.

- 2001'de Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Planlaması Yüksek Lisans Programını kazandı. 2002'de Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisansını kazandı ve 2005'te "Plastik Sanatlar Eğitiminin Televizyon Yardımıyla Yaygınlaştırılması" konulu Yüksek Lisans Tezi ile mezun oldu.

- 2003–2004 yıllarında Ankara Milli Eğitim Müdürlüğü Kültür Bölümü Resim Komisyonunda görevlendirildi. 2003 yılında Başkent Öğretmenevinde "Öğretmenler Resim Sergisi" sergi ve katalog hazırlama komisyonunda, 2003 – 2004 eğitim öğretim döneminde Ulusal ve Uluslararası gerçekleştirilen İlköğretim ve Ortaöğretim okulları düzeyi birçok resim yarışmaları Ankara ili değerlendirme komisyonu başkan ve üyeliklerinde, 2004 yılında Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi kapsamında resim uygulamalarının değerlendirme komisyonu üyeliğinde, 2004 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığınca Nevruz etkinlikleri çerçevesinde düzenlenen "Türk Kültüründe Nevruz" konulu resim yarışması değerlendirme kurulu başkanlığında, 2004 yılında TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulunun düzenlediği "TBMM ve Cumhuriyet" konulu resim yarışması seçici kurul üyeliğinde bulundu.

- 2004-2010 yılları arasında Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığında çeşitli projeler ile program geliştirme ve ders kitabı inceleme bölümlerinde çalıştı. 2004'te "İnsan Hakları, Demokrasi ve Vatandaşlık

Eğitimini Geliştirme" projesi, 2007 yılında Yeşil KUTU Projesinde çalıştı, 2011'de Türkiye'de Hayat Boyu Öğrenmenin Geliştirilmesi Projesi kapsamında çalışma grubunda yer aldı.

-2008'de Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinin Resim Alanı derslerinden Grafik 11, Türk Resim-Heykel Sanatı, Sanat Tarihi, İki Boyutlu Sanat Atölye ve Sanat Eserlerini İnceleme Derslerinin ders kitaplarının yazımına rehberlikte bulundu. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi ders kitaplarının teknik tasarım ve düzenleme konusunda rehberlik yapmak üzere görevlendirildi. Öğretim Materyallerini Geliştirme, İnceleme Merkezi Müdürlüğünde ders programları, ders kitapları ve eğitim araçlarını inceleme ve değerlendirme komisyonlarında başkan ve üye olarak, Ders Kitaplarını Değerlendirme Seminerinde eğitim görevlisi olarak görev yaptı. 2008'de Fen ve Sosyal Bilimler Liselerine Resim öğretmenlerinin seçiminde oluşturulan mülakat komisyonu üyeliğinde bulundu.

- 2009'da KKTC Ortaokul ve liselerinde okutulmakta olan Kıbrıs Tarihi ders kitaplarının yeniden hazırlanmasında katkıda bulunmak üzere bu ülkede görev yaptı.

- 2010'da Milli Eğitim Bakanlığı Müfettiş Yardımcılığı sınavını kazandı, 2011 yılında Milli Eğitim Denetçi Yardımcısı, 2014 yılında da Maarif Müfettişi olarak atandı. Halen Maarif Müfettişi olarak görevine devam etmektedir.

- İlköğretim Programları ve Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi ve Değerlendirme Sonuçlarının Ortaöğretim İle Paylaşılması Çalıştayı, Ortaöğretimde Okul Çeşitliliği Yerine Program Çeşitliliğini Esas Alan Bir Yapıya Geçilmesi Çalıştayı, İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgelerinin Değerlendirilmesi Çalıştaylarına katıldı. Ayrıca Risale Akademi tarafından düzenlenen Sanat Çalıştaylarına (1-2-3) katıldı ve birer tebliğ sundu.

- 1992 yılında Gazi Üniversitesi Temel Sanat Sergisi,

- 1994 yılında Gazi Üniversitesi Grafik Sergisi,

- 1995 yılında Vakıf Bank Sanat Galerisinde Karma sergi,

- 1996 yılında İngiliz Kültür Merkezinde Karma Fotoğraf Sergisi,

- 2002 yılında Sincan Öğretmenler Resim Sergisi,

- 2003 yılında Başkent Öğretmenevinde "Öğretmenler Resim Sergisi"ne

katıldı.

- 1994 yılında “Lale ve Dostluk” konulu yarışmada mansiyon ödülü aldı.

- 1993 yılında TCDD Çalışanları ve Emeklileri Sosyal Yardımlaşma Vakfı amblem ve logo yarışma faaliyetleri çerçevesinde teşekkür belgesi,

- 2001–2002 Eğitim-Öğretim Yılındaki çalışmaları nedeniyle Ankara Sincan Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından teşekkür belgesi,

- 2004 yılında Cumhuriyetimizin 80. yıldönümü kutlamaları çerçevesinde “Cumhuriyet Döneminde Ankara’mız” konulu kompozisyon, şiir, resim ve yemek yarışmasında jüri üyeliği çerçevesinde Ankaralılar Derneği tarafından teşekkür belgesi,

- 2003-2004 eğitim öğretim döneminde Ankara Milli Eğitim Müdürlüğü Okullar Arası 7. Tiyatro, 6. Resim ve Müzik Şenlikleri Komisyonlarındaki çalışmaları nedeniyle Ankara Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından teşekkür belgesi,

- 15–16 Ekim 2005 tarihlerinde Mili Eğitim Bakanlığı, MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesinin ortaklaşa düzenlediği “Kadına Karşı Ayrımcılığın ve Şiddetin Önlenmesi” konulu Atölye Çalışmasına katılımı çerçevesinde teşekkür belgesi,

- 11–13 Temmuz 2005 British Council, Milli Eğitim Bakanlığı, Citizenship Foundation’ın ortaklaşa düzenlediği 2005 Eğitim Yoluyla Avrupa Yurttaşlık Yılı Projesi “İnsan Hakları, Demokrasi ve Yurttaşlık Eğitimi Semineri”ne katılımı çerçevesinde teşekkür belgesi verildi.

- Rasim SOYLU’nun “Âsar-ı Bedîiyye’de Estetik” isimli çalışmasında editörlük yaptı.

- Çeşitli internet siteleri ve gazetede yazıları yayınlanan Esat AKBAL evli ve üç çocuk babasıdır.

ÖNSÖZ

2014 yılı ortalarına kadar yapmış olduğum Görsel Sanatlar ve Eğitimi ile ilgili değişik internet siteleri ve gazetede yayınlanan yazılar ile Risale Akademi tarafından düzenlenen Sanat Çalıştaylarında sunduğum çalışmalar bu kitapta bir araya toplanmıştır.

Görsel Sanatlar ve Eğitimi alanında çalışmalara devam edilmekte olup, ilerleyen zamanlarda da yapılan çalışmalar bir araya getirilecektir.

Bu kitapta yer alan çalışmalarda genel olarak sanatın, özel olarak da görsel sanatlar alanının temel bazı konularına farklı bir nazarla yaklaşılmakta, hakikati arama adına yeni sorgulamalar yapılmaktadır.

Özellikle geçtiğimiz yüzyılda ve bu yüzyılda gittikçe etkisini gösteren ve kendi ülkemizin bir değeri olarak dünya çapında etkiye sahip olan Risale-i Nur eserlerinde yer alan sanat ve görsel sanatlarla ilgili konular batı tarzı sanat eğitimi karşısında yeniden kimliğimizi sorgulama imkanı vermektedir.

Bu çerçevede kitapta yer alan çalışmalara bu gözle bakılmasını, eksik ve yanlış noktaların yazarın kısır anlayışından kaynaklandığını, iyi ve güzel noktaların ise ilham kaynağı olan eserlerden ve bu eserlerin sahiplerinden geldiğini okuyucuların göz önünde tutmasında fayda vardır.

İstifadeye medar olması dileğiyle, en derin saygı ve sevgilerimi sunuyorum.

Esat AKBAL

TAKDİM

Sanat insan yaşamının ayrılmaz bir parçasıdır. İster ilgi duyalım ister duymayalım, ister sanatla uğraşalım ister uğraşmayalım, sanat mutlaka bizim yaşamımızın içinde yer alır.

Bir film seyrederken, bir müzik dinlerken, bir resme bakarken, bir elbise alırken, bir sergi veya tarihi eser gezerken… mutlaka hoşumuza giden şeyleri güzel diye severiz ve tercih ederiz. Hoşumuza gitmeyenleri ise çirkin olarak nitelendiririz.

Bu insanın yaratılışında var olan bir duygudur. Buna estetik biliminde "Estetik tavır" adı verilir. Etrafımızda bulunan her şey ya güzeldir veya çirkindir. Tabii güzellik ve çirkinlik kişiden kişiye, toplumdan topluma, kültürden kültüre farklılık arz eder. Fakat yine de değişmeyen normlar dediğimiz bir takım evrensel ölçüler vardır ki bunlar bize güzel ile çirkini ayırt etmede yol gösterirler.

İşte insan psikolojisini bu denli etkileyen bu duyguyu araştıran Estetik bilimine katkıda bulunmak için Yeni Çizgi Sanat Merkezi tarafından ön çalışmalar başlatılmıştır.

Bugün elimizde bulunan ve günlük dilde yazılmış eserlerin çoğunluğu batı toplumu ve kültürünün estetik düşüncesini yansıtmaktadır. Konuya zenginlik katması amacıyla ve farklı güzellik felsefelerini karşılaştırmak için Osmanlı son dönem ilim adamı ve düşünürlerinden Bediüzzaman'ın Risale-i Nur eserlerinin incelenmesine estetik ile ilgili düşüncelerinin sanat dünyasına kazandırılmasına çaba sarf ettik. Ümit ediyoruz ki Estetik bilimine ve sanat dünyasına biraz olsun katkısı olur.

(Soylu, Rasim. 1996, Ankara, Yeni Çizgi Sanat Merkezi Yayınları. Âsar-ı Bedîiyye'de Estetik)

(http://rasimsoylu.tr.gg/ASAR_I-BEDiiYYEDE-ESTETiK.htm)

RİSÂLE-İ NUR GÖRSEL SAN'ATLAR EĞİTİMİNE RUH VERİYOR

Görsel Sanatlar anaokulu, okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim okullarımızdan üniversiteye, yüksek lisans ve doktoraya kadar uzanan geniş bir yelpazede ele alınan ve eğitim ve öğretimi yapılan bir alandır. Her kademede farklı düzeylerde ele alınan Görsel Sanatlar Eğitiminin nasıl olması gerektiği konusu uzmanlar tarafından halen tartışılmaktadır.

Konuya zenginlik katması ve farklı bir pencereden yaklaşmak adına Risâle-i Nur'da görsel san'atlara bakış ile ilgili kısa bir giriş yapmaya çalışalım.

Risâle-i Nurda genel olarak san'at denilince akla gelen bazı sözler vardır. Bunlardan birkaçını hemen sıralayalım:

• San'atlı bir eser san'atkârı icap eder.

• Her cemal ve kemal sahibi kendi cemal ve kemalini görmek ve göstermek ister.

• Güzel gören güzel düşünür, güzel düşünen hayatından lezzet alır.

• Ruhun manevî güzelliğidir ki ilim vasıtasıyla san'atında tezahür ediyor.

• Güzellerin güzel yüzlerinde güzelliği yaratan, elbette o güzelliğe müştakları da yaratır.

• Güzelin güzelliğini arttıran çirkinin çirkinliğidir.

• Herkes kendi san'atında büyüktür.

• Çirkinin icadı çirkin değil güzeldir. Çünkü neticelerin çoğu güzeldir.

• Çok güzellikleri intaç veya izhar eden bir çirkinlik dahi, dolayısıyla bir güzelliktir.

• Bu kâinat bin birlikler perdeleri içinde sarılı bir gül goncası gibidir.

• Hem de san'atı hayaliyesiyle tabiata şakirtlik etmek gerektir. Ta tabiatın kavanini onun san'atında in'ikas edebilsin.

• Her şey zıddı ile bilinir.

• Bu kâinatta görünen bütün güzellikler öyle bir güzelden geliyor ki; bu mütemadiyen değişen ve tazelenen kâinat, bütün mevcudatiyle ayinedarlık dilleriyle, o güzelin cemalini tavsif ve tarif eder.

Yukarıdaki sözlerden de anlaşılacağı üzere Risâle-i Nur'da konuyla ilgili oldukça derin düşünceler mevcuttur. Bu konuda derinlemesine araştırma yapmak için ilgili kitapları okumak ve yorumlamaya çalışmak gerekir.

Burada amacımız kısaca bazı önemli noktalara dikkatlerin çekilmesi için anaokulundan üniversiteye kadar Görsel San'atlar Eğitimi ile ilgilenenlere ve herkese bir pencere açmaktır. Ta ki herkes bu pencereden kendi ufkuna düşen hisseyi alabilsin.

Bugün okullarda ağırlıklı olarak uygulamaya dönük işlenen Görsel San'atlar Dersi ile ilgili teorik ve felsefi boyut zayıf kalmıştır. Bu ilköğretim düzeyinde normal karşılansa bile ortaöğretim ve üniversite boyutunda üzerinde durulması gereken bir konudur. Ancak bu teori ve felsefe boyutunun da sadece Avrupa felsefe tarihinden yola çıkılarak dayatılmaması gerekmektedir. Bizim kültürümüze ve birikimlerimize ait değerlerin, düşüncelerin ele alınması ve Avrupa ile kıyaslanarak işlenmesi gerekmektedir. Ancak böylelikle dengeli bir eğitim gerçekleştirilmiş olur. İşte bu konuda Bediüzzaman'ın düşünceleri ve onun en önemli eseri olan Risâle-i Nur bizlere ışık tutmaktadır.

(http://www.yeniasya.com.tr/2008/06/17/egitim/default.htm)

GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ

(22 Mayıs 2010 Cumartesi günü "1. Risale-i Nur ve Sanat Çalıştayın'da sunulan 9. tebliğ)

Görsel Sanatlar anaokulu, okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim okullarımızdan üniversiteye, yüksekokul, lisans, yüksek lisans ve doktoraya kadar uzanan geniş bir yelpazede ele alınan ve eğitim ve öğretimi yapılan bir alandır. Her kademede farklı düzeylerde ele alınan Görsel Sanatlar Eğitiminin nasıl olması gerektiği konusu uzmanlar tarafından halen tartışılmaktadır.

Burada amacımız kısaca bazı önemli noktalara dikkatlerin çekilmesi için anaokulundan üniversiteye kadar Görsel Sanatlar Eğitimi ile ilgilenenlere ve herkese bir pencere açmaktır. Ta ki herkes bu pencereden kendi ufkuna düşen hisseyi alabilsin.

Bugün okullarda ağırlıklı olarak uygulamaya dönük işlenen Görsel Sanatlar Dersi ile ilgili teorik ve felsefi boyut zayıf kalmıştır. Bu ilköğretim düzeyinde normal karşılansa bile ortaöğretim ve üniversite boyutunda üzerinde durulması gereken bir konudur. Ancak bu teori ve felsefe boyutunun da sadece Avrupa felsefe tarihinden yola çıkılarak dayatılmaması gerekmektedir.

Bizim kültürümüze ve birikimlerimize ait değerlerin, düşüncelerin ele alınması ve Avrupa ile kıyaslanarak işlenmesi gerekmektedir. Ancak böylelikle dengeli bir eğitim gerçekleştirilmiş olur. İşte bu konuda Kur'an-ı Kerim ayetleri ve Bediüzzaman'ın düşünceleri ve onun en önemli eseri ve bir çeşit Kur'an-ı Kerim tefsiri olan Risâle-i Nur bizlere ışık tutmaktadır.

Şimdi genelde sanat, özelde de görsel sanatlar eğitimi açısından önemli olan bazı başlıklara birlikte göz atalım:

Sanat-Sanatçı-Sanat Eseri

"Arkadaşı ona cevap vererek dedi ki: 'Seni topraktan, sonra

bir damla döl suyundan yaratan, sonra da seni (eksiksiz) bir insan şeklinde düzenleyen Allah'ı inkâr mı ediyorsun?' " (Kehf Sûresi, 37).

"Acaba onlar herhangi bir yaratıcı olmadan mı yaratıldılar? Yoksa kendileri mi yaratıcıdırlar?" (Tûr Sûresi, 35)

"Hem nasıl ki, bir hâne ustasız olmaz. Bâhusus öyle bir hâne ki, hârika san'atlarla, acîb nakışlarla, garip zînetlerle tezyin edilmiş. Hattâ, her bir taşında bir saray kadar san'at derc edilmiş. Ustasız olmak, hiçbir akıl kabul edemez; gayet mâhir bir san'atkâr ister… Öyle de, şu kâinat nihayetsiz hakîm, alîm, kadîr bir Sâni ister… Nasıl böyle bir sarayın Sâniinden gaflet edilebilir?" (Nursi, S. Sözler, 10. Söz, Mukaddeme).

"San'atlı bir eser san'atkârı icap eder." (Nursi, S. Sözler, s. 619)

Sanat eğitiminde üç önemli sacayağı vardır:

1. Sanat

2. Sanatkâr

3. Sanat Eseri

Şimdi bununla ilgili yukarıdaki ayetleri ve Risale-i Nur'daki sözü ele alalım:

Burada görüleceği üzere ortada bir eser varsa bu eseri ortaya çıkaran birisi olması gerektiği, hele bu eser sanatlı ise mutlaka bir sanatkârının bulunması gerektiği belirtilmektedir. Eserden sanatkâra giden bir yol izlenmektedir.

Gerçekten de bir fiilin failsiz olması mümkün olmadığı gibi sanatkârsız bir sanat dahi mümkün değildir.

Burada akla şöyle bir soru gelebilir: "Sanatçı olarak kabul ettiğimiz kişilerin eserlerini sanat eseri olarak kabul ediyoruz ancak tabiattaki güzellikleri ve eserleri de sanat eseri olarak kabul edecek miyiz? Eğer böyle kabul edersek tabiattaki sanat eserlerinin sanatkârına Allah mı diyeceğiz?"

Elcevap: Evet. Bir eserin sanat eseri olduğunun kabulü için

onun bir irade ve kasıt ile yapılmış olması gerekmektedir. Tabiattaki eserlere baktığımızda da bu irade ve güzelleştirme kastını bizzat görmekteyiz. Hiçbir şey tesadüfen ve kendi kendine olmamaktadır.

Sanat Eğitiminde Sergi

"Allah yeryüzünü sizin için bir sergi yapmıştır" (Nûh Sûresi, 19-20).

"Yeri de biz döşedik. Biz ne güzel döşeyiciyiz" (Zâriyât Sûresi, 48).

"O, yeryüzünü sizin ayaklarınızın altına serendir. Haydi onun üzerinde yürüyün…" (Mülk Sûresi, 15).

"…Demek, bir seyrangâh-ı dâimîye gidiliyor. Mâdem numunelerini göstermek için beş altı gün seyrangâhlara bu kadar masraf ediyor, bu memleketi kurdu; elbette, hakiki hazînelerini, kemâlâtını, hünerlerini makarr-ı saltanatında öyle bir tarzda gösterecek, öyle seyrangâhlar açacak ki, akılları hayrette bırakacak…" (Nursi, S. Sözler, s. 54, 55).

"Her cemâl ve kemâl sahibi, kendi cemâl ve kemâlini görmek ve göstermek istemesi sırrınca, o sultan-ı zîşan dahi istedi ki, bir meşher açsın, içinde sergiler dizsin; tâ nâsın enzârında saltanatının haşmetini, hem servetinin şâşaasını, hem kendi san'atının hârikalarını, hem kendi mârifetinin garîbelerini izhâr edip, göstersin." (Nursi, S. Sözler, 11. Söz).

Sanat eğitiminde sanatın niçin yapıldığı konusu da ele alınmalıdır. Bu ayetlerden ve sözlerden de anlaşılacağı üzere sanatçı eserini ortaya koyarken kendisinde bulunan güzelliklerin ve mükemmelliklerin ortaya çıkmasını ister. Bu güzellik ve mükemmellikleri hem kendisi bizzat görmek hem de bu güzellikleri takdir edeceklerin bakışı ile görmek ister. Bunun için de çeşitli sergiler açar, gösteriler düzenler, konserler verir. Kâinat sanatkârı Allah da bunun için bu sergi salonlarını ve gösteri merkezlerini yaratmıştır.

"Güzel gören güzel düşünür, güzel düşünen hayatından lezzet

alır.” (Nursi, S.).

Sanat eğitiminde güzel görmek ve güzel düşünceler ortaya koymak esas olmalıdır. İzleyicilerin sanat eserlerinden etkilenerek güzel düşünceler geliştirmeleri beklenmekte ve böylece daha mutlu olmalarının yolu açılmaktadır. Felsefeciler buna “katarsis” yani “arınma” demektedir.

Kâinattaki güzellikleri ve nitelikli sanat eserlerini gören ve güzel düşünceler geliştirenler hayatlarında daha mutlu olmaktadırlar.

Sanat Eğitiminde Bakma ve Görme

(Mânâ-i Harfî - Mânâ-i İsmî)

“De ki: Göklerde ve yerde neler var, bir baksanıza.” (Yûnus Sûresi, 101).

“De ki, ‘Kör ile gören bir olur mu? Ya da karanlıklarla aydınlık bir olur mu? Yoksa Allah’a, O’nun yarattığı gibi yaratan ortaklar buldular da bu yaratma ile Allah’ın yaratması onlara göre birbirine mi benzedi?’ De ki: Her şeyin yaratıcısı Allah’tır. O, birdir, mutlak hâkimiyet sahibidir.” (Ra'd Sûresi, 16)

“Yeryüzüne bakmazlar mı, orada her türden nice güzel ve yararlı bitkiler bitirdik.” (Şu'arâ Sûresi, 7).

“O, yedi göğü tabaka tabaka yaratandır. Rahmân’ın yaratışında hiçbir uyumsuzluk göremezsin. Bir kere daha bak! Hiçbir çatlak (ve düzensizlik) görüyor musun? Sonra tekrar tekrar bak; bakışların (aradığı çatlak ve düzensizliği bulamayıp) âciz ve bitkin halde sana dönecektir.” (Mülk Sûresi, 3, 4).

“Üstlerinde kanat çırparak uçan kuşlara bakmazlar mı? Onları (havada) ancak Rahmân tutuyor. Şüphesiz O her şeyi hakkıyla görendir.” (Mülk Sûresi, 19).

“Deveye bakmıyorlar mı, nasıl yaratılmıştır! Göğe bakmıyorlar mı, nasıl yükseltilmiştir! Dağlara bakmıyorlar mı, nasıl dikilmişlerdir! Yeryüzüne bakmıyorlar mı, nasıl yayılmıştır!” (Ğâşiye Sûresi, 17–20).

“Evet, Kur'ân-ı Hakîm, … mevcudâta mânâ-i harfî nazarıyla, yani, onlara Sâni hesâbına bakar; ‘Ne güzel yapılmış, ne kadar güzel bir sûrette Sâniin cemâline delâlet ediyor’ der. Ve bununla, kâinatın hakiki güzelliğini gösteriyor.

Ammâ, ilm-i hikmet dedikleri felsefe ise, hurûf-u mevcudâtın tezyinâtında ve münâsebâtında dalmış ve sersemleşmiş, hakikatin yolunu şaşırmış.

Şu kitâb-ı kebîrin hurufâtına mânâ-i harfî ile, yani, Allah hesâbına bakmak lâzım gelirken, öyle etmeyip, mânâ-i ismî ile, yani, mevcudâta mevcudât hesâbına bakar, öyle bahseder. ‘Ne güzel yapılmış’a bedel ‘Ne güzeldir’ der, çirkinleştirir. Bununla kâinatı tahkir edip kendisine müştekî eder.” (Nursi, S. Sözler, 11.Söz)

Sanat eğitiminde bakış açısı, bakma ve görme çok önemlidir. Hergün yanından geçtiğimiz bir çiçeğe veya ağaca bakarız ama göremeyebiliriz. Sanat eğitimi işte bize bakma ve görme eğitimi vermektedir. Tabiattaki varlıkları gözlemleme ve onların özelliklerini keşfetme sanat eğitiminin amaçlarından biridir.

Yukarıdaki ayetler ve sözlerden de anlaşılacağı üzere tabiattaki varlıklarda tecelli eden (yansıyan) güzelliklerin keşfedilerek sanatkârının takdir edilmesi insanın yaratılışının en önemli gayelerinden biridir. Hem Kur’an’da hem de onun tefsiri olan Risale-i Nurda bu durum özellikle vurgulanmaktadır.

Sanat Eğitiminde Renk, Şekil, Ölçü, Ahenk, Denge

“Biz Allah’ın boyasıyla boyanmışızdır. Boyası Allah’ınkinden daha güzel olan kimdir?(Bakara, 138).

“O, sizi rahimlerde, dilediği gibi şekillendirendir.” (Al-i İmran, 6).

“Sizin için yeryüzünde çeşitli renk ve biçimlerle yarattığı şeyleri de sizin hizmetinize verdi. Öğüt alan bir toplum için bunda ibretler vardır.” (Nahl Sûresi, 13).

“O her şeyi yaratmış ve yarattığı O şeyleri bir ölçüye göre takdir etmiştir.” (Furkân Sûresi, 2).

“Göklerin ve yerin yaratılması, dillerinizin ve renklerinizin farklı olması da onun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir…” (Rûm Sûresi, 22).

“Görmüyor musun ki Allah gökten su indirdi. Biz onunla türlü türlü ürünler çıkardık. Dağlardan da beyaz, kırmızı (birbirinden farklı) çeşitli renklerde yollar (katmanlar) var, simsiyah taşlar da var. İnsanlardan, (yeryüzünde) hareket eden (diğer) canlılardan ve hayvanlardan yine böyle çeşitli renklerde olanlar vardır. Allah’a karşı ancak; kulları içinden âlim olanlar derin saygı duyarlar.” (Fâtır Sûresi, 27, 28).

“Gerçekten biz, her şeyi bir ölçü ve dengede yarattık.” (Kamer Sûresi, 49).

“Göğü yükseltti ve ölçüyü koydu.” (Rahmân Sûresi, 7).

“Allah her şeye bir ölçü koymuştur.” (Talâk Sûresi, 3).

“Biz sizi bayağı bir sudan (meniden) yaratmadık mı? Sonra onu belli bir süreye kadar sağlam bir yerde (ana rahminde) tuttuk. Sonra da ona ölçülü bir biçim verdik. Biz ne güzel biçim verenleriz!” (Mürselât Sûresi, 20-23).

“(Ey inkarcılar!) Sizi yaratmak mı daha zor, yoksa göğü yaratmak mı? Onu Allah kurmuştur. Onu yükseltmiş ve ona düzen ve âhenk vermiştir. O göğün gecesini karanlık yaptı, ışığını da çıkardı. Ardından yeri düzenleyip döşediOndan suyunu ve merasını çıkardı. Dağları sağlam bir şekilde yerleştirdi.” (Nâzi'ât Sûresi, 27-32).

“O, yaratıp şekillendiren, âhenk veren ve düzene koyandır. O, (her şeyi) ölçüyle yapıp yönlendirendir.” (A'lâ Sûresi, 2, 3).

“Her şeye hassas mîzanlarla, mahsus ölçülerle vücud vermek, sûret giydirmek, yerli yerine koymak, nihayetsiz bir adâlet ve mîzan ile iş görüldüğünü gösterir.” (Nursi, S. Sözler, 10.Söz, Mukaddime).

Sanat eğitiminde sanat elemanları ve ilkeleri olan renk, şekil, ölçü, ahenk, denge vb. sanatın icrası ve anlaşılmasında kullanılan araçlardır. Bu konular anlaşılmadan sanatın gerçek manasıyla

anlaşılması mümkün değildir. İşte bu konuda da Kur'an-ı Kerim ve tefsiri Risale-i Nur bize yol göstermektedir.

Sanat Eğitiminde Güzellik-Çirkinlik

"O ki, yarattığı her şeyi güzel yaptı. İnsanı yaratmaya da çamurdan başladı." (Secde Sûresi, 7).

"Allah, yeryüzünü sizin için karar kılma yeri, göğü de binâ yapan; size şekil verip de şekillerinizi güzel kılan ve sizi temiz şeylerle rızıklandırandır. İşte Rabbiniz Allah! Âlemlerin Rabbi Allah ne yücedir!" (Mü'min sûresi, 64).

"Gökleri ve yeri hak ve hikmete uygun olarak yarattı. Sizi şekillendirdi ve şekillerinizi de güzel yaptı…" (Teğâbun Sûresi, 3).

"İnsan, kendisinin başıboş bırakılacağını mı zanneder. O dökülen meniden ibaret az bir su değil miydi? Sonra bu, bir "alaka"3 oldu. Derken Allah onu yaratıp güzelce şekillendirdi." (Kıyâme Sûresi, 36, 37, 38).

"Biz, gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık" (Tîn Sûresi, 4).

"Hem, bir şeyin kuvvet ve zaafça merâtibi, o şeyin içine zıddının müdâhalesidir. Meselâ, hararetin derecâtı, soğuğun müdâhalesidir; güzelliğin merâtibi, çirkinliğin müdâhalesidir; ziyânın tabakàtı, karanlığın müdâhalesidir." (Nursi, S. Sözler, 10.Söz, Hatime).

"Herşeyde, hattâ en çirkin görünen şeylerde, hakiki bir hüsün ciheti vardır. Evet, kâinattaki herşey, her hâdise, ya bizzat güzeldir, ona hüsn-ü bizzat denilir; veya neticeleri cihetiyle güzeldir ki, ona hüsn-ü bilgayr denilir." (Nursi, S. Sözler, s.210).

Modern estetik ve sanat eğitiminde güzelliğin yanı sıra çirkinlik de ele alınan bir konudur. Bu açıdan güzellikle beraber çirkinliğin de ele alınıp ne olduğunun izah edilmesi gerekmektedir. Güzelliği farklı derecelerde olması onun içerisine zıddı olan çirkinliğin karışmasıyla olmaktadır. Ayrıca bir şeyin ya bizzat güzel olduğu veya neticeleri itibariyle güzel olduğu vurgulanmaktadır.

Sanat Eğitiminde Helal – Haram

"De ki: "Allah'ın, kulları için yarattığı zîneti ve temiz rızkı kim haram kılmış?"… De ki: "Rabbim ancak, açık ve gizli çirkin işleri, günahı, haksız saldırıyı, hakkında hiçbir delil indirmediği herhangi bir şeyi Allah'a ortak koşmanızı ve Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri söylemenizi haram kılmıştır." (A'râf Sûresi, 32, 33).

"Mü'min kadınlara da söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar. (Yüz ve el gibi) görünen kısımlar müstesna, zînet (yer)lerini göstermesinler... Gizledikleri zinetler bilinsin diye ayaklarını yere vurmasınlar…" (Nûr Sûresi, 31).

"Cinler Süleyman için dilediği biçimde kaleler, heykeller, havuz gibi çanaklar ve sabit kazanlar yapıyorlardı…" (Sebe' Sûresi, 13).

"İbrahim şöyle dedi: 'Yonttuğunuz putlara mı tapıyorsunuz?' 'Oysa Allah sizi de, yaptığınız şeyleri de yaratmıştır.' " (Sâffât Sûresi, 95, 96).

"Yaratıcıların en güzelini, sizin ve geçmiş atalarınızın Rabbi olan Allah'ı bırakarak 'Ba'l'e mi tapıyorsunuz?' " (Sâffât Sûresi, 125-126).

"Hani ona akşamüstü bir ayağını tırnağı üstüne dikip üç ayağının üzerinde duran çalımlı ve soylu atlar sunulmuştu. Süleyman, 'Gerçekten ben malı, Rabbimi anmamı sağladığından dolayı çok severim' dedi. Nihayet gözden kaybolup gittikleri zaman, 'Onları bana geri getirin' dedi. (Atlar gelince de) bacaklarını ve boyunlarını okşamaya başladı." (Sâd Sûresi, 31, 32, 33).

"Ulaşmaz dest-i edeb-i garb-ı hevesbâr-ı hevâkâr-ı dehâdâr De'b-i edeb-i ebed-müddet-i Kur'ân-ı ziyâbâr-ı şifâkâr-ı hüdâdâr

• Kâmilîn insanların zevk-i maâlîsini hoşnut eden bir hâlet, çocukça bir hevese, sefihçe bir tabiat sahibine hoş gelmez,

• Onları eğlendirmez. Bu hikmete binâen, bir zevk-i süflî, sefih, hem nefsî ve şehvânî içinde tam beslenmiş, zevk-i ruhîyi

bilmez.

• Avrupa'dan tereşşuh etmiş şu hazır edebiyat, romanvâri nazarla, Kur'ân'da olan letâif-i ulviyet, mezâyâ-i haşmeti göremez, hem tadamaz.

• Kendindeki mihengi ona ayar edemez. Edebiyatta vardır üç meydan-ı cevelân; onlar içinde gezer, haricine çıkamaz.

• Ya aşkla hüsündür, ya hamâset ve şehâmet, ya tasvir-i hakikat. İşte yabânî edebse, hamâset noktasında hakperestliği etmez.

• Belki zâlim nev-i beşerin gaddarlıklarını alkışlamakla kuvvetperestlik hissini telkin eder. Hüsün ve aşk noktasında aşk-ı hakiki bilmez.

• Şehvetengiz bir zevki nefislere de zerk eder. Tasvir-i hakikat maddesinde, kâinata san'at-ı İlâhî sûretinde bakmaz,

• Bir sıbga-i Rahmânî sûretinde göremez. Belki tabiat noktasında tutar, tasvir ediyor, hem ondan da çıkamaz.

• Onun için telkini aşk-ı tabiat olur. Maddeperestlik hissi, kalbe de yerleştirir; ondan ucuzca kendini kurtaramaz.

• Yine ondan gelen, dalâletten neş'et eden ruhun ıztırâbâtına, o edebsizlenmiş edeb müsekkin, hem münevvim, hakiki fayda vermez.

• Tek bir ilâcı bulmuş, o da romanlarıymış. Kitap gibi bir hayy-ı meyyit, sinema gibi bir müteharrik emvât. Meyyit hayat veremez.

• Hem tiyatro gibi tenâsuhvâri, mâzi denilen geniş kabrin hortlakları gibi şu üç nevi romanlarıyla hiç de utanmaz.

• Beşerin ağzına yalancı bir dil koymuş, hem insanın yüzüne fâsık bir göz takmış, dünyaya bir âlûfte fistanını giydirmiş, hüsn-ü mücerred tanımaz.

• Güneşi gösterirse, sarı saçlı güzel bir aktristi kàrie ihtar eder. Zâhiren der: "Sefâhet fenadır, insanlara yakışmaz."

• Netice-i muzırrayı gösterir. Halbuki sefâhete öyle müşevvikàne bir tasviri yapar ki, ağız suyu akıtır, akıl hâkim kalamaz.

• İştihâyı kabartır, hevesi tehyic eder; his daha söz dinlemez. Kur'ân'daki edebse, hevâyı karıştırmaz.

• Hakperestlik hissi, hüsn-ü mücerred aşkı, cemâlperestlik zevki, hakikatperestlik şevki verir. Hem de aldatmaz.

• Kâinata tabiat cihetinde bakmıyor. Belki bir san'at-ı İlâhî, bir sıbga-i Rahmânî noktasında bahseder; akılları şaşırtmaz.

• Mârifet-i Sâniin nurunu telkin eder, herşeyde âyetini gösterir. Her ikisi rikkatli birer hüzün de veriyor; fakat birbirine benzemez.

• Avrupazâde edebse, fakdü'l-ahbabdan, sahipsizlikten neş'et eden gamlı bir hüznü veriyor; ulvî hüznü veremez.

• Zîrâ sağır tabiat, hem de bir kör kuvvetten mülhemâne aldığı bir hiss-i hüzn-ü gamdâr. Âlemi bir vahşetzâr tanır; başka çeşit göstermez.

• Sûrette gösterir, hem de mahzunu tutar, sahipsiz de olarak yabânîler içinde koyar, hiçbir ümit bırakmaz.

• Kendine verdiği şu hiss-i heyecanla git gide ilhâda kadar gider, ta'tîle kadar yol verir. Dönmesi müşkül olur; belki daha dönemez.

• Kur'ân'ın edebi ise, öyle bir hüznü verir ki, âşıkàne hüzündür, yetimâne değildir. Firâku'l-ahbabdan gelir; fakdü'l-ahbabdan gelmez.

• Kâinatta nazarı, kör tabiat yerine, şuurlu, hem rahmetli bir san'at-ı İlâhî onun medâr-ı bahsi. Tabiattan bahsetmez.

• Kör kuvvetin yerine, inâyetli, hikmetli bir kudret-i İlâhî ona medâr-ı beyân. Onun için, kâinat vahşetzâr sûret giymez.

• Belki muhatab-ı mahzunun nazarında oluyor bir cemiyet-i ahbab. Her tarafta tecâvüb, her cânibde tahabbüb; ona sıkıntı vermez.

• Her köşede istînâs, o cemiyet içinde mahzunu vaz' ediyor bir hüzn-ü müştakàne; bir hiss-i ulvî verir, gamlı bir hüznü vermez.

• İkisi birer şevki de verir. O yabânî edebin verdiği bir şevk ile nefis düşer heyecana, heves olur münbasıt; ruha ferah veremez.

• Kur'ân'ın şevki ise, ruh düşer heyecana, şevk-i maâlî verir. İşte bu sırra binâen, şeriat-ı Ahmediye (a.s.m.) lehviyâtı istemez.

• Bâzı âlât-ı lehvi tahrim edip, bir kısmı helâl diye izin verip; demek hüzn-ü Kur'ânî veya şevk-i tenzilî veren âlet zarar vermez.

• Eğer hüzn-ü yetimî veya şevk-i nefsânî verse, âlet haramdır. Değişir eşhâsa göre; herkes birbirine benzemez." (Nursi, S. Sözler, s. 676- 678).

Sanat eğitiminde en çok tartışılan konulardan birisi de helal ve haram olup olmadığı konusudur. Bu konuda Kur'an-ı Kerim ve tefsiri olan Risale-i Nurda konuyla ilgili bazı bölümler yukarıda yer almaktadır. Bu konular derinlemesine ele alındığında sanatta nelerin helal, nelerin haram olduğu ortaya çıkacaktır. Ancak Nursi'den alınan bölümün sonunda bu durumun şahıslara göre değişeceği vurgulanmaktadır.

Kaynaklar:

T.C. Diyanet İşleri Başkanlığının resmi web sitesinde yer alan Kur'an-ı Kerim mealinden faydalanılarak hazırlanmıştır. Adres: http://www.diyanet.gov.tr/kuran/default.asp

NURSİ, S. Sözler, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, Ocak 2001

www.risaleinurenstitusu.org/

(Risale-i Nur ve Sanat Çalıştayları I-II-III. 2013, Ankara. Risale Akademi Bilimsel Etkinlikler Serisi - 5. Merak Yayınları.).

http://www.risalehaber.com/gorsel-sanatlar-egitimi-116867h.htm

ON BİRİNCİ SÖZ VE GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ

(*Görsel Sanatlar Eğitimcisi Esat Akbal'ın 2. Risale-i Nur ve Sanat Çalıştayına sunduğu tebliğidir.)*

1. Giriş

Görsel Sanatlar Eğitimi okulöncesi dönemden başlayıp üniversiteye kadar uzanan ve tüm bireylere hitap eden bir alandır. Görsel Sanatlar Eğitiminin amaçları ile bu kainatın ve alemlerin ve insan denilen bilinmezin anlaşılması meselesi birbiriyle irtibatlıdır. Nursi bu konuyla ilgili olarak Sözler isimli eserinin girişinde şu cümleyi kullanır:

"Ey kardeş! Eğer hikmet-i âlemin tılsımını ve hilkat-i insanın muammâsını ve hakikat-i salâtın rumuzunu bir parça fehmetmek istersen, nefsimle beraber şu temsilî hikâyeciğe bak:"

Bu temsili hikayecikte Nursi bir sanatçının sanat eserleri ile ilgili olarak ortaya koyduğu icraatları ve bu icraatların ne anlama geldiğini açıklar. Bu sanatçı Allah'tır. Allah'ın sanatını ve icraat, sıfat ve fiillerini anlamasının ise Allah'ın insana verdiği ölçüleri ve özellikleri doğru kullanması ile mümkün olabildiğini vurgulamaktadır (Bakınız 30. Söz; ene ve vahid'i kıyasi meselesi).

Öncelikle burada görsel sanatların da amaçları içerisinde yer alan sanat, sanatçı, sanat eseri, sergi, seyirci vb. temel görsel sanat kavramlarının ne anlama geldiğinin anlaşılması için On birinci Sözde geçen meseleleri tek tek görsel sanatlar eğitimi açısından ele almaya çalışacağız. Bunu yaparken zaman zaman yazarın diğer eserlerinden de alıntılar yapılmaya çalışılacaktır.

Ayrıca yazarın görsel sanatlarla ilgili diğer görüşleri ise bu çalışmaların devamı niteliğinde ele alınacaktır.

2. On Birinci Sözün Başındaki Ayetler ve Görsel Sanatlar Eğitimi

On birinci söz aşağıdaki ayetlerle başlamaktadır:

"Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

Yemin olsun güneşe ve aydınlığına. • Ve onu takip eden aya. • Ve onu gösteren güne. • Ve onu örten geceye. • Ve gökyüzüne ve onu binâ edene. • Ve yeryüzüne ve onu yayıp döşeyene. • Ve insana ve onu intizamla yaratana." (Şems Sûresi: 1-7.)

Bu ve buna benzer birçok ayet görsel sanatlar eğitimiyle ilişkilendirilebilir. Çünkü görsel sanatlar eğitimin temelinde yer alan ışık-gölge, yansıtma, gösterme, örtme, bina etme (inşa-konstrüksiyon), yayma, döşeme, mekan, insan (sanat eseri, sanatçı ve seyirci olarak), intizam, düzen, yaratma vb. kavram ve terimler görsel sanatlar eğitiminin ana meseleleri olarak ele alınmaktadır.

On birinci söz bu ayetin bir çeşit açıklaması ve tefsiridir ve görsel sanatlar eğitimi açısından da çok önemli yol gösterici işaretleri içinde barındırmaktadır.

3. Temsili Hikâyecik ve Görsel Sanatlar Eğitimi

Bu başlık altında On Birini Sözde geçen temsili hikâyeciğin görsel sanatlar açısından çözümü yapılacaktır. Temsili hikâyecik şöyle başlar:

"Ey kardeş! Eğer hikmet-i âlemin tılsımını ve hilkat-i insanın muammâsını ve hakikat-i salâtın rumuzunu bir parça fehmetmek istersen, nefsimle beraber şu temsilî hikâyeciğe bak:"

Nursi, burada okuyucuyu "kardeş" olarak görmekte herhangi bir üstünlüğünün olmadığını hissettirmektedir. Zaten eserlerinin başında genelde "bunları ben kendi nefsim için yazdım, kim isterse benimle beraber dinleyebilir" diyerek kimseyi zorlamamaktadır.

Hikmet-i alemin tılsımını; bu kainatın yaratılışının ne anlama geldiğinin anlaşılması, kainatın yaratılışındaki tılsımın (bilinmeyen gizli amacın, sırrın) çözülmesi şeklinde anlayabiliriz.

Hilkat-i insanın muammasını; insanın yaratılışının gizli bilinmeyen yönünün anlaşılması olarak ele alabiliriz.

Hakikat-i salatın rumuzunu ise; Allah'ın insanlara neden namaz kılmayı emrettiğinin işareti olarak anlayabiliriz.

Görsel sanatlar açısından bu hakikatleri şöyle anlayabiliriz: görsel sanatlarda sürekli tabiatı ve kainatı araştırma, gözlemleme ve anlamaya çalışma vardır. Yapılan sanat eserlerinin çoğu tabiattan taklittir, onu çözümlemeye dönüktür. Dolayısıyla kainatın sırrının bilinmesi görsel sanatlar açısından da çok önemlidir.

Ayrıca görsel sanatlar eğitiminde insanın ve dolayısıyla sanat eseri ortaya koyduğunu iddia eden insanların da sorgulanması ve insandaki bu sırrın, gizli bilinmeyen yönün ne anlama geldiğinin anlaşılması görsel sanatlar eğitimini anlamlı kılacaktır.

Peki namaz ile görsel sanatlar eğitimi arasında nasıl bir ilişki olabilir. Onu da hep beraber bu hakikatlerle birlikte çalışmanın sonunda anlayacağımızı ümit ediyorum.

Bu hakikatlerin anlaşılması için yazar, aşağıda gelen temsili hikayeciği ve peşinden gelen hakikatleri kendisiyle birlikte dinlememiz gerektiğini belirtmektedir.

"Bir zaman bir sultan varmış. Servetçe onun pek çok hazîneleri vardı. Hem o hazînelerde her çeşit cevâhir, elmas ve zümrüt bulunuyormuş. Hem, gizli pek acâib defîneleri varmış. Hem, kemâlâtça sanâyi-i garîbede pek çok mahareti varmış. Hem, hesabsız fünûn-u acîbeye mârifeti, ihâtası varmış. Hem, nihayetsiz ulûm-u bedîaya ilim ve ıttılâı varmış."

Burada bir sultandan ve O'nun bazı özelliklerinden bahsedilmektedir. Bu özellikleri şöyle sıralayabiliriz:

a. Servet sahibi olması, bunun için birçok hazinelerinin bulunması

b. Hazinelerinde her çeşit cevher (madenler), elmas ve zümrüt gibi çok kıymetli maddelerinin bulunması

c. Gizli çok acayip defineleri olması

d. Garip sanatlar, güzel sanatlarda mükemmel ve çok maharetli ve usta olması

e. Acayip fenlerde hesapsız bilgisi olması, her şeyi bilmesi

f. Sayılamayacak kadar çok bedi, garip, acayip, estetik bilimi

alanlarında kapsamlı bilgisi ve ilmi olması

Bu özellikleri görsel sanatlar açısından ele aldığımızda;

a. Sanatçının malzemesinin olması

b. Malzemelerinin kaliteli ve kıymetli olması

c. Gizli, kimsenin bilmediği özellikte malzemeler kullanabilmesi

d. Görsel sanatlar konusunda maharetli usta olması

e. Görsel sanatlarla ilgili eseri ortaya koyarken bunun fen açısından da özelliklerini bilmesi

f. Eserlerini ortaya koyarken estetik bilimine hakim olması

olarak sıralayabiliriz.

"Her cemâl ve kemâl sahibi, kendi cemâl ve kemâlini görmek ve göstermek istemesi sırrınca, o sultan-ı zîşan dahi istedi ki, bir meşher açsın, içinde sergiler dizsin; tâ nâsın enzârında saltanatının haşmetini, hem servetinin şâşaasını, hem kendi san'atının hârikalarını, hem kendi mârifetinin garîbelerini izhâr edip, göstersin. Tâ, cemâl ve kemâl-i mânevîsini iki vecihle müşâhede etsin:

Bir vechi, bizzat nazar-ı dekàik âşinâsıyla görsün; diğeri, gayrın nazarıyla baksın."

Burada güzellik ve mükemmellik sahibi birisinin kendinde olan güzellik ve mükemmelliği göstermek isteyeceği vurgulanmaktadır. Bu çerçevede temsilde geçen Sultan'ın bu güzelliklerini sergilemek için bir seyir mekanı, gezip görme için hazırlanmış gezinti yerleri, bunun içinde sergi salonları hazırlayacağı belirtilmektedir. Bununla saltanatının büyüklüğünü, zenginliğinin ihtişamını, kendi sanatının harikalığını, kendi bilgisinin ilginç yönlerini insanlara göstermek isteyecektir.

Böylece güzellik ve mükemmelliğini iki yönüyle seyredecektir: Biri, bizzat kendi dikkatli bakışıyla sanatını, güzellik ve mükemmelliğini görmek; diğeri, başkalarının bakışıyla bu güzellik ve mükemmelliği görmektir.

Bu paragrafı görsel sanatlar açısından değerlendirecek olursak: Sanatçılar ve güzellik ve mükemmellik özelliği olanlar bu özelliklerini yansıtmak isteği duyarlar. Bu çerçevede sanat eserleri ortaya koyarlar ve bu eserleri izlenmek üzere seyircilere sunarlar. Bu sanatın ve sanatçının olmazsa olmazlarındandır. Böylece sanatının güzelliğini iki yönüyle görürler: Birincisi, bizzat kendi sanatını kendisinin izlemesi; diğeri, seyirciler ve başkalarının bakış açısıyla sanatını görmesidir.

"Bu hikmete binâen cesîm ve geniş ve muhteşem bir kasrı yapmaya başladı. Şâhâne bir sûrette dairelere, menzillere taksim ederek, hazînelerinin türlü türlü murassaâtıyla süslendirip kendi dest-i san'atının en latîf, en güzel eserleriyle zînetlendirip, fünûn-u hikmetinin en incelikleriyle tanzim edip düzelterek ve ulûmunun âsâr-ı mu'cizekârâneleriyle donatarak tekmil ettikten sonra, her bir taam ve nimetlerinin bütün çeşitlerinden en lezizlerini câmi' sofralar, o sarayda kurdu. Her bir tâifeye lâyık bir sofra tâyin etti. Öyle sehâvetkârâne, san'atperverâne bir ziyâfet-i âmme ihzâr etti ki, güyâ her bir sofra, yüz sanâyi-i latîfenin eserleriyle vücud bulmuş gibi kıymetli hadsiz nimetleri serdi."

O Sultan yukarıda geçen sebepten dolayı büyük, geniş ve ihtişamlı bir saray yapmaya başlar. Mükemmel bir şekilde dairelere, mekanlara bölerek hazinelerinin çeşit çeşit sanatlı madenleriyle süslendirip kendi el sanatının en hoş, en güzel eserleriyle bezer. Bilimsel ve teknolojik her türlü imkanlarıyla, ince kanunlarıyla düzenleyip, düzeltir. Bilgisinin mucizevî hikmetleriyle donatarak tamamladıktan sonra seyircilere ikram edilmek üzere çeşitli yiyecek ve içeceklerden bir kokteyl hazırlar. Fakat bu kokteyl öyle cömertçe ve sanatlı ve sanatını sever bir tarzda hazırlar ki; sanki bu genel ziyafet yüzlerce ince, hoş sanat eserleriyle ortaya konmuş gibi çok kıymetli sayısız eserleri seyircilerin önüne serer.

Bu bölümü görsel sanatlar açısından değerlendirecek olursak: Görsel sanatlarla ilgili çok güzel bir sergi düzenlendikten sonra seyirciler davet edilir. Bu seyircilere de ikramlarda bulunmak üzere kokteyller hazırlanır. Sergi sahibinin zenginliği ve cömertliğine

göre de ikramların şekli ve çeşidi farklılık gösterir. Adeta o ikramlarda da ayrı bir sanat icra edilmiştir.

"Sonra aktâr-ı memleketindeki ahali ve raiyyetini, seyre ve tenezzühe ve ziyâfete dâvet etti. Sonra, bir yâver-i ekremine sarayın hikmetlerini ve müştemilâtının mânâlarını bildirerek, onu üstad ve tarif edici tâyin etti. Tâ ki, sarayın sâniini, sarayın müştemilâtıyla ahaliye tarif etsin ve sarayın nakışlarının rumuzlarını bildirip, içindeki san'atlarının işaretlerini öğretip, derûnundaki manzum murassâlar ve mevzun nukuş nedir ve ne vecihle saray sahibinin kemâlâtına ve hünerlerine delâlet ettiklerini, o saraya girenlere tarif etsin ve girmenin âdâbını ve seyrin merâsimini bildirip, o görünmeyen sultana karşı marziyâtı dairesinde teşrifât merâsimini tarif etsin. İşte o muarrif üstadın her bir dairede birer avânesi bulunuyor. Kendisi, en büyük dairede şâkirdleri içinde durmuş, bütün seyircilere şöyle bir tebligatta bulunuyor, diyor ki:"

O sultan memleketinin değişik bölgelerinden halkını o saray ve sergileri izlemeye, gezmeye ve ziyafete davet eder. Ayrıca o saray ve sergileri tanıtmak üzere de üst düzey bir memuruna gerekli bilgileri vererek anlatıcı ve rehber olarak görevlendirir. Böylece sarayın sanatkarını ve sarayda bulunan bölümleri ve içindeki eserleri halka anlatsın, saraydaki süslemelerin ne anlama geldiğini ve işaret ettiği manaları bildirsin, içindeki sanatların ne anlama geldiğinin işaretlerini öğretsin, arka planındaki çok düzgün sanat ve süslerin ne olduğu ve hangi yönüyle saray sahibi sanatkarın mükemmelliğine ve hünerine delil olduğunu seyircilere anlatsın ve saraya ve sergilere girme kurallarını ve seyretme törenini bildirsin, o görünmeyen sultanın istekleri dahilinde törenin şeklini bildirsin diye bu üst düzey memuru ve rehberine görev verir. Ayrıca bu rehberin her dairede birer yardımcı da görevlendirilir. Bu rehber kendi takipçileri ile beraber bütün seyircilere aşağıda gelen şekliyle tebliğde bulunur.

Bu bölümü görsel sanatlar açısından değerlendirecek olursak: Bir sanatçı sergisini gezip görmeleri için değişik yerlerden değişik kişileri davet eder. Ayrıca o sergiyi gezdirmek için de bir rehber

belirler. Böylece bu rehber sanatkarı ve sanat eserlerini gelen seyircilere anlatır, sanat eserlerindeki ince sanatları ve ne anlama geldiğini ve işaret ettiği manaları bildirir. Bu rehberin görevlendirilmesindeki amaç; sanatkarın sanatındaki hünerlerini ve mükemmelliğini seyircilere anlatmaktır. Ayrıca bu rehbere gerektiğinde yardımcılar da tahsis edilir.

Şimdi temsili hikayecikteki bu rehberin neler anlattığına bakalım:

"*'Ey ahali! Şu kasrın meliki olan seyyidimiz, bu şeylerin izhârıyla ve bu sarayı yapmasıyla, kendini size tanıttırmak istiyor; siz dahi onu tanıyınız ve güzelce tanımaya çalışınız. Hem, şu tezyinâtla, kendini size sevdirmek istiyor; siz dahi onun san'atını takdir ve işlerini istihsan ile kendinizi ona sevdiriniz. Hem, bu gördüğünüz ihsanât ile size muhabbetini gösteriyor; siz dahi itaat ile ona muhabbet ediniz. Hem, şu görünen in'âm ve ikramlar ile size şefkatini ve merhametini gösteriyor; siz dahi şükür ile ona hürmet ediniz.*

Hem, şu kemâlâtının âsârıyla, mânevî cemâlini size göstermek istiyor; siz dahi onu görmeye ve teveccühünü kazanmaya iştiyâkınızı gösteriniz. Hem, bütün şu gördüğünüz masnuât ve müzeyyenât üstünde birer mahsus sikke, birer hususi hâtem, birer taklid edilmez turra koymakla, her şey kendisine has olduğunu ve kendi eser-i desti olduğunu ve kendisi tek ve yektâ, istiklâl ve infirad sahibi olduğunu size göstermek istiyor; siz dahi onu tek ve yektâ ve misilsiz, nazîrsiz, bîhemtâ tanıyınız ve kabul ediniz.' "

Burada rehber seyircilere ve halka seslenerek; sarayın sahibi bu eserleri ortaya koymakla ve bu sarayı yapmakla kendisini bizlere tanıttırmak istediğini, bizim de onu tanımamız gerektiğini belirtiyor. Saraydaki süslemelerle kendini bize sevdirmek istediğini bizim de onun sanatını takdir etmemiz ve yaptığı işleri beğendiğimizi göstererek kendimizi ona sevdirmemiz gerektiği vurgulanıyor. Ayrıca o sultanın çeşitli şekillerde bizi sevdiğini gösterdiği belirtiliyor, bizimde ona itaat ederek sevgimizi göstermemiz gerektiğinden söz ediliyor. Yiyecek ve içecekler ile de bize şefkat ve merhametini gösterdiği vurgulanıyor. Bizim de

ona karşı teşekkür ederek saygı göstermemiz gerektiği belirtiliyor.

Ayrıca mükemmeli eserleriyle manevi güzelliğini bize göstermek istediği, bizim de onu görmek ve bizim de onun tarafından görülmek istek ve arzumuzun ortaya konulması gerektiği belirtiliyor. Bütün görünen sanat eserleri ve süslü eserler üzerinde özel birer imza ve mühür koyduğu böylece bu eserlerin kendisine has olduğu ve kendi el ürünü olduğu ve kendisinin tek, bağımsız olduğunu göstermek istediği vurgulanıyor. Bizim de onu tek ve örneksiz, benzersiz olarak tanımamız ve böyle kabul etmemiz gerektiği belirtiliyor.

Bu bölümü görsel sanatlar açısından ele alacak olursak: Bir sanatçı eserler ortaya koymakla kendisini bizlere tanıtmak ve bildirmek ister. Yapmış olduğu harika sanat eserleriyle kendini bizlere sevdirmek ister. Bizim onu sevmemizi bekler. Bir de eserlerindeki harikalığı gördükçe sanatçıya karşı derin bir sevgi ve saygı beslemeye başlarız. Sanatçının sergisini gezdikten ve ikramlarını tattıktan sonra onu görmeye ve onun tarafından da sizin görülmenize karşı bir istek ve arzu uyanmaktadır. Ayrıca eserlerinde yansıttığı sanatının manevi güzelliği ve eserlerindeki imzası bu eserlerin bizzat kedisi tarafından yapıldığını ve başkasının eli karışmadığını, kendi el ürünü olduğunu bizlere gösteriyor. Bu durumda sanatçının emsali olmayan bir sanatçı olarak tanımamız ve böyle kabul etmemiz gerektiği hissettiriliyor.

"Daha bunun gibi, ona ve o makama münâsip sözleri seyircilere söyledi. Sonra, giren ahali iki gürûha ayrıldılar:"

Buraya kadar saraydaki rehberin söyledikleri yer alıyordu. Rehber yukarıda yer aldığı gibi o sultana ve o makama uygun sözleri sarayı gezen seyircilere söyledi. Sonra saraya giren halk iki gruba ayrılır.

Görsel sanatlar açısından da bakacak olursak, bir sergiyi gezerken gezmeye gelenler genelde iki gruba ayrılır. Bu grupları aşağıdaki paragraflarda irdelemeye çalışalım.

"Birinci gürûhu kendini tanımış ve aklı başında ve kalbi yerinde oldukları için, o sarayın içindeki acâiblere baktıkları

zaman dediler: "Bunda büyük bir iş var." Hem, anladılar ki, beyhûde değil, âdi bir oyuncak değil. Onun için merak ettiler. "Acaba tılsımı nedir, içinde ne var?" deyip düşünürken, birden o muarrif üstadın beyân ettiği nutkunu işittiler. Anladılar ki, bütün esrârın anahtarları ondadır. Ona müteveccihen gittiler ve dediler:

'Esselâmü aleyke yâ eyyühe'l-üstad! Hakkan; şöyle bir muhteşem sarayın, senin gibi sâdık ve müdakkik bir muarrifi lâzımdır. Seyyidimiz sana ne bildirmişse, lütfen, bize bildiriniz.'

Üstad ise, evvel zikri geçen nutukları onlara dedi. Bunlar güzelce dinlediler, iyice kabul edip tam istifade ettiler. Padişahın marziyâtı dairesinde amel ettiler. Onların şu edebli muâmele ve vaziyetleri o padişahın hoşuna geldiğinden, onları has ve yüksek ve tavsif edilmez diğer bir saraya dâvet etti; ihsan etti. Hem, öyle bir cevâd-ı melike lâyık ve öyle yüksek mutî ahaliye şâyeste ve öyle edebli misafirlere münâsip ve öyle yüksek bir kasra şâyân bir sûrette ikram etti. Dâimî, onları saadetlendirdi."

Saraya giren seyircilerden birinci grup kendini tanıyan, aklı başında ve kalbi yerinde olduğu için saraydaki acayip eserlere ve sanatlara baktıkları vakit bunda bir iş olduğunu anladı. Bu tılsımı çözmek için düşünürken rehberin sözleri akıllarına gelir ve hemen ona giderek sırların anahtarlarını bildirmesini talep ederler.

Rehber de daha önce söylediklerini tekrarladı. Bu grup bu sözleri dinledikten sonra kabul edip uygulamaya başladılar. Sultanın istekleri çerçevesinde hareket ettiler. Grubun bu ahlaklı tavrı ve vaziyetleri o sultanın hoşuna gittiğinden onları çok güzel ve özel, tarif edilemez başka bir sarayına davet etti ve onlara ikramlarda bulundu. Sürekli onları mutlu edecek ve saltanatına yakışır şekilde iltifatlar ve ikramlarda bulundu.

Bu bölümü görsel sanatlar açısından değerlendirecek olursak: Bir sergiye gelen seyircilerden birinci grup kendini aşmış, sergideki eserlerle ilgilenen, eserlerdeki sanatlardan bir takım sırları keşfetmeye çalışan bir gruptur. Bu sırları keşfetmek için de genelde sergiyi gezdiren rehbere çeşitli sorular sorarak sırların anahtarlarını bulmaya çalışır. Bu durum sergi sahibinin de hoşuna

gittiği için o seyircileri ve sanatseverleri daha sonraki büyük ve güzel sergilerine de davet eder ve onlara çeşitli ikramlarda bulunur.

"İkinci gürûh ise, akılları bozulmuş, kalbleri sönmüş olduklarından, saraya girdikleri vakit, nefislerine mağlûp olup lezzetli taamlardan başka hiçbir şeye iltifat etmediler; bütün o mehâsinden gözlerini kapadılar ve o üstadın irşâdâtından ve şâkirdlerinin ikazâtından kulaklarını tıkadılar. Hayvan gibi yiyerek uykuya daldılar; içilmeyen, fakat bâzı şeyler için ihzâr edilen iksirlerden içtiler, sarhoş olup, öyle bağırdılar, karıştırdılar, seyirci misafirleri çok rahatsız ettiler, sâni-i zîşânın düsturlarına karşı edepsizlikte bulundular. Saray sahibinin askerleri de onları tutup, öyle edepsizlere lâyık bir hapse attılar."

Sarayı gezmeye gelen ikinci grubun akılları bozulmuş, kalpleri sönmüş olduğundan saraya girdikleri andan itibaren istek ve arzularına uyup sadece lezzetli yiyecek ve içeceklere saldırırlar. Bürün o güzel sanatlarla ilgilenmezler ve gözlerini kapatırlar. Ayrıca rehberin ve yardımcılarının da ikazlarına kulak asmazlar. Hayvan gibi yiyip içerek eğlenmeye başlarlar. Öyle ki başka amaç için orada bulunan iksirlerden içerek sarhoş olup bağırıp çağırmaya, saraya gelen seyircilerin huzurunu kaçırmaya başlarlar. Şan sahibi o sanatkar sultanın kurallarına karşı edesizlikte bulunup kurallarını çiğnerler. Saray sahibinin güvenlik görevlileri de onları tutup hapse atar.

Bu bölümü görsel sanatlar açısından ele alacak olursak: Bir sergiyi gezmeye gelen ikinci bir grubun amacı da sanat izlemek değildir. Sadece yiyip, içip eğlenmektir onların amacı. Onun için serginin açılışında onları hemen yiyecek ve içeceklerin başında görürüsünüz. Sergideki eserlerle pek ilgilenmezler. Ayrıca serginin tanıtımını yapan rehber ve yardımcılarının ikazlarını da pek dinlemezler. Hatta bazen sarhoşluk veren içkiler de içerek kendilerini kaybedenler olabilir. Bu durum sergiyi gezmeye gelenlerin huzurunu kaçırır. Şan ve şöhret sahibi sanatkar da bu duruma kızarak güvenlik görevlilerini çağırır ve onları sergiden attırır ve bir daha onları böyle güzel ikramların ve sanat eserlerinin sergilendiği sergilerine davet etmez.

"Ey benimle bu hikâyeyi dinleyen arkadaş! Elbette anladın ki, o hâkim-i zîşan, bu kasrı, şu mezkûr maksadlar için binâ etmiştir. Şu maksadların husûlü ise iki şeye mütevakkıftır.

• Birisi: Şu gördüğümüz ve nutkunu işittiğimiz üstadın vücududur. Çünkü, o bulunmazsa, bütün maksadlar beyhûde olur. Çünkü, anlaşılmaz bir kitap, muallimsiz olsa, mânâsız bir kâğıttan ibâret kalır.

• İkincisi: Ahali o üstadın sözünü kabul edip, dinlemesidir. Demek, vücud-u üstad, vücud-u kasrın dâîsidir ve ahalinin istimâı, kasrın bekàsına sebeptir. Öyle ise, denilebilir ki, şu üstad olmasaydı, o melik-i zîşan, şu kasrı binâ etmezdi. Hem, yine denilebilir ki, o üstadın tâlimâtını, ahali dinlemedikleri vakit, elbette o kasr, tebdil ve tahvil edilecek.

Ey Arkadaş! Hikâye burada bitti. Eğer şu temsilin sırrını anladınsa bak, hakikatin yüzünü de gör."

Burada hikayeyi dinleyen kişilerin şunu anlaması gerekiyor: O hikmetli şan sahibi sultan bu sarayı yukarıda geçen amaçlar için bina etmiştir. Bu amaçların gerçekleşmesi ise iki şeye bağlıdır:

Birincisi: O sarayda görünen ve sözleri işitilen rehberin varlığıdır. Çünkü o rehber olmazsa bütün amaçlar boşu boşuna gider. Anlaşılmayan bir kitap öğretmensiz hiçbir işe yaramaz, manasız bir kağıttan ibaret kalır.

İkincisi: Seyircilerin o rehberin sözünü kabul edip dinlemesidir. Rehberin varlığı sarayın bina edilmesine sebeptir ve seyircilerin rehberin sözünü dinlemeleri de sarayın devamına sebeptir. Öyleyse denilebilir ki, şu rehber olmasaydı, o şan sahibi sanatkar şu sarayı bina etmezdi. Yine denilebilir ki, o rehberin ikazlarını ve talimatlarını seyirciler dinlemedikleri zaman elbette o saray değiştirilecektir.

Burada hikaye bitti. Bu temsildeki sırları anlayabilirsek hakikatin de gerçek yüzünü görebiliriz.

Bu bölümü görsel sanatlar açısından ele alacak olursak: Bir sergi yukarıda geçen amaçlar için açılır. Bu amaçların gerçekleşmesi ise iki şeye başlıdır:

Birincisi: Sergiyi seyircilere gezdirecek ve rehberlik yapacak bir rehbere. Çünkü rehber olmazsa sergi açmaktaki gaye boşuna gider. Anlaşılmayan bir sergide unutulup gider.

İkincisi: Seyircilerin rehber tarafından anlatılanları dinlemesi ve ona göre hareket etmesidir. Rehber olmadan serginin bir anlamı olmadığı gibi seyirci olmadan da bir serginin devam ettirilmesinin bir anlamı olmayacaktır ve başka bir sergi için sergi salonu değiştirilecektir.

Buraya kadar temsili hikayenin görsel sanatlar açısından çözümlemesini yapmaya çalıştık. Bu konuları anlayabilirsek ümit ediyorum hakikatte de görsel sanatların iç yüzünü anlayabiliriz.

4. Hakikat

Bu bölümde temsili hikayede geçen yer, olay, kişi vb.'nin hakikate bakan yönleri ele alınacaktır.

"İşte o saray, şu âlemdir ki, tavanı, tebessüm eden yıldızlarla tenvir edilmiş gökyüzüdür. Tabanı ise, şarktan garba, gûnâgûn çiçeklerle süslendirilmiş yeryüzüdür.

O melik ise, ezel ebed sultanı olan bir Zât-ı Mukaddestir ki, yedi kat semâvât ve arzı ve içlerinde olan herşey, kendilerine mahsus lisânlarla o Zâtı takdîs edip tesbih ediyorlar. Hem öyle bir Melik-i Kadîr ki, semâvât ve arzı altı günde yaratarak, Arş-ı Rubûbiyetinde durup, gece ve gündüzü siyah ve beyaz iki hat gibi birbiri arkası sıra döndürüp, kâinat sayfasında âyâtını yazan ve güneş, ay, yıldızlar, emrine musahhar zîhaşmet ve zîkudret sahibidir."

Hikayede geçen saray içinde bulunduğumuz şu âlemdir. Tavanı gülümseyen yıldızlarla süslenmiş gökyüzüdür. Tabanı ise doğudan batıya rengarenk çiçeklerle süslenmiş yeryüzüdür. O sanatkar sultan ise başlangıcı ve sonu olmayan Yüce Yaratıcıdır. O öyle bir yaratıcıdır ki, yedi kat gökyüzü ve yeryüzü ve içlerinde olan her şey kendi özel dilleriyle o sultanı zikrediyorlar. O öyle her şeyi takdir eden bir sahiptir ki, gökyüzünü ve yeryüzünü altı günde yaratmış, gece ve gündüzü peş peşe dönen kainat sayfasında delilleri yazan siyah ve beyaz bir hat gibi yapmış; güneş, ay,

yıldızlar vb. emrine amade ihtişamlı ve kudret sahibi bir sultandır.

Bu bölümü görsel sanatlar açısından ele alacak olursak: İçinde bulunduğumuz şu alem çok süslü bir saray gibi bina edilmiştir. Bu sarayın sanatkarı tavanını yıldızlarla, tabanını da çiçeklerle süslemiştir. Bu sarayın sanatkarı ihtişamlı ve kudret sahibidir, her şey onun emri altındadır. Bütün varlıklar da kendi özel dilleriyle bu sanatkarı övmektedir.

"O sarayın menzilleri ise, şu on sekiz bin âlemdir ki, herbirisi kendine lâyık bir tarz ile tezyin ve tanzim edilmiştir. İşte o sarayda gördüğün sanâyî-i garîbe ise, şu âlemde görünen kudret-i İlâhiyenin mu'cizeleridir. Ve o sarayda gördüğün taamlar ise, şu âlemde, hele yaz mevsiminde, hele Barla bahçelerinde rahmet-i İlâhiyenin semerât-ı hârikalarına işarettir. Ve oradaki ocak ve matbah ise, burada kalbinde ateş olan arz ve sath-ı arzdır. Ve orada, temsilde gördüğün gizli defînelerin cevherleri ise, şu hakikatte esmâ-i kudsiye-i İlâhiyenin cilvelerine misâldir. Ve temsilde gördüğümüz nakışlar ve o nakışların remizleri ise, şu âlemi süslendiren muntazam masnuât ve mevzun nukuş-u kalem-i kudrettir ki, Kadîr-i Zülcelâlin esmâsına delâlet ederler."

Sarayın bölümleri ise on sekiz bin alemdir. Her bir alem kendine has özellikte süslenmiş ve düzenlenmiştir. Sarayda görülen estetik sanat eserleri şu alemde görülen Sanatkar'ın kudret eserleri ve mucizeleridir. Sarayda ikram edilen yiyecekler ise şu alemde özellikle de yaz mevsiminde Sanatkar'ın rahmet eserleri olan harika meyvelerine işaret etmektedir. Temsili hikayede görülen gizli defînelerin cevherleri ise gerçekte Sanatkar'ın yüce isimlerinin yansımalarına örnektir. Temsilde görünen nakışlar ve nakışların işaret ettiği anlamlar ise şu dünyamızı süslendiren düzenlenmiş sanat eserleri ve ölçülü kudret kaleminin nakışlarıdır ki Celal sahibi her şeyi takdir eden Sanatkar'ın isimlerine delil olmaktadır.

Bu bölümü görsel sanatlar açısından ele alacak olursak: Bir sergi kendine has özellikte düzenlenir ve süslenir. Sergideki estetik sanat eserleri de sanatkarın maharetini yansıtmaktadır. Ayrıca sergide çeşitli yiyecekler de sergi sahibinin ikramıdır. Aynen

bunun gibi bu kainatın Sanatkarı da yarattığı alem sergilerini kendine has özellikte düzenlemiş ve süslemiştir. Bu sergileri de sergiye özel harika sanat eserleri ile donatmıştır. Ayrıca içinde yaşadığımız dünya sergisinde de seyircilere ikram edilecek çok çeşitli yiyecekler hazırlamıştır. Ayrıca bu sanat eserlerinin malzemeleri ve bu malzemelerden yapılan eserler Sanatkar'ın mahareti ve yaratıcılığını yansıtmaktadır.

"Ve o üstad ise, seyyidimiz Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmdır. Avânesi ise, enbiyâ aleyhimüsselâmdır ve şâkirdleri ise, evliyâ ve asfiyâdır.

O saraydaki hâkimin hizmetkârları ise, şu âlemde melâike aleyhimüsselâma işarettir."

Temsili hikayecikteki üstad, rehber ise gerçekte Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.s)'dir. Yardımcıları da diğer Peygamberlerdir (a.s). O rehberin yetiştirdiği öğrencileri ve takipçileri ise alim ve veli insanlardır. Saraydaki sultanın hizmetkarları ise meleklerdir (a.s).

Bu bölümü görsel sanatlar açısından ele alacak olursak: Bir serginin daha anlamlı olması için bir rehbere ihtiyaç olduğunu belirtmiştik. Bu dünya ve kainat sergilerinin de ne anlama geldiğini bizlere anlatacak bir rehbere ve onun yardımcısı ve öğrencilerine de ihtiyaç vardır. Ayrıca sergide hizmet eden hizmetçilere de ihtiyaç bulunmaktadır.

"Temsilde seyir ve ziyâfete dâvet edilen misafirler ise, şu dünya misafirhânesinde cin ve ins ve insanın hizmetkârları olan hayvanlara işarettir.

Ve o iki fırka ise, burada, birisi ehl-i imândır ki, kitâb-ı kâinatın âyâtının müfessiri olan Kur'ân-ı Hakîmin şâkirdleridir. Diğer gürûh ise, ehl-i küfür ve tuğyandır ki, nefis ve şeytana tâbi olup, yalnız hayat-ı dünyeviyeyi tanıyan hayvan gibi, belki daha aşağı sağır, dilsiz, dâllîn gürûhudur."

Temsilde sergileri seyretmeye ve kokteyl ziyafetine davet edilen misafirler ise gerçekte dünya misafirhanesi ve sergi salonundaki cinler, insanlar ve insanların hizmetkarı olan

hayvanlara işaret etmektedir.

İki grup ise; birisi iman eden insanlardır ki, bu kainat kitabının ayetlerinin açıklaması olan Hikmetli Kur'an'ın öğrencileridir. Diğer topluluk ise inanmayan ve isyan eden insanlardır ki, kendi istek ve arzuları ile şeytana uyup sadece dünya hayatını tanıyan hayvan gibi belki de daha aşağı seviyede hakikati duymayan, gerçeği konuşmayan, doğru yoldan çıkmış bir topluluktur.

Bu bölümü görsel sanatlar açısından ele alacak olursak: temsili hikayede de geçtiği gibi sergiyi gezmeye ve kokteyle davet edilen misafirler genelde iki gruba ayrılır. Bir grup verilen kokteyl ziyafetindeki yiyeceklerden yerken diğer taraftan da sergilenen eserlerin ne anlama geldiği, sırlarının neler olduğu konusu ile ilgilenir. Rehberin anlattıklarını dinlemeye ve anlamaya çalışır, sergi sahibinin vermek istediği mesajı almaya gayret eder. İşte bu dünya sergisinde de inanan insanlar o Yüce Yaratıcının ve Sanatkarın ikramlarından yiyip içerken bir taraftan da onun sanatının inceliklerini ve sırlarını keşfetmeye gayret eder. Rehberin ve onun yardımcısı ve öğrencilerinin anlattıklarını dinler ve düşünür.

Sergiyi gezmeye gelen diğer grup ise sadece kokteylle ilgilenir, yiyip-içer ve kendi istek ve arzuları ve kötü arkadaşlarıyla eğlenmeye çalışır. Sergideki eserlerle hiç ilgilenmez veya alay etmek için ilgilenir. Eserlerin değerini takdir etmedikleri gibi o sanata ve sanatçıya da hakaretler eder. Hatta o kadar ileri giderler ki sanki onları o sergiye çağıran sanatçıya ve sergiyi gezdiren rehberine dahi nankörlük ederler. İşte dünya sergisindeki inanmayan ve nankör olan insanların durumu bunlara benzer.

"Birinci kafile olan süedâ ve ebrâr ise, zülcenâheyn olan Üstadı dinlediler. O Üstad hem abddir; ubûdiyet noktasında Rabbini tavsif ve tarif eder ki, Cenâb-ı Hakkın dergâhında ümmetinin elçisi hükmündedir. Hem resûldür; risâlet noktasında Rabbinin ahkâmını Kur'ân vâsıtasıyla cin ve inse tebliğ eder.

Şu bahtiyar cemaat, o Resûlü dinleyip, Kur'ân'a kulak verdiler. Kendilerini envâ-ı ibâdâtın fihristesi olan namaz ile,

birçok makam-ı âliye içinde çok latîf vazifelerle telebbüs etmiş gördüler. Evet, namazın mütenevvi' ezkâr ve harekâtıyla işaret ettiği vezâifi, makamâtı mufassalan gördüler. Şöyle ki:

Evvelen: Âsâra bakıp, gàibâne muâmele sûretinde, saltanat-ı Rubûbiyetin mehâsinine temâşâger makamında kendilerini gördüklerinden, tekbir ve tesbih vazifesini edâ edip, Allahuekber 'Allah en büyüktür, en yücedir.' dediler.

Sâniyen: Esmâ-i kudsiye-i İlâhiyenin cilveleri olan bedâyiine ve parlak eserlerine dellâllık makamında görünmekle, Subhanallahi velhamdülillahi 'Allah'ı her türlü kusur ve noksandan tenzih eder ve Allah'a hamd ederiz.' diyerek takdîs ve tahmîd vazifesini ifâ ettiler.

Sâlisen: Rahmet-i İlâhiyenin hazînelerinde iddihar edilen nimetlerini, zâhir ve bâtın duygularla tadıp anlamak makamında, şükür ve senâ vazifesini edâya başladılar.

Râbian: Esmâ-i İlâhiyenin defînelerindeki cevherleri, mânevî cihazât mîzanlarıyla tartıp bilmek makamında, tenzih ve medih vazifesine başladılar.

Hâmisen: Mistâr-ı kader üstünde kalem-i kudretiyle yazılan mektubât-ı Rabbâniyeyi mütâlâa makamında, tefekkür ve istihsan vazifesine başladılar.

Sâdisen: Eşyanın yaratılışında ve masnuâtın san'atındaki latîf incelik ve nâzenin güzellikleri temâşâ ile tenzih makamında, Fâtır-ı Zülcelâl, Sâni-i Zülcemâllerine muhabbet ve iştiyak vazifesine girdiler.

Demek, kâinata ve âsâra bakıp, gàibâne muâmele-i ubûdiyetle mezkûr makamâtta mezkûr vezâifi edâ ettikten sonra, Sâni-i Hakîmin dahi muâmelesine ve ef'âline bakmak derecesine çıktılar ki, hazırâne bir muâmele sûretinde, evvelâ Hàlık-ı Zülcelâlin Kendi san'atının mu'cizeleriyle Kendini zîşuura tanıttırmasına karşı, hayret içinde bir mârifet ile mukabele ederek, 'Sen her türlü noksan sıfatlardan münezzehsin; Seni gereği gibi tanıyamadık. (Duâ)' dediler: Sübhaneke ma arafnake hakka ma'rifetike "Senin tarif edicilerin, bütün masnuâtındaki mu'cizelerindir."

Birinci grup o üstad ve rehberi dinlediler. Rehber hem bir kuldur, kulluk noktasından Rabbinin vasıflarını bildirir ki bu özelliği ile Cenabı Hakkın huzurunda onu dinleyen milletlerin elçisi hükmündedir. Aynı zamanda o rehber bir resuldür, yani Rabbinin isteklerini Kur'an vasıtasıyla cinlere ve insanlara anlatmakla görevlendirilmiştir.

İşte bu şanslı grup rehberin sözünü dinleyip Kur'an'a kulak verdiler. Kendilerini birçok ibadet çeşidinin özeti olan namaz ile çok yüksek makamlarda birçok ince vazifelerle bürünmüş gördüler. Yani namazın çok çeşitli zikir ve hareketleriyle işaret ettiği vazifeleri ve makamları geniş bir şekilde gördüler. Bunlar:

Birincisi: O sanat eserlerine bakıp, görünmeyen bir davranış şeklinde, Rububiyet yani terbiye edicilik saltanatının güzelliklerini seyretme makamında kendilerini gördüklerinden o sanatkarın büyük ve kusursuz olduğunu ilan etme görevini yerine getirip "Allah en büyüktür, en yücedir." dediler.

İkincisi: Allah'ın yüce isimlerinin yansımaları olan estetik ve parlak eserlerinin ilan edilmesi makamında görünmekle, "Allah'ı her türlü kusur ve noksandan tenzih eder ve Allah'a hamd ederiz." diyerek onun kutsallık ve yüceliği ile övgüye layık olduğunun ilan edilmesi görevini yerine getirdiler.

Üçüncüsü: Allah'ın rahmet hazinelerine konulan nimetlerini görünen ve görünmeyen duygularla tadıp anlamak makamında, verdiği nimetlerden dolayı ona teşekkür etme ve onu övme görevini yerine getirmeye başladılar.

Dördüncüsü: Allah'ın isimlerinin definelerindeki cevherleri, manevi aletlerin ölçüleriyle tartıp bilmek makamında, o sanatkarın kursulardan uzak olduğunu ve övgüye layık olduğunu ilan etme görevine başladılar.

Beşincisi: Kader kalıbı üzerinde kudret kalemiyle yazılan Rabbani mektupları okuyup anlama makamında, o sanat eserleri üzerinde düşünme ve onları beğenme görevine baladılar.

Altıncısı: Varlıkların yaratılışında ve sanat eserlerindeki sanatındaki hoş incelikleri ve taze güzellikleri izlemek ile onun

kusurdan uzak olduğunu ilan etmek makamında, Celal sahibi Yaratıcının ve güzellik sahibi Sanatkarına sevgi, şevk ve istek duyma vaziyetine girdiler.

Bu kâinata ve sanat eserlerine bakıp, görünmeyen bir kulluk davranışı ile bahsedilen makamlarda görevleri yerine getirdikten sonra, o Hikmetli Sanatkarın onlara karşı davranışına ve fiillerine bakmak derecesine çıktılar. Sanki onun huzurunda hazır bekliyor gibi öncelikle Celal sahibi Yaratıcının kendi sanatının mucizeleriyle kendini şuur sahibi varlıklara tanıttırmasına karşılık, hayret ve hayranlık içerisinde bir bilgi ile karşılık verip: “Sen her türlü noksan sıfatlardan münezzehsin; Seni gereği gibi tanıyamadık. ” dediler: "Senin tarif edicilerin, bütün sanat eserlerindeki mucizelerindir."

Bu bölümü görsel sanatlar açısından ele alacak olursak: Bir sergideki rehber hem kendisi o eserler ile ilgili duyduğu hayranlığı eser sahibi sanatkara karşı gösterir, hem de rehberlik yaptığı seyircilerin bir temsilcisi makamında seyircilerin durumlarını o sanatkara arz eder. Aynı zamanda sanatkar tarafından da eserlerle ilgili bilgiler vermek ve broşürler vasıtasıyla amaçlarını ve isteklerini bildirmekle o rehber görevlendirilir. Aynen bunun gibi bu kainat ve dünya sergisinin rehberi de bu kainat ve dünyanın sanatkarına karşı duyduğu hayranlığı dile getirmiş, onu dinleyenlerin bir temsilcisi ve elçisi olarak huzuruna çıkmış, aynı anda da sanatkar tarafından Kur’an denilen sergi broşürüyle sanatkarın istek ve arzularını, eserlerinde ne anlatmak istediğini seyircilerine bildirmek üzere o seyircilerle rehber olarak tayin edilmiştir.

İşte sergiyi gezen birinci grup bu rehberin sözlerini dinleyip ona göre hareket ettiler. Bu hareketlerin başında da namaz geliyordu. Yani o eserlerin kıymetini takdir etme ve beğenme makamında namaz ile karşılık verdiler ve öyle makamlara çıktılar ki birçok sırlara vakıf oldular.

Başta bir sanat eserine bakma ve o eserdeki güzellikleri seyretme ve sanatkarın büyüklüğünü anlama makamına çıktılar.

İkinci olarak o estetik ve parlak eserlerde kusur ve eksiklik olmadığının, sanatkarın övgüye layık olduğunun etrafa ilan edilmesinin gerekliliğini anladılar.

Sergide kokteylde ikram edilen yiyecek ve içeceklerin görünen ve görünmeyen duygularla tadıp anlaşılması makamında, verdiği nimetlere karşı ona teşekkür etme ve onu övme görevini kendilerinde bir borç olarak gördüler.

Sanatkarın isim ve sıfatlarının sanat eserlerinde yansıması ve bunların anlaşılması için çeşitli ölçüm aletleri ile ölçme ve bilme makamında o sanatkarın eksiklikten uzak ve övgüye layık olduğunun ilan edilmesi gerektiğini anladılar.

Sanat eserlerini anlama, üzerinde düşünme ve onları beğenme özelliklerini keşfederek bu özelliklerini kullanmaya başladılar.

Sanatkarın sanatındaki hoş incelikleri ve taze güzellikleri izleyerek ondan etkilendiler ve sanatçıya karşı sevgi duymaya başladılar.

Bu grup öyle bir vaziyete geldi ki, o sanatçıyla bizzat görüşme ve onun davranışlarını izleme konumuna geldiler. Sanat seven ve takdir eden şuurlu seyircilere O sanatçının kendisinin ve sanatının tanıttırılmasına karşılık olarak o seyirci grup: "Seni ve sanatını gereği gibi tam anlayamadık ve takdir edemedik. Senin tanıtıcın ve tarif edicin bütün bu sanat eserlerindeki mucizevi icraatındır" dediler.

"Sonra, o Rahmân'ın, kendi rahmetinin güzel meyveleriyle kendini sevdirmesine karşı, muhabbet ve aşk ile mukabele edip, İyyakena'büdü ve iyyake nestain 'Ancak Sana kulluk eder, ancak Senden yardım isteriz.' (Fâtiha Sûresi: 5.) dediler.

Sonra, o Mün'im-i Hakikinin tatlı nimetleriyle terahhum ve şefkatini göstermesine karşı, şükür ve hamd ile mukabele ettiler. Dediler: Sübhaneke ve bihamdihi 'Sana hamd ederek, Seni her türlü kusur ve noksandan tenzîh ederiz.' (Duâ)

'Senin hak şükrünü nasıl edâ edebiliriz? Sen öyle şükre lâyık bir meşkûrsun ki, bütün kâinata serilmiş bütün ihsanâtın açık lisân-ı

halleri, şükür ve senânızı okuyorlar. Hem, âlem çarşısında dizilmiş ve zeminin yüzüne serpilmiş bütün nimetlerin ilânâtıyla, hamd ve medhinizi bildiriyorlar. Hem, rahmet ve nimetin manzum meyveleri ve mevzun yemişleri, Senin cûd ve keremine şehâdet etmekle, Senin şükrünü enzâr-ı mahlûkat önünde ifâ ederler.' "

Birinci grup Rahman'ın kendi eserlerinin güzel meyveleriyle kendini sevdirmesine karşı, sevgi ve aşk ile karşılık verip: "Ancak Sana kulluk eder, ancak Senden yardım isteriz." (Fâtiha Sûresi: 5.) dediler.

Sonra o gerçek nimet veren Mün'im-i Hakiki'nin tatlı yiyecek ve içecekleriyle rahmet ve şefkatini göstermesine karşı teşekkür ve övgü ile karşılık verdiler: "Sana hamd ederek, Seni her türlü kusur ve noksandan tenzîh ederiz."

"Sana karşı gerçek teşekkürü nasıl yerine getirebiliriz? Sen öyle bir şükre layık şükredilecek bir sanatkarsın ki, bütün kainata serilmiş olan ikramların açık bir şekilde hal dilleriyle şükür ve övgünüzü okuyor, ilan ediyorlar. Ayrıca alem denilen çarşılara dizilmiş ve yeryüzüne serpilmiş bütün nimetler şükre ve övgüye layık olduğunuzu ilan ediyorlar. Hem rahmet ve nimetin çok düzgün özet meyveleri ve ölçülü yemişleri, Senin cömertliğine ve ikram etmeyi sevdiğine şahitlik ediyorlar. Böylece sana karşı teşekkürü bütün yaratılmışların bakışları önünde yerine getiriyorlar."

Bu bölümü görsel sanatlar açısından ele alacak olursak: Bir sanatçının kendini sevdirmesine karşılık sanatı seven ve takdir edenler tarafından sevgi ve aşk ile karşılık verilir.

Ayrıca sanatçının seyircilere karşı yaptığı ikramlara da seyirciler teşekkürle karşılık verirler. Ancak sanatkarın cömertliği ve ikramına karşılık bu teşekkür her zaman layıkıyla yerine getirilemeyebilir.

"Sonra, şu kâinatın yüzlerinde değişen mevcudât aynalarında, Cemâl ve Celâl ve Kemâl ve Kibriyâsının izhârına karşı, Allahuekber 'Allah en büyüktür ve en yücedir.' deyip, tâzim içinde bir aczle rükûa gidip, mahviyet içinde bir muhabbet ve

hayretle secde edip, mukabele ettiler.

Sonra o Ganî-i Mutlakın servetinin çokluğunu ve rahmetinin genişliğini göstermesine karşı, fakr ve hâcetlerini izhâr edip, duâ edip, istemekle mukabele edip, İyyakenestain 'Ancak Senden yardım isteriz.' (Fâtiha Sûresi: 5.) dediler.

Sonra, o Sâni-i Zülcelâlin kendi san'atının latîfelerini, hârikalarını, antikalarını, sergilerle teşhirgâh-ı enâmda neşrine karşı Mâşaallah deyip takdir ederek, 'Ne güzel yapılmış' deyip istihsan ederek, Bârekallah deyip müşâhede etmek, Âmennâ deyip şehâdet etmek, 'Geliniz, bakınız' -hayran olarak- Hayyealelfelah 'Kurtuluşa gelin.' deyip, herkesi şâhid tutmakla mukabele ettiler.

Hem, o Sultan-ı Ezel ve Ebed, kâinatın aktârında kendi Rubûbiyetinin saltanatını ilânına ve Vahdâniyetinin izhârına karşı tevhid ve tasdik edip, Semi'na ve ata'na 'İşittik ve itaat ettik.' diyerek, itaat ve inkıyad ile mukabele ettiler."

Bu ilk grup seyirci şu kainat yüzünde değişen varlık aynalarında Cemal, Celal, Kemal ve Kibriyasının görünmesine karşı "Allah en büyüktür ve en yücedir." deyip, saygıyla önünde eğilip, muhabbet ve hayretle secde ederek karşılık verdiler.

Sonra sınırsız zengin olan Gani-i Mutlakın servetinin çokluğu ve rahmetinin genişliğini göstermesine karşı fakirlik ve ihtiyaçlarını oraya koyup, dua edip, istemekle karşılıkta bulunup "Ancak Senden yardım isteriz." (Fâtiha Sûresi: 5.) dediler.

Sonra o celal sahibi Sanatkarın kendi sanatının inceliklerini, harikalarını, antikalarını, yarattığı varlıkları dünya sergilerinde göstermesine karşı Maşallah – Allah dilemiş ne güzel yaratmış- deyip takdir ederek, "Ne güzel yapılmış" deyip beğenerek, Barekallah -Allah mübarek etsin, bereketli kılsın- deyip gözlemleyerek, Amenna -inandık, öylece kabul ederiz, ona diyecek yok- deyip şahitlik yaparak, "Geliniz, bakınız" -hayran olarak- "Kurtuluşa gelin.'" deyip, herkesi şahit tutarak karşılık verdiler.

O başlangıcı ve sonu olmayan Sultanın kainatın etrafında kendi Rububiyetinin-terbiye ediciliğinin- saltanatını ilanına ve Vahdaniyetinin –yani tek yaratıcı olduğunun- gösterilmesine karşı

onu tek ve yekta bilip tasdik ederek ve "İşittik ve itaat ettik." diyerek itaat ve boyun eğerek karşılık verdiler.

Bu bölümü görsel sanatlar açısından ele alacak olursak: Bir sanatkarın özelliklerinin eserlerinde yansıtılması karşısında o sanatkara karşı derin bir saygı ve sevgi besleriz. Sonra o sanatkarın eserlerine bakıp "ne kadar güzel yapılmışlar" diyerek takdir ve beğenilerimizi ortaya koyarız. Aynen öyle de bu kainat eserinin sanatkarı karşısında da aynı takdir, saygı ve sevgi hislerini beslememiz, "ne kadar güzel" demek yerine "ne kadar güzel yapılmış" diyerek sanatçısına atıfta bulunmamız gerekmektedir. Aksi halde sanatçıyı tanımadan sadece eser üzerinde değerlendirmelerde bulunmak bizi yanlış yerlere götürür.

"Sonra, o Rabbü'l-Âlemînin Ulûhiyetinin izhârına karşı, zaaf içinde aczlerini, ihtiyaç içinde fakrlarını ilândan ibâret olan ubûdiyet ile ve ubûdiyetin hulâsası olan namaz ile mukabele ettiler.

Daha bunlar gibi, gûnâgûn ubûdiyet vazifeleriyle, şu dâr-ı dünya denilen mescid-i kebîrinde, farîza-i ömürlerini ve vazife-i hayatlarını edâ edip, ahsen-i takvîm sûretini aldılar. Bütün mahlûkat üstünde bir mertebeye çıktılar ki, yümn-i imân ile, emn-i emânet ile mücehhez emîn bir halîfe-i arz oldular.

Ve şu meydan-ı tecrübe ve şu destgâh-ı imtihandan sonra, onların Rabb-i Kerîmi, onları, imânlarına mükâfat olarak saadet-i ebediyeye ve İslâmiyetlerine ücret olarak Dârü's-Selâma dâvet ederek, öyle bir ikram etti ve eder ki, hiç göz görmemiş ve kulak işitmemiş ve kalb-i beşere hutûr etmemiş derecede parlak bir tarzda rahmetine mazhar etti; ve onlara ebediyet ve bekà verdi.

Çünkü, ebedî ve sermedî olan bir cemâlin seyirci müştâkı ve âyinedar âşıkı, elbette bâkî kalıp, ebede gidecektir. İşte Kur'ân şâkirdlerinin âkıbetleri böyledir. Cenâb-ı Hak, bizleri onlardan eylesin, âmin."

Sonra birinci grup Alemlerin Rabbinin İlahlığını göstermesine karşı zayıflık içinde acizliklerini, ihtiyaçlar içinde fakirliklerini ilan edercesine ona karşı kulluk ile ve kulluğun özeti olan namaz ile karşılık verdiler.

Bu grup bunun gibi çeşitli kulluk görevleriyle dünya denilen sergi salonu ve büyük mescidinde ömrün gereklerini ve hayat görevini yerine getirip en üst makam olan en güzel şekilde yaratılmış olmak makamını aldılar. Bütün yaratılmışlar üzerinde bir dereceye çıktılar ki iman yemini ile emaneti taşımada konusunda donanımlı, güvenilir bir yeryüzü temsilcisi oldular.

Ve bu tecrübe ve imtihan meydanından sonra onların ikram sahibi Rabbi onları imanlarına karşılık olarak ebedi mutluluk, İslamiyetlerine ücret olarak Dârü's-Selâma yani cennete davet ederek öyle bir şekilde ikram etti ve eder ki ne göz görmüş, ne kulak işitmiş ve ne de insan kalbinin hatırına gelmiştir. Onlara sonsuzluk verdi.

Çünkü sonsuz ve daimi bir güzelliğin seyirci aşığı elbette sürekli kalıp sonsuzluğa gidecektir. İşte Kur'an öğrencilerinin sonları böyledir. Cenab-ı Hak, bizleri de onlardan eylesin, amin.

"Ammâ, füccâr ve eşrâr olan diğer gürûh ise, hadd-i bülûğ ile şu âlem sarayına girdikleri vakit, bütün Vahdâniyetin delillerine karşı küfür ile mukabele edip ve bütün nimetlere karşı küfrân ile mukabele ederek ve bütün mevcudâtı kıymetsizlikle kâfirâne bir ittiham ile tahkir ettiler ve bütün esmâ-i İlâhiyenin tecelliyâtına karşı red ve inkâr ile mukabele ettiklerinden, az bir vakitte nihayetsiz cinâyet işlediler; nihayetsiz bir azaba müstehak oldular."

Temsili hikayede geçen kötü şeyler yapan ikinci topluluk ise doğru ile yanlışı ayırt edebileceği yaşa gelip şu âlem sarayına girdikleri zaman, Yaratıcının bütün birlik delillerine karşı küfür ile ve bütün nimetlere karşı nankörlük ile karşılık verdiler. Bütün varlıkları kıymetsizlikle ittiham edip hakaret ettiler. Allah'ın isimlerinin bütün yansımalarını yok saydıkları için az bir zamanda sonsuz cinayetler işlediler. Sonsuz bir azabı hak ettiler.

Bu bölümü görsel sanatlar açısından ele alırsak: Temsili hikayecikte geçen açıklamalarda da değinildiği üzere bir sergiye davet edilenler arasından bir topluluk sadece sergideki kokteylle ilgilenip, yiyip-içse, arkadaşlarıyla eğlenmeye kalksa, hatta sarhoş

olup naralar atmaya kalksa ve sergideki eserlerle ve sanatçının sergi açmakta ki amaçlarıyla hiç ilgilenmeseler sergi sahibi o sanatkarın kızgınlığını üzerlerine çeker, ayrıca sergiye gelenlerin de huzurunu kaçırırlar ve eserlere ve sergiye hakaret ettikleri ve seyircilerin de huzurunu kaçırdıkları ve onların sanat hakkındaki düşünceleriyle alay ettikleri ve hakaret ettikleri için neredeyse sonsuza kadar bir daha böyle sergilere davet edilmezler.

Aynen bunun gibi bu dünya sergisine gelen inkarcı grup sadece yiyip-içip, eğlenmekle vakit geçirir, Sanatkarın eserleriyle neler anlatmak istediği ve bu sergiyi açmaktaki amaçları ile hiç ilgilenmez hatta onlara hakaret eder. Bundan dolayı onların hukukunu çiğner hatta sınırsız cinayet işler. Bu yüzden de Sanatkarın daha güzel ve daimi bir sergisine davet edilmeyi hak etmezler, hatta cezalandırılmayı gerektirirler.

5. Hayatın Gayesi

Bu bölümde hayatın gayesi ile ilgili yorumlara yer verilmiştir.

"Evet, insana, sermâye-i ömür ve cihazât-ı insaniye, mezkûr vezâif için verilmiştir.

Ey sersem nefsim ve ey pürheves arkadaşım! Âyâ, zannediyor musunuz ki, vazife-i hayatınız yalnız terbiye-i medeniye ile güzelce muhâfaza-i nefs etmek, ayıp olmasın, batın ve fercin hizmetine mi münhasırdır? Yahut, zannediyor musunuz ki, hayatınızın makinesinde derc edilen şu nâzik letâif ve mâneviyât ve şu hassas âzâ ve âlât ve şu muntazam cevârih ve cihazât ve şu mütecessis havâs ve hissiyâtın gàye-i yegânesi, şu hayat-ı fâniyede, nefs-i rezîlenin, hevesât-ı süfliyenin tatmini için istimâline mi münhasırdır? Hâşâ ve kellâ! Belki, vücudunuzda şunların yaratılması ve fıtratınızda bunların gàye-i idhâli, iki esastır:

Biri: Cenâb-ı Mün'im-i Hakikinin bütün nimetlerinin her bir çeşitlerini size ihsâs ettirip şükrettirmekten ibârettir. Siz de hissedip şükür ve ibâdetini etmelisiniz.

İkincisi: Âleme tecellî eden esmâ-i kudsiye-i İlâhiyenin bütün tecelliyâtının aksâmını, birer birer, size o cihazât vâsıtasıyla bildirip, tattırmaktır. Siz dahi, tatmakla tanıyarak, imân

getirmelisiniz.

İşte, bu iki esas üzerine, kemâlât-ı insaniye neşv ü nemâ bulur; bununla, insan, insan olur."

İnsana ömür sermayesi ve insani aletler yukarıda geçen vazifeler için verilmiştir. Burada Nursi hem kendi nefsine hem de her tarafı heves ve arzularla çepeçevre kuşatılmış arkadaşlara seslenmektedir ve çeşitli sorular sormaktadır. Bunlar:

Zannediyor musunuz ki, hayat göreviniz sadece medeniyetin gerektirdiği bir şekilde güzelce kendinizi korumanız, ayıp olmasın, mide ve üreme organına hizmet etmeniz için midir?

Zannediyor musunuz ki, hayat makinesi içine konulan ince, hoş duygular ve maneviyat, hassas organ, alet ve düzgün cevherler ve cihazlar, hissedici duyular ve duyguların tek gayesi şu geçici dünyada rezilliği isteyen nefsin alçakça isteklerini tatmin için kullanılmasına mı ayrılmıştır?

Asla! Vücudumuzda bu sayılanların yaratılmasının ve yaratılışımıza bu özelliklerin yerleştirilmesinin iki esas noktası vardır:

Birincisi: Gerçek nimet veren Allah'ın bütün nimetlerinin her bir çeşitlerini bizlere hissettirip, teşekkür ettirmekten ibarettir. Biz de hissedip teşekkür etmeliyiz ve ibadetlerimizi yapmalıyız.

İkincisi: Alemde yansıyan Allah'ın yüce isimlerinin bütün yansımalarının bölümlerini birer birer bize o cihazlar yoluyla bildirip, tattırmaktır. Biz de tatmakla tanıyarak, ona inanmalıyız.

İşte bu iki esas üzerine insanlardaki mükemmellikler canlanır ve bununla insan, insan olur.

"İnsaniyetin cihazâtı, hayvan gibi hayat-ı dünyeviyeyi kazanmak için verilmemiş olduğuna, şu temsil sırrıyla bak:

Meselâ, bir zât, bir hizmetçisine yirmi altın verdi. Tâ mahsus bir kumaştan, kendisine bir kat libas alsın. O hizmetçi gitti, o kumaşın âlâsından mükemmel bir libas aldı, giydi.

Sonra gördü ki, o zât, diğer bir hizmetkârına bin altın verip,

bir kâğıt içinde bâzı şeyler yazılı olarak, onun cebine koydu; ticarete gönderdi.

Şimdi, her aklı başında olan bilir ki, o sermâye, bir kat libas almak için değil. Çünkü, evvelki hizmetkâr, yirmi altınla en âlâ kumaştan bir kat libas almış olduğundan; elbette bu bin altın, bir kat libasa sarf edilmez. Şâyet bu ikinci hizmetkâr, cebine konulan kâğıdı okumayıp, belki evvelki hizmetçiye bakıp, bütün parayı bir dükkâncıya, bir kat libas için verip hem o kumaşın en çürüğünden ve arkadaşının libasından elli derece aşağı bir libas alsa, elbette o hâdim, nihayet derecede ahmaklık etmiş olacağı için, şiddetle tâzib ve hiddetle te'dib edilecektir."

İnsandaki cihatların, hayvan gibi sadece dünya hayatını kazanmak için verilmediğine şu örnekle bakılabilir:

Örneğin birisi bir hizmetçisine yirmi altın verdi. Bununla özel bir kumaştan kendine bir çift elbise alsın. O hizmetçi de o kumaşın en iyisinden mükemmel bir elbise aldı ve giydi.

Sonra gördü ki o kişi diğer bir hizmetçisine bin altın verip bir kağıt içinde bazı şeyler yazılı olarak onun cebine koyarak bir ticarete gönderdi.

Bu durumda her aklı başında olan anlar ki o bin altınlık sermaye bir çift elbise almak için değildir. Çünkü önceki hizmetçi yirmi altınla en iyi kumaştan bir çift elbise almış olduğundan elbette bu bin altının bir çift elbiseye harcanmaması gerekir. Eğer bu ikinci hizmetçi cebine konulan kağıdı okumayıp, önceki hizmetçiye bakıp bütün parayı bir mağazaya bir çift elbise için verse, hem de kumaşın en çürüğünden ve arkadaşının elbisesinden elli derece aşağı kalitede bir elbise alsa elbette o hizmetçi son derece ahmaklık yapmış olacağı için çok şiddetli bir şekilde cezalandırılacaktır.

"Ey nefsim ve ey arkadaşım! Aklınızı başınıza toplayınız. Sermâye-i ömür ve istidad-ı hayatınızı hayvan gibi, belki hayvandan çok aşağı bir derecede şu hayat-ı fâniye ve lezzet-i maddiyeye sarf etmeyiniz. Yoksa, sermâyece en âlâ hayvandan elli derece yüksek olduğunuz halde, en ednâsından elli derece aşağı

düşersiniz."

Bu durumda aklımızı başımıza almalıyız. Ömür sermayesi ve hayat kabiliyetimizi hayvan gibi belki hayvandan daha aşağı bir şekilde sadece şu geçici hayat ve maddi lezzetlere harcamamalıyız. Yoksa sermaye olarak en üst derece hayvandan elli derece yüksek özellikte olduğumuz halde en küçüğünden elli derece aşağı düşeriz.

"Ey gàfil nefsim! Senin hayatının gàyesini ve hayatının mahiyetini, hem hayatının sûretini, hem hayatının sırrı-ı hakikatini, hem hayatının kemâl-i saadetini bir derece anlamak istersen, bak; senin hayatının gàyelerinin icmâli dokuz emirdir.

• ***Birincisi şudur ki:*** *Senin vücudunda konulan duygular terazileriyle, rahmet-i İlâhiyenin hazînelerinde iddihar edilen nimetleri tartmaktır ve küllî şükretmektir.*

• ***İkincisi:*** *Senin fıtratında vaz' edilen cihazâtın anahtarlarıyla, esmâ-i kudsiye-i İlâhiyenin gizli defînelerini açmaktır, Zât-ı Akdesi o esmâ ile tanımaktır.*

• ***Üçüncüsü:*** *Şu teşhirgâh-ı dünyada, mahlûkat nazarında, esmâ-i İlâhiyenin sana taktıkları garip san'atlarını ve latîf cilvelerini bilerek, hayatınla teşhir ve izhâr etmektir.*

• ***Dördüncüsü:*** *Lisân-ı hal ve kàlinle Hàlıkının dergâh-ı Rubûbiyetine ubûdiyetini ilân etmektir.*

• ***Beşincisi:*** *Nasıl bir asker, padişahından aldığı türlü türlü nişanları resmî vakitlerde takıp, padişahın nazarında görünmekle onun iltifatât-ı âsârını gösterdiği gibi, sen dahi, esmâ-i İlâhiyenin cilvelerinin sana verdikleri letâif-i insaniye murassaâtıyla bilerek süslenip, o Şâhid-i Ezelînin nazar-ı şuhud ve işhâdına görünmektir.*

• ***Altıncısı:*** *Zevi'l-hayat olanların tezâhürât-ı hayatiye denilen, Hàlıklarına tahiyyâtları; ve rumuzât-ı hayatiye denilen, Sâni'lerine tesbihâtları; ve semerât ve gàyât-ı hayatiye denilen, Vâhibü'l-Hayata arz-ı ubûdiyetlerini bilerek müşâhede etmek, tefekkür ile görüp, şehâdetle göstermektir.*

• ***Yedincisi:*** *Senin hayatına verilen cüz'î ilim ve kudret ve irâde gibi sıfat ve hallerinden küçük numunelerini vâhid-i kıyasî*

ittihaz ile, Hàlık-ı Zülcelâlin sıfat-ı mutlakasını ve şuûn-u mukaddesesini o ölçüler ile bilmektir. Meselâ, sen, cüz'î iktidarın ve cüz'î ilmin ve cüz'î irâden ile bu hâneyi muntazam yaptığından, şu kasr-ı âlemin senin hânenden büyüklüğü derecesinde, şu âlemin ustasını o nisbette Kadîr, Alîm, Hakîm, Müdebbir bilmek lâzımdır.

• ***Sekizincisi:*** *Şu âlemdeki mevcudâtın her biri, kendine mahsus bir dil ile Hàlıkının vahdâniyetine ve Sâniinin Rubûbiyetine dâir mânevî sözlerini fehmetmektir.*

• ***Dokuzuncusu:*** *Acz ve zaafın, fakr ve ihtiyacın ölçüsüyle, kudret-i İlâhiye ve gınâ-i Rabbâniyenin derecât-ı tecelliyâtını anlamaktır. Nasıl ki açlığın dereceleri nisbetinde ve ihtiyacın envâı miktarınca, taamın lezzeti ve derecâtı ve çeşitleri anlaşılır. Onun gibi, sen de nihayetsiz aczin ve fakrınla, nihayetsiz kudret ve gınâ-i İlâhiyenin derecâtını fehmetmelisin."*

Bizim hayatımızın gayesini ve hayatımızın ne anlama geldiğini, hayatın şeklini, hayatın gerçek sırrını, hayatın mükemmel mutluluğunu bir derece anlamak istiyorsak bunların gayelerinin özeti dokuz isteği yerine getirmektir:

1. Vücudumuzda konulan duygular terazisiyle Allah'ın rahmet hazinelerinde yerleştirilen nimetleri tartmaktır ve geniş bir şekilde de teşekkür etmektir.

2. Yaratılışımızda konulan cihazların anahtarlarıyla Allah'ın yüce isimlerinin gizli definelerini açmaktır, O Yüce Yaratıcıyı isimleriyle tanımaktır.

3. Dünya sergi sarayında varlıkların bakışları altında Allah'ın bize taktığı garip, estetik sanatlarını ve ince yansımalarını bilerek yaşamımızla sergilemek ve göstermektir.

4. Davranışlarımızla ve sözlerimizle Yaratıcımızın Rububiyetinin huzurunda kul olduğumuzu ilan etmektir.

5. Nasıl ki bir asker padişahından aldığı çeşitli nişanları ve madalyalarını resmi törenlerde takıp padişahın bakışı altında görünmekle onun lütuf eserlerini gösterdiği gibi biz de Allah'ın isimlerinin yansımalarını bize taktığı insani duyguların süsleriyle

bilerek süslenip, o başlangıcı olmayan ve gerçekten her şeye şahit olan Allah'ın bakışına ve şahitliğine görünmektir.

6. Canlıların canlılığının yansıması olan Yaratıcılarını övmeleri, hayat işareti olan Sanatkarlarını zikretmeleri ve hayatlarının gayesi ve meyvesi olan hayatı onlara hibe eden Yaratıcıya kulluklarını arz etmelerini bilerek görmek ve şahit olmak, tefekkür ile görüp, şahitlik yaparak başkalarına göstermektir.

7. hayatımızla bizlere verilen sınırlı ilim, kudret ve irade gibi sıfat ve hallerimizden küçük örneklerini bir ölçü birimi olarak kabul edip Celal sahibi o Yaratıcının sınırsız sıfatlarını ve yüce işlerini o ölçüler ile bilmektir. Örneğin biz sınırlı iktidar ve sınırlı ilim ve sınırlı irademiz ile bu binayı düzgün ve estetik bir şekilde yaptığımızdan şu alem sarayının bizim evimizden büyüklüğü derecesinde şu alemin ustasını, sanatkarını o nispette Kadîr, Alîm, Hakîm, Müdebbir bilmek gerekmektedir.

8. Bu âlemdeki varlıkların her birinin kendi özel dilleri ile Yaratıcılarının tek olduğuna ve Sanatkarlarının Rububiyetine – terbiye ediciliğine- dair manevi sözlerini anlamaktır.

9. Acizlik ve zayıflığımız, fakirlik ve ihtiyaçlarınızın ölçüsüyle İlahi kudret-güç ve Rabbani gına-zenginliğin yansımasının derecelerini anlamaktır. Örneğin açlığın derecesine göre ihtiyaç türlerinin sayısınca yiyeceklerin lezzeti, derecesi ve çeşitleri anlaşılır. Aynen bunun gibi biz de sonsuz acizliğimiz ve fakirliğimiz ile sonsuz İlahi güç ve zenginliğin derecelerini anlamalıyız.

"İşte senin hayatının gàyeleri, icmâlen, bunlar gibi emirlerdir.

Şimdi, kendi hayatının mahiyetine bak ki; o mahiyetinin icmâli şudur:

Esmâ-i İlâhiyeye âit garâibin fihristesi, hem şuûn ve sıfât-ı İlâhiyenin bir mikyâsı, hem kâinattaki âlemlerin bir mîzanı, hem bu âlem-i kebîrin bir listesi, hem şu kâinatın bir haritası, hem şu kitâb-ı ekberin bir fezlekesi, hem kudretin gizli defînelerini açacak

bir anahtar külçesi, hem mevcudâta serpilen ve evkàta takılan kemâlâtının bir ahsen-i takvîmidir. İşte mahiyet-i hayatın bunlar gibi emirlerdir.

Şimdi, senin hayatının sûreti ve tarz-ı vazifesi şudur ki: Hayatın bir kelime-i mektûbedir, kalem-i Kudretle yazılmış hikmetnümâ bir sözdür; görünüp ve işitilip, Esmâ-i Hüsnâya delâlet eder.

İşte hayatının sûreti, bu gibi emirlerdir.

Şimdi, hayatının sırr-ı hakikati şudur ki:

Tecellî-i Ehadiyete, cilve-i Samediyete aynalıktır. Yani, bütün âleme tecellî eden esmânın nokta-i mihrâkiyesi hükmünde bir câmiiyetle, Zât-ı Ehad-i Samede aynalıktır.

Şimdi, hayatının saadet içindeki kemâli ise, senin hayatının aynasında temessül eden Şems-i Ezelînin envârını hissedip, sevmektir. Zîşuur olarak Ona şevk göstermektir, Onun muhabbetiyle kendinden geçmektir, kalbin göz bebeğinde aks-i nurunu yerleştirmektir. İşte bu sırdandır ki, seni âlâ-yı illiyyîne çıkaran bir hadîs-i kudsînin meâl-i şerifi olan, Men ne küncem der semavatü vezmin. Ez aceb küncem bi kalb-i mü'minin 'Ben göklere ve yere sığmam. Hayrettir ki, mü'minlerin kalbine sığarım.'denilmiştir."

İşte bizim hayatımızın gayeleri kısaca bunun gibi emirleri yerine getirmektir. Hayatımızın iç yüzüne baktığımızda ise onun mahiyetinin kısa özeti şudur:

İlahi isimlere ait garip ilginç şeylerin özeti, İlahi sıfat ve işlerin bir ölçüsü, kainattaki alemlerin bir terazisi, bu büyük alemin bir listesi, bu kainatın bir haritası, şu büyük kainat kitabının bir özeti, İlahi kudret-gücün gizli definelerini açacak bir anahtarlar topluluğu, varlıklara dağıtılan ve vakitlere takılan mükemmelliklerinin en üst düzeyde yaratılmasıdır. İşte hayatımızın iç yüzü bunun gibi şeylerdir.

Şimdi de hayatımızın şekli ve görev tarzına bakacak olursak o da şudur ki:

Hayatımız bir mektup kelimesidir, Kudret kalemiyle yazılmış hikmetlerle dolu bir sözdür ki görünsün ve işitilsin ki Allah'ın Güzel İsimlere delil olsun. İşte hayatımızın şekli bu gibi şeylerdir.

Şimdi hayatımızın gerçek sırrı ise şudur ki:

Allah'ın birliğinin ve hiçbir şeye muhtaç olmadığının bilakis yarattığı varlıkların ona muhtaç olduğunun yansıtılmasıdır. Yani bu âlemde yansıyan isimlerin merkez hareket noktası hükmünde bir toparlayıcılıkla Ehad ve Samet olan Allah'a karşı aynalık yapmaktır.

Şimdi de hayatımızın mükemmel bir mutluluğu ise hayatımızın aynasında yansıyan Şems-i Ezelinin-başlangıcı olmayan güneşin yani Allah'ın- nurlarını yani ışıklarını hissedip sevmektir. Farkında olarak Ona karşı şevkimiz göstermek, Onun muhabbetiyle-sevgisiyle kendimizden geçmektir, kalbimizin göz bebeğinde nurunun yansımalarını yerleştirmektir. İşte bu sırdandır ki bizi en üst yaratılış derecesine çıkaran bir kutsi hadiste de anlamı olan "Ben göklere ve yere sığmam. Hayrettir ki, müminlerin kalbine sığarım."sözü Allah tarafından söylenmiştir.

"İşte, ey nefsim! Hayatının böyle ulvî gàyâta müteveccih olduğu ve şöyle kıymetli hazîneleri câmi' olduğu halde, hiç akıl ve insafa lâyık mıdır ki, hiç ender hiç olan muvakkat huzûzât-ı nefsâniyeye, geçici lezâiz-i dünyeviyeye sarf edip zâyi edersin. Eğer zâyi etmemek istersen, geçen temsil ve hakikate remzeden:

'Yemin olsun güneşe ve aydınlığına. • Ve onu takip eden aya. • Ve onu gösteren güne. • Ve onu örten geceye. • Ve gökyüzüne ve onu binâ edene. • Ve yeryüzüne ve onu yayıp döşeyene. • Ve insana ve onu intizamla yaratana.• Sonra da ona kötülüğü bildirip ondan sakınmayı ilham edene. • Nefsini günahlardan arındıran kurtuluşa ermiştir. • Nefsini günaha daldıran da hüsrâna düşmüştür.' (Şems Sûresi: 1-10.) sûresindeki kasem ve cevab-ı kasemi düşünüp amel et."

İşte hayatımızın böyle yüce gayelere dönük yüzü olduğu ve böyle kıymetli hazineleri toparladığı halde hiç akıl karımıdır ki

hiçbir değeri olmayan geçici nefsanî hazlar, arzu ve istekler, geçici dünyevi lezzetlere harcayıp boşu boşuna gitmesine izin verilsin. Eğer hayatımızı boş yere harcamak istemiyorsak yukarıda geçen temsili hikayecik ve gerçeklere işaret eden suredeki yemini ve yemine verilen cevabı düşünüp ona göre hareket etmeliyiz:

"Yemin olsun güneşe ve aydınlığına. • Ve onu takip eden aya. • Ve onu gösteren güne. • Ve onu örten geceye. • Ve gökyüzüne ve onu binâ edene. • Ve yeryüzüne ve onu yayıp döşeyene. • Ve insana ve onu intizamla yaratana.• Sonra da ona kötülüğü bildirip ondan sakınmayı ilham edene. • Nefsini günahlardan arındıran kurtuluşa ermiştir. • Nefsini günaha daldıran da hüsrâna düşmüştür." (Şems Sûresi: 1-10.)

"Allahım, risâlet semâsının güneşi, nübüvvet burcunun ayı olan yüce Peygambere (a.s.m.), onun hidâyet yıldızları olan Al ve Ashâbına salât ve selâm eyle. Bize, erkek ve kadın mü'minlere merhamet et. Amin, âmin, âmin." (Duâ)

6. Sonuç

On Birinci sözdeki ayetlere, temsili hikayeye, hakikatlere ve hayatın gayesine bakıldığı zaman hemen tümünde sanat, özellikle de görsel sanatlar ön planda yer almaktadır. Dolayısıyla görsel sanatlarla ilgili bir öğrenci, öğretmen, akademisyen, uzman, seyirci sanatsever veya herhangi birisi mutlaka bu anlatılanları anlamaya ve görsel sanatlarla ilişkilendirerek hayatı, sanatı, sanatçıyı, neden sanatla uğraşıldığını vb. yeniden anlamlandırmaya çalışmalıdır. Aksi halde fasit bir dairede dönüp duracak belki de bir bataklıkta boğulacaktır.

Yukarıda kısaca bu bölümlerde neler anladığımı anlatmaya çalıştım. Ancak anlaşılanların kaleme dökülmesi kolay olmamaktadır. Ayrıca benim kısır bakış açımla da sadece bunlar anlaşılmamalıdır. Hatta bazen belki de yanlış anlamış da olabilirim. Bu yüzden okuyucuların benim yorum ve anlayışıma takılmadan orijinal metni sözlükler yardımıyla yeniden bir başına, baştan aşağıya irdelenerek okunması gerekmektedir. Ayrıca bu okumalardan elde edilen duygu ve düşünceleri de benimle ve

sanatseverlerle paylaşırlarsa çok memnun olacağımı da ifade etmeliyim. Hatta varsa tespit ettikleri hatalarım ve yanlış anlamalarım onları da düzeltirlerse sevinirim.

(Risale-i Nur ve Sanat Çalıştayları I-II-III. 2013, Ankara. Risale Akademi Bilimsel Etkinlikler Serisi - 5. Merak Yayınları.).

SANAT PENCERELERİ

Sanat nasıl ortaya çıkmıştır?

Niçin sanat yapıyoruz veya sanat yapmaktaki gayemiz nedir?

Soruları çoğaltmamız mümkündür. İnsanlık tarihi de zaten: Nereden geldik? Nereye gidiyoruz? Ne olacağız? gibi yukarıda saydıklarımıza benzer şekilde sorulara cevaplar bulmaya çalışmakla geçmiştir.

Son dönem düşünürlerinden, pirlerinden ve üstatlarından biri olan Nursi, birçok konuda olduğu gibi sanat konusunda da bize ufuk açıcı beyanlarda bulunmuştur. 33. Söz isimli eserinde 33 Pencere ile sanat hakkında çok önemli tespitler yapmıştır.

Bu çalışmada adı geçen eserden giriş kısmı ile iki, üç ve beşinci pencereler ele alınacaktır.

Giriş

Eserin girişinde sanatla ilgili şu örnek yer almaktadır:

"Meselâ, nasıl ki bir zât-ı mu'ciznümâ büyük bir saray yapmak istese, evvelâ temellerini, esaslarını muntazaman, hikmetle vaz' eder ve ilerideki neticelerine ve gàyelerine muvâfık bir tarzda tertib eder.

Sonra menzillere, kısımlara maharetle tefrik ve tafsil ediyor; sonra, o menzilleri tanzim ve tertib ediyor; sonra, nukuşlarla tezyin ediyor; sonra, elektrik lâmbalarıyla tenvir ediyor; sonra, o muhteşem ve müzeyyen sarayda maharetini, ihsanâtını tecdid etmek için herbir tabakada yeni yeni icâdlar, tebdiller, tahviller yapıyor.

Sonra, herbir menzilde kendi makamına merbut bir telefon rabt edip, birer pencere açarak, herbirinden onun makamı görünür."

Bu örnekte de görüldüğü üzere bir sanat eserini ortaya koyarken öncelikle bu eseri yapacak zatın birtakım özelliklerinin olması ve bu eseri yapmayı istemesi gerektiği belirtilmektedir. Yani irade sahibi ve çok üstün özellikleri olan bir zatın bu eseri

ortaya koyabileceği vurgulanmaktadır. Bu zatın eseri ortaya koyarken öncelikle o eserin temelini, esaslarını çok düzenli, bir amaca uygun şekilde ve ileride o eserin alacağı şekil ve ifade edeceği mana ve gayelere uygun bir düzenleme ile yapması gerektiği belirtilmektedir.

Sanatçı zat sonra o eseri ustalıkla bölümlere ayırarak belli bir tertip ve düzen verir, nakışlarla süsler, hatta gerekiyorsa ışıklarla aydınlatır. Sonra da bu ihtişamlı ve süslü eserinde ustalığını yenilemek için her bir bölümde yeni yeni değişimler ortaya koyarak ve birer pencere açarak her bir bölümde kendi sanatı ve makamının görünmesini sağlar.

Giriş kısmındaki bu örnekten sonra asıl vurgulamak istenen bölüm bundan sonraki cümlelerde yer almaktadır:

"Aynen öyle de, -en yüce sıfatlar O'nundur-, Sâni-i Zülcelâl, Hâkim-i Hakîm, Adl-i Hakem gibi bin bir Esmâ-i Kudsiye ile müsemmâ Fâtır-ı Bîmisâl, şu âlem-i ekber olan kâinat sarayının ve hilkat şeceresinin icâdını irâde etti.

Altı günde o sarayın, o şecerenin esasâtını, desâtir-i hikmet ve kavânîn-i ilm-i ezelîsi ile vaz' etti.

Sonra, ulvî ve süflî tabakàta ve dallara ayırıp, kazâ ve kader desâtiri ile tafsil ve tasvir etti.

Sonra, her mahlûkatın her tâifesini ve her tabakasını sun' ve inâyet düsturu ile tanzim etti.

Sonra, herşeyi, herbir âlemi ona lâyık bir tarzda, meselâ semâyı yıldızlarla, zemini çiçeklerle tezyin ettiği gibi süslendirip tezyin etti.

Sonra, o kavânîn-i külliye ve desâtir-i umumiye meydanlarında esmâlarını tecellî ettirip tenvir etti.

Sonra, bu kanun-u küllînin tazyikinden feryad eden ferdlere Rahmânü'r-Rahîm isimlerini hususi bir sûrette imdada yetiştirdi.

Demek, o küllî ve umumi desâtiri içinde, hususi ihsanâtı, hususi imdadları, hususi cilveleri var ki; herşey, her vakit, her

hâceti için Ondan istimdâd eder, Ona bakabilir.

Sonra, her menzilden, her tabakadan, her âlemden, her tâifeden, her ferdden, herşeyden, kendini gösterecek, yani vücudunu ve vahdetini bildirecek pencereler açmış. Her kalb içinde bir telefon bırakmış."

Yukarıdaki örnekte de olduğu gibi, O Büyük Sanatkâr, her şeyi hikmetle yapan Hükümdar, Adaletli Hâkim gibi binlerce güzel isimle isimlendirilen Benzersiz Yaratıcı, şu kâinat sarayı dediğimiz büyük âlemi ve yaratılış ağacı dediğimiz varlıkları belli bir silsile ile yaratmayı irade etti, yani istedi.

Büyük Sanatkâr, altı günde o sarayın, o ağacın temellerini, esaslarını, hikmet kuralları ve başlangıcı olmayan ilminin kanunları ile belirledi.

Sonra, yukarı ve aşağı bölümlere ve dallara ayırarak kaza ve kaderin kanun ve kuralları ile açtı, genişletti, detaylandırdı ve tasvir etti yani şekillerini çizdi, resmetti.

Sonra her varlığın her türünü ve her grubunu sanat ve yardım yani o varlığın ihtiyacı olan şeyleri verme kanun ve kuralları ile düzenledi.

Sonra, her varlığı ve her âlemi ona uygun bir şekilde, örneğin uzayı yıldızlarla yeryüzünü çiçeklerle süslendirerek sanatını icra etti.

Sonra, o geniş kanunları ve genel kuralları çerçevesinde güzel isimlerini yansımalarıyla varlıkları aydınlattı, ışıklandırdı.

Sonra, genel kanunun baskılarından dayanamayan ve imdat isteyen bireylere Rahman yani tüm varlılara acıyıp şefkat eden, Rahim yani kendisine güvenip dayananlara acıyan isimlerini özel bir şekilde yardıma gönderdi, ihtiyaçlarını giderdi.

Demek, o geniş ve genel kuralları içinde özel hediyeleri, özel yardımları özel yansımaları var ki; her şey, her zaman, her ihtiyacı için O'ndan yardım ister, O'na bakabilir.

Sonra, her yerden, her bölümden, her âlemden, her gruptan,

her fertten, her sanat eserinden, her şeyden kendini gösterecek, yani O Sanatkârın varlığını ve birliğini bildirecek pencereler açmış, her kalp içinde bir telefon bırakmıştır.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere O Eşsiz Sanatkâr eserlerini çok farklı şekillerde ortaya koymuş ve farklı gayelerle onları yaratmıştır. Bunu yaparken de önce onların asıllarını, esaslarını, kanunlarını, kurallarını belirlemiş sonra da detaylara inerek o geniş sanatının kanunları arasında en küçük detaya örneğin atomlara, elementlere, hücrelere, çiçeklere, kelebeklere kadar inerek onlarda çok özel olarak sanatını icra etmiştir. Her vakitte bu eserleri üzerinde de tasarruf etmektedir.

İkinci Pencere

Burada adı geçen eserde sanatla doğrudan ilgisi olduğu için ikinci pencereden başlamanın uygun olacağı düşünüldü. Bu birinci pencerenin sanatla ilgisinin olmadığı anlamına gelmemektedir. Birinci pencere aşağıda asıl metinden alıntı yapılan bölümde siz değerli okuyucuların engin düşünce ufkuna havale edilerek ikinci pencereden devam edildi.

"Eşya, vücud ve teşahhusâtlarında, nihayetsiz imkânât yolları içinde müteredddit, mütehayyir, şekilsiz bir sûrette iken birden bire gayet muntazam, hakîmâne öyle bir teşahhus vechi veriliyor ki; meselâ, herbir insanın yüzünde bütün ebnâ-i cinsinden herbirisine karşı birer alâmet-i fârika o küçük yüzde bulunduğu ve zâhir ve bâtın duygularıyla kemâl-i hikmetle teçhiz edildiği cihetle, o yüz, gayet parlak bir sikke-i ehadiyet olduğunu ispat eder.

Herbir yüz, yüzer cihetle bir Sâni-i Hakîmin vücuduna şehâdet ve vahdetine işaret ettikleri gibi, bütün yüzlerin heyet-i mecmûasıyla izhâr ettikleri o sikke bütün eşyanın Hàlıkına mahsus bir hâtem olduğunu akıl gözüne gösterir.

Ey münkir! Hiçbir cihetle kàbil-i taklid olmayan şu sikkeleri ve mecmûundaki parlak sikke-i Samediyeti hangi tezgâha havale edebilirsin?"

Varlıklar ortaya konulurken ve şekillendirilirken sonsuz imkanat yani alternatifler içinde tereddütte iken, ne olacağı, nasıl

bir şekil alacağı belli değilken birden bire çok düzgün, o varlığın yaratılış amacına uygun öyle bir biçim veriliyor. Örneğin her insanın yüzünde bütün insanlardan ayırt edilecek bir özellik o küçücük yüzde bulunuyor. Ayrıca gizli ve açık duygularla donatılması ve insan yüzüne de bunların yansıması o yüzün çok açık bir şekilde Sanatkârının tek olduğunu ispat ediyor.

Her bir yüz, yüzlerce yönüyle her şeyi bir amaca göre yaratan bir Sanatkârın varlığına şahitlik ettiği gibi o Sanatkârın da her şeyin yaratıcısı olduğuna işaret ediyor. Ayrıca bütün yüzlerin ortaya koyduğu o büyük imza bütün varlıkların Yaratıcısının özel bir mührü olduğunu akıl gözümüze gösteriyor.

Bu durumda o Sanatkâr nasıl inkar edilebilir, yok sayılabilir. Bir sanat eserinin altında taklit edilemeyen imzası bulunan bir sanatçıyı nasıl yok sayabiliriz, imza taklittir diyebiliriz ve o tablonun ve sergideki bütün tabloların kendi kendine olduğunu iddia edebiliriz. Hiçbir yönüyle taklit edilemeyen bu imzaları ve toplamındaki o hiçbir şeye ihtiyacı bulunmayan Sanatkârın parlak mührünü hangi tezgâha veya hangi fabrikaya havale edebiliriz.

Üçüncü Pencere

Bu pencerede yeryüzündeki çok farklı bitki ve hayvan türlerinin şekilleri ve tasarımları ile birbiri içindeki girift tasarımlarına dikkat çekilmektedir:

"Zeminin yüzünde dört yüz bin muhtelif tâifeden ibaret olan bütün hayvanât ve nebâtât envaının ordusu, bilmüşâhede, ayrı ayrı erzakları, sûretleri, silâhları, libasları, tâlimâtları, terhisâtları kemâl-i mîzan ve intizamla, hiçbir şey unutulmayarak, hiçbirini şaşırmayarak, bir sûrette tedbîr ve terbiye etmek öyle bir sikkedir ki, hiçbir şüphe kabul etmez, güneş gibi parlak bir sikke-i Vâhid-i Ehaddir.

Hadsiz bir kudret ve muhît bir ilim ve nihayetsiz bir hikmet sahibinden başka kimin haddi var ki, o hadsiz derecede hârika olan şu idareye karışsın.

Çünkü, şu birbiri içinde girift olan envaları, milletleri, umumunu birden idare ve terbiye edemeyen, onlardan birisine

karışsa, elbette karıştıracak.

Halbuki, 'Haydi, çevir gözünü: En küçük bir kusur görüyor musun?' (Mülk Suresi:3.) sırrı ile, hiçbir karışık alâmeti yoktur. Demek ki, hiçbir parmak karışamıyor."

Yeryüzündeki yaklaşık dört yüz bin çeşit grup bitki ve hayvanların türleri açıkça ayrı ayrı yiyecekleri, şekilleri, tasarımları, renkleri, ölçüleri, orantıları, düzenleri, silahları, elbiseleri, eğitimleri, ölümleri ile mükemmel bir düzen, ahenk ve ölçüyü ve idareyi gösteriyor.

Ayrıca hiçbir şey unutulmadan, şaşırılmadan muntazam bir şekilde idare edilmesi ve tasarlanması öyle muhteşem bir imzadır ki hiçbir şüphe kabul etmez bir şekilde tüm varlıkların ve her bir şeyin yaratıcısının tek olduğunu gösteren O Büyük Sanatkârın güneş gibi parlak bir imzasıdır.

Tüm bunları sınırsız bir güç ve her şeyi kapsayan bir bilgi ve sonsuz hikmet sahibi bir Sanatkârdan başkası yapamaz ve karışamaz.

Çünkü varlıklar öyle birbiri içinde girift olarak tasarlanmış ki bütün varlıkların türlerini, milletlerini ve tamamını birden idare edemeyen ve tasarlayamayan birisi onlardan herhangi birisine karışsa karıştıracak. Nasıl ki muhteşem bir eser ortaya koyan bir ressam veya heykeltıraşın çok anlamlar barındıran girift bir eserine velev ki başka bir sanatkâr karışsa, karıştırır ve o eserde verilmek istenen mesajlar verilemez hatta belki sanat eseri olarak bile kabul edilmez. Aynen onun gibi miyarlarca hatta sayamayacağımız kadar eser ortaya koyan O Büyük Sanatkârın eserlerine kimse karışamıyor, çünkü karışsa her şey karışacak ve âlem kaosa sürüklenecektir.

Bütün bunların ispatı gözümüz önünde bulunan şu âlemdir ve Kur'anda geçen "Haydi, çevir gözünü: En küçük bir kusur görüyor musun? (Mülk Suresi: 3.)" gibi bizi etrafımızı incelemeye, gezmeye, sergileri seyretmeye davet eden ayetlerdir.

Beşinci Pencere

Burada da dördüncü pencere atlanarak beşinci pencereye geçildi. Bu da dördüncü pencerenin sanatla ilgisinin olmadığı anlamına gelmemektedir. Aşağıda asıl metinden alıntı yapılan bölümde sanatla dolaylı yollardan ilgisinin kurularak yorumlanması siz değerli okuyucuların engin düşünce ufkuna havale edildi:

"Görüyoruz ki, eşya, hususan zîhayat olanlar, def'î gibi, âni bir zamanda vücuda gelir. Halbuki, def'î ve âni bir sûrette basit bir maddeden çıkan şeyler gayet basit, şekilsiz, san'atsız olması lâzım gelirken, çok maharete muhtaç bir hüsn-ü san'atta, çok zamana muhtaç ihtimamkârâne nakışlarla münakkaş, çok âlâta muhtaç acîb san'atlarla müzeyyen, çok maddelere muhtaç bir sûrette halk olunuyorlar.

İşte, bu def'î ve âni bir sûrette, bu hârika san'at ve güzel heyet, herbiri bir Sâni-i Hakîmin vücûb-u vücuduna şehâdet ve vahdet-i rubûbiyetine işaret ettikleri gibi, mecmûu gayet parlak bir tarzda nihayetsiz Kadîr, nihayetsiz Hakîm bir Vâcibü'l-Vücudu gösterir.

Şimdi, ey sersem münkir! Haydi, bunu ne ile izah edersin? Senin gibi sersem, âciz, cahil tabiatla mı? Veyahut hadsiz derece hatâ ederek, o Sâni-i Mukaddese tabiat ismini verip, Onun mu'cizât-ı kudretini o tesmiye bahanesiyle tabiata isnad edip bin derece muhâli birden irtikâb etmek mi istersin?"

Görülmektedir ki bütün varlıklar özellikle de canlılar çok kısa bir zamanda aniden ortaya çıkıyorlar. Oysa böyle hızlı ve ani bir şekilde basit bir maddeden yapılan şeyler çok basit, şekilsiz ve sanatsız olması gerekirken; çok ustalık gerektiren güzel bir sanat eseri olarak, çok vakit gerektiren süslemelerle süslenmiş bir şekilde, çok değişik aletlere ihtiyaç duyulacak ilginç sanatlarla bezenmiş, çok maddeleri gerektiren bir şekilde yaratılmış olarak karşımızda durmaktadırlar.

İşte bu şekilde hızlı ve aniden ortaya çıkan bu harika sanat eserleri ve güzel durumların her biri her şeyi hikmetle yani bir

amaca göre yapan bir Sanatkârın varlığının zorunlu olduğuna şahitlik ettiği gibi her şeyi terbiye eden ve tasarlayanın da sadece O olduğuna işaret etmektedir.

Ayrıca tüm varlıkların ve âlemlerin bütünü güneş gibi parlak bir şekilde; varlıkların nasıl biçimlendirileceğini sonsuz bir şekilde takdir eden yani karar veren, sonsuz hikmetleri ve amaçları olan bir Sanatkârın varlığının zorunlu olduğunu göstermektedir.

Şimdi bu durumda böyle bir sanatkârı kabul etmezsek bunu ne ile izah edebiliriz? Ne yapacağı belli olmayan, aciz, hiçbir şeye gücü yetmeyen, hiçbir şeyi bilmeyen tabiatla mı? Veya son derece hatalı olarak O yüce sıfatları olan Sanatkâra "Tabiat" adını vererek O Sanatkârın kudret mucizelerini o isimle isimlendirmek bahanesiyle sanki meseleyi halletmişçesine tabiata dayandırıp bin derece imkansız bir durumu kabul etmek mi gerekir? Bunu kabul etmek mümkün değildir.

(Risale-i Nur ve Sanat Çalıştayları I-II-III. 2013, Ankara. Risale Akademi Bilimsel Etkinlikler Serisi - 5. Merak Yayınları.).

GÖRSEL SANATLAR (RESİM-SANAT) EĞİTİMİ VE BEN (ENE-EGO) DUYGUSU

Okullarda gördüğümüz her dersin kendine ait gerçekleştirmeyi düşündüğü birtakım amaçları-hedefleri vardır. Tüm derslerin kendine ait amaçlarının birleşmesinden ise aslında bir gaye ortaya çıkmaktadır. O da; içinde bulunduğumuz şu kainatın, doğanın, evrenin ne anlama geldiğinin anlaşılmasıdır. Yani bizim de içinde bulunduğumuz bu doğa, tabiat ve evren aslında ne anlam ifade etmektedir? Biz kimiz? Nereden geldik? Nereye Gidiyoruz? Bizim bu dünyadaki işimiz nedir? gibi sorulara aslında bu dersler ve bu derslerin arka planına bulunan bilim ve sanat alanları ile cevaplar arıyoruz.

İşte görsel sanatlar dersinde de kendimizi, çevremizi, diğer varlıkları ve evreni tanımaya dönük etkinlikler düzenlenmektedir. İnsan sadece etten-kemikten yani sadece maddeden yapılmış bir varlık değildir. İnsanın içinde insan olmasını sağlayan bir ruh ve bu ruhla bağlantılı birçok duygu vardır. Bu duygulardan birisi de "ben" duygusudur. Yunus Emre "bir ben vardır bende, benden içeru" diyerek bu "ben" duygusuna göndermede bulunmaktadır.

Kendimize ait şeyleri ifade ederken de ben kelimesini çok kullanırız. Örneğin; benim arabam, benim evim, benim annem, benim kardeşim, benim eserim… gibi. İnsanı insan yapan birtakım özellikler vardır. Bu özellikler insana emaneten verilmiştir. Yani aslında gerçek olan birtakım şeyleri anlamak üzere geçici ya da izafi olarak emaneten verilmiştir. Bunlara örnekler verecek olursak; düşünme (akıl), bilme (bilim-ilim), irade (isteme-tercihte bulunabilme), şuur (farkındalık), sanatsal özellikler vb. sayılabilir. Örneğin insan birtakım şeyleri bilmektedir ve bunun farkındadır. İnsanoğlu birçok şeyi bildiğini iddia ederek "ben biliyorum" diyebilir. Ancak bildiği bu şeyler kainatta, evrende ve doğada var olan sonsuz bilginin yanında o kadar küçüktür ki aslında insanoğlunun hiçbir şey bilmediğini düşünebilirsiniz.

Yine de insandaki bu bilme-bilim-ilim özelliği sonsuz olan o bilgiyi anlamak için bir ölçü aracı olarak farkında olunsun diye emaneten insana verilmiştir. Bu emanet özellikleriyle ve ben

biliyorum duygusuyla birçok bilim dalı geliştirmiştir. Sadece tıp alanında adını bile sayamayacağımız kadar bilim dalları geliştirmiştir. Yine de insanı ve vücudunu tam anlamıyla keşfedememiştir. İşte bu bilme serüveni devam etmekte bu emanet özellik ve duygu da sürekli kullanılmaktadır ki sonsuz ilim-bilginin ne olduğu anlaşılabilsin.

Keşfedilmeyi ve anlaşılmayı bekleyen özelliklerden birisi de yaratıcılıktır. Ancak burada yanlış anlaşılmayı önlemek için buna açıklık getirmek gerekir. Öncelikle yaratıcılık ikiye ayrılır. Biri ibda ile yani yoktan hiçten yaratmak, ikincisi inşa ile yani var olan birtakım elementlerden, atomlardan yeni bir şey yapmak, ortaya koymaktır. İnsanoğlunun hiç varlığı yokken ilk kez ortaya çıkarılması ibda ile yani yoktan yaratmaya, anne karnında ise bir damla sudan, atom, element, hücre vb. ile inşa edilerek ete, kemiğe büründürülmesi ise inşa ile yaratmaya örnek olarak verilebilir.

Birinci özellik yani yoktan yaratma insanda olmayan bir özelliktir. İnşa ile var olan atom, element vb. ile bir şeyler yapma özelliği ise kainatta, doğada, evrende var olan sonsuz yaratma faaliyetini farkında olsun ve ne olduğunu anlasın diye çok küçük bir şekilde ve ölçü aracı olarak insana emanet olarak verilmiştir. Örneğin; içinde bulunduğumuz binalar çimento, kum, demir, tuğla vb. ile inşa edildi diyoruz. Bu özellik ile insan binalar inşa etmekte, arabalar, hızlı trenler, uzay araçları, uydular, cep telefonları, bilgisayarlar vb. yapmakta ve birçok sanat eseri ortaya koymaktadır. Böylece kainatta var olan sonsuz yaratmanın ve yaratıcının farkına varmak üzere bir ölçü aracı olarak emaneten verilen bu duygu ile insan bazı eser ortaya koymaktadır. Ancak ortaya konulan bu eserler kainattaki sonsuz yaratmanın yanında bir hiç hükmündedir. Zaten insanın kendisi de o Büyük Yaratıcı tarafından tasarlanmamış mıdır?

Bu özelliği sanatsal açıdan ele alacak olursak; insan birtakım sanat eserleri ortaya koymakta ve bu eserleri “ben yaptım” diyerek diğer insanlardan övgü beklemektedir. Bir sanatçı eserini ortaya koyarken yine doğada var olan hazır malzemeleri kullanmakta veya mevcut atom ve elementleri bir araya getirmektedir. Şekil-

biçim ve renk olarak da yine doğadan yola çıkmakta, ya doğayı taklit etmekte ya da doğadaki şekil ve renklerden yola çıkarak hayaline yine doğadan yansıyan şeylerden bir takım yeni şekiller ortaya koymaktadır. Bu özelliği ile aslında kainatta, doğada var olan sonsuz sanatı ve sanat eserlerini ve sanatkarlığı anlamaya, keşfetmeye çalışmakta, bir ölçü olarak kendisindeki sanatkarlık özelliğini kullanarak gerçek sanatçıyı bulmaya çalışmaktadır. Gerçek sanatçının özelliklerini keşfetmek üzere diğer varlıklardan farklı olarak bu sanatçı kimlik emaneten verilmiştir insana.

Bazılarımız bu tür konularla ilgilenmeyebilir. "Bana ne bunlardan, ben yerim, içerim, gezerim, yatarım, keyfime bakarım. Böyle ince şeyleri düşünmek istemiyorum" vs. diyebilir. Belki kendilerince haklılardır. Ancak böyle düşündüğümüz zaman diğer varlıklardan faklı olduğumuz iddiası geçersiz olmaktadır. Bu durumda insanın bir hayvandan –hakaret etmek anlamında söylemiyorum-, bir bitkiden, cansız bir varlıktan ne farkı olabilir. Her varlığın bir yaratılış amacı vardır; doğada, evrende, ekosistem içerisinde bir işlevi vardır. İnsanın bu doğada, evrendeki işlevi ve yaratılış amacı nedir o zaman? İşte yukarıda da belirtilmeye çalışıldığı gibi insana emanet olarak verilmiş çeşitli özellikler, başta ben duygusu olmak üzere insani yanımızın doğru bir şekilde keşfedilmesi ve çalıştırılması yönünde kullanılmalıdır. Hayvan gibi yaşamak yolunda kullanılmamalıdır. Etrafımıza baktığımızda hakikaten bazen hayvan gibi hatta hayvandan da daha aşağı bir şekilde yaşayan; insanları hunharca katleden, kan döken, masum insanlara zulmeden, işkence yapan, doğayı ve hayvanları acımasızca yok eden adına insan dediğimiz insan görünümünde varlıklar gezmektedir.

İnsana emaneten verilmiş özellikler ve başta ben duygusu olmak üzere; sevgi, güzellik, estetik haz, sanatkarlık, gibi çok değişik duygular doğru kullanıldıklarında insan gerçek insan olmakta, yoksa benliğini ve kendini kaybetmektedir.

(http://www.risalehaber.com/gorsel-sanatlar-egitimi-ve-ben-ene-ego-duygusu-109850h.htm)

GENELDE SANAT, ÖZELDE GÖRSEL SANATLAR VE EĞİTİMİ; SAİD NURSİ YORUMUYLA;

HARAM MI? HELAL Mİ?

Görsel sanatlar konusunda bir eser ortaya konulurken İslam coğrafyasında sürekli tasvir yasağı ve sınırları gündeme gelmektedir. Bir de görsel sanatların eğitimi söz konusu olunca öğretmenlere, öğrencilere ve velilere bu konuda aydınlatıcı bilgi vermek bir zorunluluk oluşturmaktadır.

Görsel sanatlar ve eğitiminde nelerin haram nelerin helal sınırları içerisinde değerlendirileceğine geçmeden önce Kur'an-ı Kerim, Hadis ve Sünnet ile Kur'an ve Hadis-Sünnetin bu asırdaki bir yorumu olan Risale-i Nur Külliyatından konu ile ilgili bazı bölümleri verelim. Ardından da bu zamana bakan yönü ile görsel sanatlar ve eğitiminin durumu hakkında görüşlerimizi paylaşalım.

Çalışma yaklaşık 80-100 bölüm arasında planlandı. Ancak konunun gidişine bağlı olarak bu bölümler artabilir.

Kur'an- Kerimde Sanat ve Yaratıcılık

Bu kısımda Kur'an- Kerim'deki sanat ve yaratıcılık, puta tapma, şirk koşma, zinet, süs gibi konularda bazı ayetler verilmiştir. Çalışmanın değerlendirme ve sonuç bölümünde bu ayetlerin bazılarına da göndermede bulunulacaktır. Şimdilik genel bir kanaat oluşması bakımından yorumsuz olarak verilecektir. Bu kısım yaklaşık 8 bölüme ayrılmıştır. Kur'an ayetlerinin mealleri Diyanet İşleri Başkanlığının resmi internet sitesinden alınmıştır ve **http://www.diyanet.gov.tr/kuran/default.asp** bağlantısından ulaşabilirsiniz.

Bismillahirrahmânirrahîm

Allah onu İsrailoğullarına bir Peygamber olarak gönderecek (ve o da onlara şöyle diyecek): "Şüphesiz ben size Rabbinizden bir mucize getirdim. Ben çamurdan kuş şeklinde bir şey yapar, ona üflerim. O da Allah'ın izniyle hemen kuş oluverir. Körü ve alacalıyı iyileştiririm ve Allah'ın izniyle ölüleri diriltirim.

Evlerinizde ne yiyip ne biriktirdiğinizi size haber veririm. Eğer mü'minler iseniz bunda sizin için elbette bir ibret vardır." AL-İ İMRAN-49

O gün Allah şöyle diyecek: "Ey Meryem oğlu İsa! Senin üzerindeki ve annen üzerindeki nimetimi düşün. Hani, seni Ruhu'l-Kudüs (Cebrail) ile desteklemiştim. Beşikte iken de, yetişkin iken de insanlara konuşuyordun. Hani, sana kitabı, hikmeti, Tevrat'ı, İncil'i de öğretmiştim. Hani iznimle çamurdan kuş şekline benzer bir şey yapıyordun da içine üflüyordun, benim iznimle hemen bir kuş oluyordu. Yine benim iznimle doğuştan körü ve alacalıyı iyileştiriyordun. Hani benim iznimle ölüleri de (hayata) çıkarıyordun. Hani sen, İsrailoğullarına açık mucizeler getirdiğin zaman ben seni onlardan kurtarmıştım da onlardan inkar edenler, "Bu ancak açık bir büyüdür" demişlerdi. MÂİDE SÛRESİ- 110

Ey Ademoğulları! Her mescitde ziynetinizi takının (güzel ve temiz giyinin). Yiyin için fakat israf etmeyin. Çünkü o, israf edenleri sevmez.

De ki: "Allah'ın, kulları için yarattığı zîneti ve temiz rızkı kim haram kılmış?" De ki: "Bunlar, dünya hayatında mü'minler içindir. Kıyamet gününde ise yalnız onlara özgüdür. İşte bilen bir topluluk için âyetleri, ayrı ayrı açıklıyoruz."

De ki: "Rabbim ancak, açık ve gizli çirkin işleri, günahı, haksız saldırıyı, hakkında hiçbir delil indirmediği herhangi bir şeyi Allah'a ortak koşmanızı ve Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri söylemenizi haram kılmıştır." A'RÂF SÛRESİ- 31-32-33

Hiçbir şeyi yaratamayan, kendileri yaratılan şeyleri Allah'a ortak mı koşuyorlar? A'RÂF SÛRESİ-191

Allah'ı bırakıp tapındıklarınızın hepsi sizin gibi (yaratılmış) kullardır. Eğer doğru söyleyenler iseniz haydi hemen onları çağırın da size cevap versinler (duanıza icabet etsinler). A'RÂF SÛRESİ-194

De ki: "Allah'a koştuğunuz ortaklarınızdan, başlangıçta yaratmayı yapacak, sonra onu tekrarlayacak kimse var mı?" De ki: "Allah başlangıçta yaratmayı yapar, sonra onu tekrar eder. O halde

nasıl oluyor da (haktan) çevriliyorsunuz?" YÛNUS SÛRESİ-34

Semûd kavmine de kardeşleri Salih'i peygamber gönderdik. Dedi ki: "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. Sizin ondan başka hiçbir ilahınız yok. O sizi yeryüzünden (topraktan) yarattı ve sizi oranın imarında görevli (ve buna donanımlı) kıldı. Öyle ise ondan bağışlanma dileyin; sonra da ona tövbe edin. Şüphesiz Rabbim yakındır ve dualara cevap verendir. HÛD SÛRESİ-61

De ki: "Göklerin ve yerin Rabbi kimdir?" "Allah'tır" de. De ki, "O'nu bırakıp da kendilerine (bile) bir faydası ve zararı olmayan dostlar (mabutlar) mı edindiniz?" De ki, "Kör ile gören bir olur mu? Ya da karanlıklarla aydınlık bir olur mu? Yoksa Allah'a, O'nun yarattığı gibi yaratan ortaklar buldular da bu yaratma ile Allah'ın yaratması onlara göre birbirine mi benzedi?" De ki: "Her şeyin yaratıcısı Allah'tır. O, birdir, mutlak hakimiyet sahibidir." RA'D SÛRESİ-16

O, gökten su indirdi de dereler kendi ölçülerince dolup aktı ve sel üste çıkan köpüğü aldı götürdü. Süs eşyası veya yararlanılacak bir şey elde etmek için ateşte erittikleri şeylerden de böyle köpük olur. İşte Allah, hak ile batıla böyle misal getirir. Köpüğe gelince sönüp gider. İnsanlara yararlı olan ise yerde kalır. İşte Allah böyle misaller verir. RA'D SÛRESİ-17

Allah, gökleri ve yeri hak ve hikmete uygun olarak yarattı. O, müşriklerin ortak koştukları şeylerden yücedir.

İnsanı nutfeden (bir damla sudan) yarattı. Böyle iken bakarsın ki o, Rabbine açık bir hasım kesilmiştir.

Hayvanları da yarattı. Onlarda sizin için bir ısınma ve birçok faydalar vardır. Hem de onlardan yersiniz.

Onları akşamleyin getirirken, sabahleyin salıverirken de sizin için bir güzellik (ve zevk) vardır.

Hem binesiniz diye, hem de süs olarak atları, katırları ve merkepleri de yarattı. Bilemeyeceğiniz daha nice şeyleri de yaratır.

O, göklerden sizin için su indirendir. İçilecek su ondandır. Hayvanlarınızı otlattığınız bitkiler de onunla meydana gelir.

Allah o su ile size; ekin, zeytin, hurma ağaçları, üzümler ve her türlü meyvelerden bitirir. Elbette bunda düşünen bir kavim için bir ibret vardır.

O, geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı sizin hizmetinize verdi. Bütün yıldızlar da O'nun emri ile sizin hizmetinize verilmiştir. Şüphesiz bunlarda aklını kullanan bir millet için ibretler vardır.

Sizin için yeryüzünde çeşitli renk ve biçimlerle yarattığı şeyleri de sizin hizmetinize verdi. Öğüt alan bir toplum için bunda ibretler vardır.

O, taze et yemeniz ve takınacağınız süs eşyası çıkarmanız için denizi sizin hizmetinize verendir. Gemilerin orada suyu yara yara gittiğini görürsün. (Bütün bunlar) onun lütfundan nasip aramanız ve şükretmeniz içindir.

Sizi sarsmaması için yeryüzünde sağlam dağlar; yolunuzu bulmanız için de nehirler, yollar ve nice işaretler meydana getirdi. İnsanlar yıldızlarla da yollarını bulurlar.

Şu halde yaratan, yaratamayan gibi olur mu? Artık siz düşünmez misiniz?

Halbuki Allah'ın nimetini saymaya kalksanız onu sayamazsınız. Şüphesiz Allah; çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

Allah gizlediğinizi de, açığa vurduğunuzu da bilir.

Allah'ı bırakıp da taptıkları şeyler, yaratılmış olduklarına göre hiçbir şey yaratamazlar.

Onlar diri olmayan cansız varlıklardır! Ne zaman dirileceklerinin de şuuruna varamazlar. NAHL SÛRESİ 3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21

(Not: Bu Çalışma tamamlanamamış, ancak Nursi'nin bu konu ile ilgili görüşlerini de içeren yazımız bunun devamında verilmiştir. Buraya kadar olan kısmın bu kitaba konulması ayetlerde vurgulanan hususlara dikkat çekmek içindir.)

(http://www.risalehaber.com/bediuzzaman-ve-sanat-120226h.htm)

GÖRSEL SANATLAR/RESİM
HARAM MI? HELAL Mİ?

(NOT: Nursi'nin Sözler isimli eserinde yer alan Lemaatan uyarlanmış ve yorumlanmıştır.)

Manevi yönden olgunluğa ulaşmış insanların yüce gerçekleri ve sanatı zevk etme durumu, çocukça bir hevese, yasak zevk ve eğlencelere aşırı düşkün bir karakter sahibine hoş gelmez. Onları eğlendirmez. Bundan dolayı aşağılık, yasak zevk ve eğlencelere aşırı düşkün, nefis ve şehvetle beslenmiş olanlar, ruha ait zevkleri bilmez. Sanatta üç hareket alanı vardır. Ya aşkla güzellik veya kahramanlık, akıl ve zeka ile olan cesaretlilik, ya da hakikatin tasviri, gerçeğin resmedilmesidir. Bazı sanatçılar cesaret ve kahramanlık noktasında hakkı üstün tutamaz ve hakkın taraftarı olamaz. Bazı zalimleri alkışlamakla kuvvete tapınma duygusunu aşılar. Güzellik ve aşk noktasında gerçek aşkı bilmez. Şehvet uyandıran bir zevki nefislere aşılar.

Hakikatin tasviri, gerçeğin resmedilmesinde ise kainata Yaratıcının sanatı şeklinde bakmaz. Onu Sanatkarın boyası şeklinde görmez. Sadece canlı cansız bütün varlıkları maddi alem olarak görür, sadece maddi yönünü anlatır ve resmeder, bunun dışına çıkamaz. Bundan dolayı zihinlerde yer ettirmeye çalıştığı şey tabiat aşkıdır. Maddeye tapma duygusu kalbinde de yerleşirse bu durumdan kolayca çıkamaz.

Yine bazı sanat ve sanatçıların sapıklıklarından ortaya çıkan sanat eserleri ruhun sıkıntılarını sakinleştiremez, gerçek faydayı sağlamaz. Bu tarzda ortaya konulan roman, sinema, tiyatro, resim, heykel vb. insanları aldatır, bakış açılarını bozar. Örneğin dünyaya bir iffetsiz düşkün kadın elbisesi giydirir, soyut güzelliği tanımaz, güneşi tasvir ederken sarı saçlı güzel bir aktris kadını hatırlatır. Görünüşte yasaklar ve eğlencelere düşkünlük kötüdür der, insanlara yakışmayacağını söyler, zararlı sonuçlarını gösterir, halbuki bu tür şeylere öyle teşvik edici tasvir yapar ki ağız suyu akıtır, akıl artık kendisine hükmedemez, kendini kontrol edemez ve durduramaz. İstek ve arzuları kabartır, heyecanlandırır, duygular artık kontrol altına alınamaz.

Gerçek sanat ise hakka taraftarlık duygusu, soyut güzellik aşkı, güzelliğe düşkünlük zevki, gerçeğin ve doğrunun tarafını tutmak şevkini verir ve aldatmaz.

Kainata sadece maddi yönüyle bakmaz, bir Yaratıcının sanatı ve boyası olması noktasından bahsederek akılları şaşırtmaz. Sanatkarın tanınması ve bilinmesi hakikatini aşılar. Her şeyde Sanatkarın imzasını gösterir.

Yukarıda geçen her iki sanat anlayışı da acıma duygusu ve dramı kullanarak hüzün duygusu vermeye çalışır, ancak birbirine benzemez.

Birinci tarz sanat anlayışı yalnızlıktan, sahipsizlikten doğan gamlı bir hüzün verir, yüce hüzün duygusu veremez. Çünkü duymayan bir tabiat, görmeyen bir kuvvetten, enerjiden ilham alırcasına ortaya koyduğu gam veren o hüzün duygusu, dünyayı vahşetlerle dolu, ürküntü ve yalnızlık duygusu veren bir yer olarak tanıtır, başka türlü gösteremez.

Bu şekilde hüzün içerindeki kişiyi sahipsiz bir şekilde yabancılar içine koyar ve hiçbir ümit bırakmaz.

İkinci tarz sanat anlayışında ise; öyle bir hüzün duygusu verir ki, aşıklara yakışan bir hüzündür, yetimlerin hüznü gibi değildir. Dostların olmayışı ve yalnızlıktan değil, dostlardan ayrı kalmaktan kaynaklanan bir hüzündür.

Kainata görmeyen kör tabiat olması şeklinde değil, bilinçli bir şekilde tasarlanmış Yaratıcının ortaya koyduğu sanat eseri olarak bakar. Evrene ve varlıklara, evren ve varlık oldukları için değil Sanatkarın sanat eseri oldukları için bakar.

Görmeyen güç, enerji yerine bütün yararların, hikmetlerin ve faydaların kaynağı olan düzenlilik, her şeyin belirli gayelere yönelik olarak, manalı, faydalı ve tam yerli yerinde sanatlı ve estetik olarak ilahi bir güçle ortaya çıkarılması ve yaratılması bu tarz sanat anlayışının konusunu teşkil eder ve kainattaki olayları ve sanat eserlerini açıklama sebebidir.

Bundan dolayı varlıklar ve olaylar ürküntü veren ve yalnızlık

duygusu uyandıran bir şekle girmez. Hatta hüzünlü muhatabın bakışında bütün varlıklar dostlar topluluğu şeklini alır. Her tarafta sanatsal ve duygusal bir iletişimin olması ve her yönde kendini sevdirme ve varlıkları sevme bu tarzda düşünen kişiye sıkıntı vermez. Buradaki hüzün aşk derecesinde bir hüzündür, yüce, yüksek bir duygudur, gam ve sıkıntı vermez.

Yukarıda geçen iki tarz sanat anlayışında da birer şevk, şiddetli arzu ve istek verilir. Ancak birinci tarz sanat anlayışının verdiği şevk ile nefis heyecan içerisine girer ve nefsin hoşuna giden ve gelip geçici arzular genişlemeye başlar ve ruha rahat vermez.

İkinci tarz sanat anlayışında ise; ruh heyecan içerisine girer, yüce şeylere duyulan iştiyak, arzu ve istekler ortaya çıkar.

İşte bu nedenle İslamiyet'te dinen yasak olan oyun, eğlence ve kötülüğü yayıp ortaya çıkaran sanat anlayışı istenmez.

Bazı oyun, eğlence, günah olan davranışlar ve sanat eserleri yasaklanırken; insanlarda yüce, ulvi duygular uyandıran ve yüce, ulvi şevk veren, arzular uyandıran sanat ve sanat eserlerine de izin verilerek bu tarz sanat anlayışının gelişmesinin yolu açılmıştır.

Buna göre denilebilir ki; yetimlik, yalnızlık, kimsesizlik gibi hüzün duygusu uyandıran veya nefsin kötü arzu ve isteklerini uyandıran, çirkin ve pis duyguların ortaya çıkmasına sebep olan sanat ve sanat eserleri haramdır, kötüdür, çirkindir, pistir, günahtır; ruhta yüce duygular uyandıran, ulvi, aşıkça, dosttan ayrılma ve dosya kavuşma hüzün veren veya yüce ve ulvi şevk, arzu ve istekler uyandıran sanat ve sanat eserleri de helaldir, iyidir, güzeldir, temizdir ve günah değildir.

Tabii ki bu durum kişiden kişiye de değişir, herkes birbirine benzemez, herkesin ruh yapısı aynı değildir. Burada ölçü kişinin kendi vicdanı olabilir.

(http://www.gorselsanatlar.org/gorsel-sanatlar-4-5-6-7-8-sinif-dokumanlari/ogretmenler-ve-ogrenciler-icin-gorsel-sanatlar-resim-egitimi-rehberi/)

GÖRSEL SANATLAR, SANAT ESERİNİN FİYATI VE HARİKA-İ SANAT OLAN NİMETLER

Bir manava, bir çiçekçiye, bir markete gittiğimizde oralardan aldığımız ürünlere bir ücret ödüyoruz. Ödediğimiz bu ücret aslında o ürünün gerçek değeri değildir. Biz sadece o ürünün oraya kadar getirilmesinde çalışan insanların emeklerine, hizmetlerine bir ücret ödemiş oluyoruz. Yoksa o ürünün kendisine bir ücret ödemiyoruz. Örnek verecek olursak; bir manavdan aldığımız muz veya bir çiçekçiden aldığımız bir gül için ne kadar ücret ödüyoruz. Bu ülkelere ve ekonomik duruma göre değişir. Ancak biz sadece o muz ve gülün üretiminde emeği geçen ve bunların bize satış hizmetini sunan insanlara bir ücret ödüyoruz. Muzun ve gülün kendisi için ayrıca bir ücret ödemiyoruz. Bu durumda muzun ve gülün gerçek sahibi bizden nasıl bir ücret istiyor acaba?

Burada gerçek sahibinden kastettiğimiz muzu yetiştiren çiftçi ile gülü yetiştiren çiçekçi değil elbette. Aslında yetiştirme kelimesi de burada pek uygun düşmedi belki. Yetiştirilmesine nezaret eden, sadece ona nöbettarlık eden, yetiştirilmesi için gayret sarfeden, çalışan dememiz daha doğru olacak. Bu durumu diğer sebze, meyve ve çiçeklere hatta diğer varlıklara da genelleyebilirsiniz, hayvanlara hatta madenlere varıncaya kadar.

Burada biz sadece bütün bu varlıkları görsel sanatlar açısından ve estetik yönden ele almaya çalışacağız.

Bir sanat eserinin değerini belirlerken sanatçının hünerine, eserin güzelliğine, insanlar arasında aranan eser olmasına ve beğenilmesine ve bunun gibi çeşitli kıstaslara bakılmaktadır. Bir sergiden beğendiğimiz bir eseri alırken sadece o eserin oluşmasında kullanılan tuval, boya, bez, çerçeve vb. şeylere para vermiyoruz. Aslında o eserdeki sanata ve sanatçının maharetine ve ileride o pek hünerli sanatçıyı yad etme düşüncesiyle bir ücret ödüyoruz. Yoksa sadece eserin maddi kısmına para ödemek durumunda olsaydık değerinin çok altında bir fiyata satın almış

olurduk.

Buradan şu sonuç çıkmaktadır: Bir eserde eserin maddi olarak ortaya konulması ve onun sergilenme masraflarıyla birlikte asıl değerini kazandıran şey ondaki sanat ve onu yapan sanatçının mahareti ve sanatçının övgüyle yad edilmesi meselesidir.

Örneğin Leonardo Da Vinci'nin Monalisa isimli tablosuna kıymet biçemeyiz. Bu tabloda sanatçı maharetini konuşturmuş ve çok değerli bir eser ortaya çıkarmıştır.

Ancak hem kendisi hem de eserindeki kadın modeli artık aramızda yoklar. Fakat biz halen bu eseri ve o pek hünerli sanatçısını anarak onun sanatının değeri hakkında ciltler dolusu yazılar yazıyor ve methiyeler diziyoruz ve bu eserine kıymet biçemiyoruz. Açık arttırmalara çıkarsak kim bilir kaç milyon dolarlar havada uçuşur.

Halbuki o eseri yapan sanatçıyı ve eserindeki kadın modeli de birisi yapmamış mıdır? Şimdi hangisi daha kıymetlidir ve güzeldir? Bir sanatçıyı çok iyi tanırken, onu yerlere göklere sığdıramazken, diğer sanatçıyı unutmak, tanımamazlıktan gelmek ne derece doğrudur? Acaba asıl sanatçı nasıl davranmamızı istiyor? Bizden nasıl bir ücret istiyor?

Hem doğadaki muhteşem eserleri hem de sanatçıların doğayı taklit ederek ortaya koydukları muhteşem eserleri bir sanatsever ve izleyici olarak takdir etmemiz gerekmektedir.

Burada Nursi'den aldığımız bir alıntı ile konuyu bağlayalım:

"Suâl: Tablacı hükmünde olan insanlara bir fiyat veriyoruz. Acaba, asıl mal sahibi olan Allah ne fiat istiyor?

Elcevap: Evet, o Mün'im-i Hakiki, bizden o kıymettar ni'metlere, mallara bedel istediği fiat ise, üç şeydir: Biri zikir, biri şükür, biri fikirdir.

Başta "Bismillâh" zikirdir. Ahirde "Elhamdülillâh" şükürdür. Ortada, bu kıymettar hârika-i san'at olan ni'metler Ehad, Samed'in mu'cize-i kudreti ve hediye-i rahmeti olduğunu düşünmek ve derk

etmek fikirdir.” (Sözler, Sayfa 13)

Evet Gerçek Sanatçı bu sanat harikalarının fiyatı olarak üç şey istiyor:

1. Başta bu eserlerin ona ait olduğunu zikretmek,

2. Onun sanatı hakkında derin derin düşünmek ve anlamaya çalışmak,

3. En sonunda bu eserleri yapan sanatçıyı övmek, yüceltmek ve minnettar olmaktır.

Umut ederim Gerçek Sanatçının istediği gibi bir sanatsever ve izleyici oluruz.

(http://www.risalehaber.com/1.-soz-risalesine-kucuk-bir-serh-denemesi....-131816h.htm)

(http://www.gorselsanatlar.org/gorsel-sanatlar-4-5-6-7-8-sinif-dokumanlari/gorsel-sanatlar-sanat-eserinin-fiyati-ve-harika-i-sanat-olan-nimetler/)

YARATICILIK

Yaratıcılık nedir?

Aslında ilk bakışta kolay gibi görünen bu sorunun cevabını vermek biraz gayret ve düşünme gerektirmektedir?

Yaratıcılığı iki başlık altında ele alabiliriz:

1. Yoktan yaratma (ihtira ve ibda ile)
2. Var olan maddelerden yaratma (inşa ve sanat ile)

Yoktan yaratma özelliği insana ait bir özellik değildir. O sadece Yaratıcıya has bir özelliktir.

Evet Yaratıcının iki şekilde yaratması vardır. Biri ihtira ve ibda ile yani hiçten, yoktan bir varlığı ortaya çıkarması, o varlığa gerekli olan şeyleri de yine yoktan, hiçten ortaya koyması; diğeri de inşa ve sanat ile yani var olan atom, atom altı parçacıklar, elementler, hücreler vb. ile inşa ederek sanatla yaratmasıdır.

İşte insanda da Yaratıcının bu ikinci tür yaratma özelliğinden bir parça üflenmiştir. Üflenmiştir diyorum çünkü insandaki bu yaratıcılık özelliği aslında Yaratıcının o sonsuz ve mükemmel yaratmasını anlamak ve algılamak ve takdir etmek üzere geçici olarak emaneten verilmiş ve diğer varlıklarda olmayan bir özelliktir. Tıpkı bilme yani bilgi ile eşyanın hakikatine vakıf olma, irade yani seçme ve tercih etme, takdir yani bir şeyin nasıl olacağını ve miktarını belirleme, kudret yani bir şeye güç yetirme ve ayakta tutma ve daha bunun gibi birçok özelliğimiz Yaratıcı tarafından bize cüzi bir emanet olarak verilmiştir ki Yaratıcıda sonsuz olarak bulunan bu özellikleri kavrayabilelim ve hakikatine ulaşabilelim.

Bunu şu örnekle biraz açalım: Örneğin matematikte ya da geometride sonsuzdan gelip sonsuza gittiği düşünülen bir doğru parçası üzerinde bir A ve B noktası seçilir. Ta ki bu sonsuz olan doğru parçasının mahiyeti anlaşılması için üzerinde işlemler yapılabilsin.

İşte insandaki yukarıda saydığımız bazı özellikler ile sayamadığımız bir çok özellik gibi yaratıcılık özelliği de Yaratıcı'nın sonsuz yaratması yanında bu A ve B noktası kadardır. Kaldı ki bu özelliği de O Büyük Yaratıcı tarafından verilmiştir, kendisi bulmuş, ya da yoldan geçerken almış değildir.

Dolayısıyla insandaki bu ikinci tür yaratma özelliğinde de aslında kendisinin tamamen yaptığını söylemek de konuyu açıklama adına yetersiz kalır. İnsanın yaptığı sadece yaratıcı düşünmek ve iradesini kullanmak yani tercihte bulunmaktan ibarettir. Ondan sonrasını da aslında yaratan O Büyük Yaratıcıdır. İnsandaki bu yaratıcı düşünme ve tercih konusu da inşa ile sanat ile yaratmada söz konusudur, yoktan yaratma konusunda insanın hiçbir güç ve kudreti yoktur.

İnsandaki inşa ve sanat ile yaratma özelliği ile bugün birçok değişik mimariye sahip binalar, çok değişik modelde arabalar, hızlı trenler, uçaklar, birçok değişik tasarımda elektronik eşyalar, akıllı telefonlar, tablet bilgisayarlar, çok değişik sanat eserleri, resimler, heykeller, grafikler, markalar vb. ortaya konmuştur.

Böylece insan kendindeki bu özellik ile Büyük Yaratıcıyı tanıma ve O'nun güç, kudret ve sanatını takdir etme görevini yerine getirmiş olmaktadır.

Öyleyse bize düşen görev Firavun ve Nemrut gibi Tanrılık iddiasında bulunmak değil, Yaratıcıyı ve sanatını tanıyarak O'nun büyüklüğü ve sanatı karşısında secde etmektir.

(http://www.gorselsanatlar.org/gorsel-sanatlar-4-5-6-7-8-sinif-dokumanlari/yaraticilik-ile-ilgili-bir-sunum/)

GÖRSEL SANATLAR VE HAVA

Toprağı düşünelim!..

Bir avuç toprakta çok farklı bitki türleri yetişebiliyor ve hiç birisinin şekli, rengi ve kokusu birbirine karışmıyor.

Peki şimdi de havayı düşünelim!.. Havada neler oluyor? Nefes alıp verdiğimiz havanın ne tür işlevleri olduğunu biliyor muyuz?

Mesela; konuşurken kelimelerimizin havada dağılıp bir ağızdan çıkarken milyonlarca hatta milyarlarca insanın kulakları tarafından duyulabilmesini hiç düşündünüz mü? Peki bu kadar sayıya kelimelerimiz nasıl ulaşıyor ve birbirine engel olmuyor ve karışmıyor? Hatta telefonlarla dünyanın bir ucundan diğer ucuna sesimizi duyurabiliyoruz.

Bir de dünyada ne kadar dil varsa hiç birisi birbirine karışmadan havada nakil olabiliyor. Bunu yanında birçok radyo, telefon, telsiz, televizyon, internet yayını da var. Hiç birisi birine karışmadan hepsi havada nakil oluyor.

Hadi diyelim ki sesi anladık (her ne kadar tam anlamasak da), peki bunca görüntü nasıl havada birbirine karışmadan aktarılıyor?

İşte görsel sanatlarla havanın kesiştiği nokta da tam burasıdır. Çok güzel bir sanat eserinin görüntüsü dünyanın bir ucundan başka ucuna hem de alıcıların sayısınca milyonlar-milyarlarca ve belki de daha fazla çoğalıyor ve naklediliyor. Üstelik sadece bir görüntü değil, televizyon, internet, telefon vb. yayını sayısınca görsel görüntü aynı anda bir nefes hava içerisine sığıştırılıyor. Aynı hava bu arada sesleri de iletiyor, ciğerlerimizde kanı da temizleyerek karbondioksiti dışarı çıkarıyor, fotosentez ile oksijeni alıyor ve ciğerlerimize ulaştırılıyor, aynı zamanda konuşma sırasında kelimelere dönüşüyor, kelimeler çıkarken aynı anda aynı mekanda bulunan milyonlarca-milyarlarca ses ve görüntü ile parazit oluşturmadan gayet net ve anlaşılır şekilde duyuluyor.

Burada Nursi'den bir alıntı ile konuyu bağlayalım:

“Evet, meselâ, bir nokta beyaz kâğıtta, iki üç nokta konulsa, karıştığı; ve bir adam, muhtelif çok vazifeleri beraber yapmasıyla şaşıracağı; ve bir küçük zihayata (canlıya) çok yükler yüklenmesiyle, altında ezildiği; ve bir lisân (dil) ve bir kulak, aynı anda müteaddit (farklı) kelimelerin beraber çıkması ve girmesi intizamını (düzenini) bozup, karışacağı halde, aynelyakîn (gözümle görür derecede bildim) gördüm ki, Hüve’nin (O'nun) anahtarı ile ve pusulasıyla fikren seyahat ettiğim hava unsurunda, herbir parçası, hattâ herbir zerresi (atomu) içine muhtelif binler noktalar, harfler, kelimeler konulduğu veya konulabileceği halde, karışmadığını ve intizamını bozmadığını; hem, ayrı ayrı pekçok vazifeler yaptığı halde, hiç şaşırmadan yapıldığını; ve o parçaya ve zerreye pekçok ağır yükler yüklendiği halde, hiç zaaf göstermeyerek, geri kalmayarak, intizam ile taşıdığını; hem binler ayrı ayrı kelime, ayrı ayrı tarzda, mânâda o küçücük kulak ve lisânlara kemâl-i intizamla (mükemmel bir düzenle) gelip, çıkıp, hiç karışmayarak, bozulmayarak o küçücük kulaklara girip, o gayet incecik lisânlardan çıktığı; ve o her zerre (atom) ve her parçacık, bu acîb (ilginç) vazifeleri görmekle beraber, kemâl-i serbestiyet (mükemmel bir serbestlik) ile cezbedarâne (çekici olarak) hal dili ile ve mezkûr (zikredilen) hakikatin şehâdeti ve lisâniyle “O’ndan başka İlah yoktur” ve “De ki: ‘O Allah birdir.’” (İhlâs Sûresi: 1.) deyip gezer; ve fırtınaların ve şimşek ve berk (yıldırım)ve gökgürültüsü gibi havayı çarpıştırıcı dalgalar içerisinde, intizamını (düzenini) ve vazifelerini (görevlerini) hiç bozmuyor ve şaşırmıyor; ve bir iş diğer bir işe mâni (engel) olmuyor. Ben aynelyakîn (gözümle görür derecede bildim) müşâhede ettim (şahit oldum).

Demek, ya herbir zerre (atom) ve herbir parça havada nihayetsiz (sonsuz) bir hikmet ve nihayetsiz bir ilmi, irâdesi ve nihayetsiz bir kuvveti, kudreti ve bütün zerrâta (atomlara) hâkim-i mutlak (sınırsız hükmeden) bir hâssaları (özellikleri) bulunmak lâzımdır ki, bu işlere medâr (sebep) olabilsin. Bu ise, zerreler adedince muhâl (imkansız) ve bâtıldır (geçersizdir). Hiçbir şeytan dahi bunu hatıra getiremez.

Öyle ise, bu sahife-i havanın (hava sayfasının), hakkalyakîn

(gerçek bilgi), aynelyakîn (gözle görünen bilgi), ilmelyakîn (bilimsel bilgi) derecesinde bedâhetle (açık bir şekilde), Zât-ı Zülcelâlin (Celal sahibi Zatın) hadsiz gayr-i mütenâhî (sonsuz) ilmi ve hikmetle çalıştırdığı kalem-i kudret (kudret kalemi) ve kaderin mütebeddil (değişen) sayfası ve bir levh-i mahfuzun (korunan levhaların) âlem-i tegayyürde (değişen alemde) ve mütebeddil şuûnâtında (değişen işlerinde) bir levh-i mahv, ispat (Cenab-ı Allah'ın yazar, ifade eder, sonra bozar tahtası hükmünde olan işleri) nâmında (adında) yazar bozar tahtası hükmündedir."

İşte burada harika bir sanat cereyan ediyor. Sanatçısı da havaya bu kadar özellik takan Büyük Yaratıcıdır.

(http://www.gorselsanatlar.org/sohbet/gorsel-sanatlar-ve-hava/)

GÜZEL BİR ÇİÇEK VE GÜZEL BİR KADININ RESMİ VE HEYKELİ NASIL YAPILIR?

Usta bir ressam ve heykeltraş çok güzel bir çiçek ile çok güzel bir kadının resmini ve heykelini yapmak istese öncelikle bu iki şeyin genel hatlarını belirler.

Bu belirleme belli bir oran, düzen ve takdir ile yapılır. Hatta geometrik unsurlardan faydalanır. Bu da belli bir bilgi ve amaçla yapılmaktadır. Düzenleme yapabilmek için bilginizin ve amacınızın olması gerekir.

Bu genel hatlardan sonra detaylara girilmeye başlanır. Böylece göz, kulak, burun, yaprak, püskül vb. şeyler tasvir edilmeye başlanır.

Bunlar yapılırken de sanat icra edilmeye başlanmış demektir. Böylece güzelleştirme ve süsleme görünmeye başlar.

Sanatkarane tavrın arkasında güzelleştirme ve süsleme kasdı vardır. Sanatkarane tavrın arkasında ise kendi hünerini tanıtma ve kendini sevdirme manaları vardır.

Hiçbir kimseye ihtiyacı olmayan sanatkarın kendini tanıtmak ve sevdirmek istemesi noktasında hareket geçiren ve sevk eden ise o sanatkardaki manevi güzellik ve mükemmelliktir ki ortaya çıkmak istiyor.

O güzelliğin en hoş şekli olan muhabbet yani sevgi ise sanat aynasıyla görünmek ve diğer sanat ve güzellik aşıklarının gözleriyle de kendini görmek istemektedir.

Çünkü güzellik ve mükemmellik bizzat sevilir, ayrıca bir aracıya ihtiyaç yoktur. Güzellik ile aşkın birleşmesi bu noktadan ileri gelmektedir.

Böylece güzellik hem sanatkarın gözüyle hem de başlarının gözüyle görülebilsin diye sanat eserinin üzerinde sanatkara ait o manevi güzellikler ve mükemmellikler yansımaya başlar.

Şimdi Nursi'nin bu konuyla bağlantılı tespitlerine bakalım:

*"Nasıl ki, gayet mâhir (usta) bir tasvirci (ressam) ve heykeltraş bir zât, gayet güzel bir çiçekle ve insan cins-i latîfinden (*Lâtif ve hoş cins. (kadınlar hakkında kullanılan bir tabirdir.) *gayet güzel bir hasnânın (* 1-Namuslu olan kadın, kendini haramdan sakındırmakta itina gösteren kadın. 2-Güzel kadın.) *sûret (resim) ve heykelini yapmak istese, evvelâ o iki şeyin umumi (genel) şekillerini bâzı hatlarla tâyin eder (belirler).*

Şu tâyini, bir tanzim (düzen) iledir, bir takdîr (karar verme) ile yapıyor. Hendeseye (geometriye) istinâden (dayanarak) hudud (sınır) tâyin ediyor.

Şu tanzim ve takdîr, bir hikmet ve ilim ile yapıldığını gösteriyor. Demek, tanzim ve tahdit (sınırlandırma) fiilleri, ilim ve hikmet pergeliyle dönüyor.

Öyle ise, tanzim ve tahdit arkasında ilim ve hikmet mânâları hükmediyor. Öyle ise, ilim ve hikmet pergeli, kendini gösterecek. İşte, kendini gösterdi ki, o hududlar içinde, göz, kulak, burun, yaprak ve incecik püskülcükler gibi şeylerin tasvirine (resmine) başladı.

Şimdi görüyoruz ki, içindeki pergelin harekâtıyla tâyin edilen âzâlar, san'atkârâne ve inâyetkârâne (Lütuf ve himâyede bulunana yakışır surette, yardım edene yakışır şekilde.*) düşüyor. Öyle ise, o ilim ve hikmet pergelini çeviren, arkada sun' (*1-Yapış, yapma. 2-İş, eser. 3-Tesir, etki, kudret. 4-San'at eseri.*) ve inâyet mânâları var; hükmediyorlar ve kendilerini gösterecekler.*

İşte, ondandır ki, bir hüsün (güzellik) ve zînete (süse) kabiliyet gösteriyor. Öyle ise, sun' ve inâyeti çalıştıran, irâde-i tahsin (güzelleştirme iradesi) ve kasd-ı tezyindir (süsleme kasdıdır). Öyle ise, onlar hükmediyorlar ki, tezyine, tenvire (aydınlatmaya) başladı, bir tebessüm vaziyetini gösterdi ve hayattarlık (canlılık) heyetini (şeklini)verdi.

Elbette şu tahsin ve tenvir mânâsını çalıştıran, lûtuf ve kerem (ikram) mânâsıdır. Evet, o iki mânâ, onda o derece hükmeder ki, âdetâ, o çiçek bir lûtf-u mücessem, (cisimleşmiş lütuf) o heykel bir kerem-i mütecessiddir (cesedleşmiş bir ikramdır).

Şimdi, bu mânâ-i kerem ve lütfu çalıştıran ve tahrik eden (harekete geçiren), teveddüd (kendini sevdirme) ve taarrüf (kendini bildirme)mânâlarıdır.

Yani, kendini hüneri ile tanıttırmak ve halka kendini sevdirmek mânâları arkada hükmediyor. Bu tanıttırmak ve sevdirmek, elbette meyl-i merhamet ve irâde-i ni'metten geliyor.

Mâdem rahmet ve irâde-i ni'met, arkada hükmediyor; öyle ise, o heykeli, ni'metin envaıyla (türleriyle) dolduracak, tezyin edecek, o çiçeğin sûretini de bir hediyeye takacak.

İşte, o heykelin ellerini, kucağını ve ceplerini kıymettar ni'metler ile doldurdu ve o çiçek sûretini de bir mücevherâta taktı.

Demek bu rahmet ve irâde-i ni'meti çalıştıran, terahhum (merhamet etme) ve tahannündür (acımaktır). Yani, acımak ve şefkat etmek mânâsı, rahmet ve ni'meti tahrik ediyor.

Ve o müstağnî (muhtaç olmayan) ve hiç kimseye ihtiyacı olmayan zâtta olan terahhum ve tahannün mânâsını tahrik eden ve izhâra (göstermeye) sevk eden, elbette o zâttaki mânevî cemâl (güzellik) ve kemâldir (mükemmelliktir) ki; tezâhür etmek (ortaya çıkmak) isterler.

Ve o cemâlin en şirin cüz'ü (parçası)olan muhabbet ve en tatlı kısmı olan rahmet ise, san'at aynasıyla görünmek ve müştakların (aşıkların) gözleriyle kendilerini görmek isterler.

Yani, cemâl ve kemâl -çünkü bizzat sevilirler-herşeyden ziyâde kendi kendini severler. Hem hüsündür (güzelliktir), hem aşktırlar.

Hüsün ve aşkın ittihadı (bir araya gelmesi) bu noktadandır.

Cemâl, mâdem kendini sever; kendini aynalarda görmek ister.

İşte heykele konulan ve sûrete takılan sevimli ni'metler, güzel meyveler, o cemâl-i mânevînin (manevi güzelliğin) -kendi kabiliyetlerine göre- birer lem'asını (parıltısını) taşıyorlar. O lem'aları hem cemâl sahibine, hem başkasına gösteriyorlar.

Aynen öyle de, Sâni-i Hakîm (herşeyi hikmetle yapan Sanatkar), Cenneti ve dünyayı, semâvâtı (uzayı) ve zemini

(yeryüzünü), nebâtât (bitkiler) ve hayvanâtı (hayvanları), cin ve insi, melek ve ruhâniyâtı, küllî (bütünleri) ve cüz'î (parçalarıyla) bütün eşyayı, cilve-i esmâsıyla (güzel isimlerinin yansımasıyla), eşkâlini (şekillerini) tahdit ediyor (sınırlarını çiziyor), tanzim ediyor (düzenliyor), birer miktar-ı muayyene (belirli bir miktar) veriyor.

Onun ile, bunlara Mukaddîr (Takdir Eden, Belirleyen), Munazzım (Tanzim Eden, Düzenleyen) , Musavvir (Tasvir Eden, Resimleyen) isimlerini okutturuyor.

Öyle bir tarzda şekl-i umumisinin (genel hatlarının) hududunu (sınırını)tâyin eder ki, Alîm (Herşeyi Hakkıyla Bilen), Hakîm (Her İşi Hikmetli-Gayeli Olan) ismini gösterir.

Sonra, ilim ve hikmet cetveliyle, o hudud içinde, o şeyin tasvirine başlar.

Öyle bir tarzda ki, sun' ve inâyet mânâlarını ve Sâni' (Sanatkar) ve Kerîm (İkram Eden) isimlerini gösteriyor.

Sonra, san'atın yed-i beyzâsıyla (parlak, maharetli eliyle), inâyetin fırçasıyla o sûretin -eğer birtek insan ve birtek çiçek ise- göz, kulak, yaprak, püskül gibi âzâlarına bir hüsün (güzellik), bir zînet (süs) renkleri veriyor; eğer zemin ise, maâdin (madenler), nebâtât ve hayvanâtına bir hüsün ve zînet renkleri veriyor.

Eğer Cennet ise, bağlarına, kasırlarına (saraylarına), hûrilerine bir hüsün ve zînet renkleri veriyor, ve hâkezâ, başkalarını kıyas et."

Bunlardan hareketle demek ki güzel bir çiçek ile güzel bir kadının resmini ve heykelini yaparken aslında ne kadar çok şeyle iç içe geçmiş özellikler ve güzellikler kullanılmakta olduğumuz anlaşılmaktadır.

Sanat basite alınacak bir olgu değildir. Üzerinde derin derin düşünülmesi ve zevk edilmesi gereken bir alandır.

(http://www.gorselsanatlar.org/sohbet/guzel-bir-cicek-ve-guzel-bir-kadinin-resmi-ve-heykeli-nasil-yapilir/)

O HERŞEYİ EN GÜZEL ŞEKİLDE YARATTI

Etrafımıza baktığımızda çoğu şeyin çok güzel yaratıldığını görmekteyiz.

Ancak arada bazı şeyler de dikkatimizi çekmekte ve niçin böyle olduğunu da sorgulamaktayız.

Bazı çirkinliklere pek anlam veremeyiz.

O zaman bunların bir açıklaması olması gerekir diye düşünürüz. İşte farklı bir düşünce şeklinde Nursi bizlere bir ipucu vermektedir:

"'O herşeyi en güzel şekilde yarattı.' (Secde Sûresi: 7.) âyetinin bir sırrını izah eder. Şöyle ki:

Herşeyde, hattâ en çirkin görünen şeylerde, hakiki bir hüsün ciheti (güzellik yönü) vardır. Evet, kâinattaki herşey, her hâdise (olay), ya bizzat güzeldir, ona hüsn-ü bizzat denilir; veya neticeleri cihetiyle güzeldir ki, ona hüsn-ü bilgayr (dolayısıyla güzel) denilir.

Bir kısım hâdiseler var ki, zâhiri (görünüşte) çirkin, müşevveştir (karmakarışıktır). Fakat o zahirî perde altında gayet parlak güzellikler ve intizamlar (düzenler, düzenlemeler) var. Ezcümle (kısaca, özetle):

Bahar mevsiminde fırtınalı yağmur, çamurlu toprak perdesi altında, nihayetsiz güzel çiçek ve muntazam nebâtâtın tebessümleri (düzgün, güzel çiçeklerin gülümsemeleri) saklanmış.

Ve güz mevsiminin haşin tahribâtı (sert yıkımı), hazin firâk (ayrılık) perdeleri arkasında, tecelliyât-ı Celâliye-i Sübhâniyenin (Her kusurdan uzak olan ve Celal sahibi Allah"ın tecellisi, isimlerinin yansımasının) mazharı (ortaya çıkma yeri) olan kış hâdiselerinin (olaylarının) tazyikinden (baskısından) ve tâzibinden (eziciliğinden) muhâfaza etmek (korumak) için, nazdar çiçeklerin dostları olan nâzenin hayvancıkları vazife-i hayattan terhis etmekle (hayat görevinden serbest bırakmakla) beraber, o kış perdesi altında nâzenin, taze, güzel bir bahara yer ihzar etmektir.

Fırtına, zelzele (deprem), vebâ (bulaşıcı hastalıklar) gibi hâdiselerin perdeleri altında gizlenen pek çok mânevî çiçeklerin inkişafı (açılması) vardır.

Tohumlar gibi neşv ü nemâsız kalan birçok istidad (kabiliyet) çekirdekleri, zâhiri çirkin görünen hâdiseler yüzünden sünbüllenip güzelleşir.

Güyâ umum inkılâblar ve küllî tahavvüller birer mânevî yağmurdur.

Fakat insan, hem zâhirperest (dış görünüşe göre hareket eden), hem hodgâm (bencil) olduğundan, zâhire bakıp çirkinlikle hükmeder.

Hodgâmlık cihetiyle, yalnız kendine bakan netice ile muhâkeme ederek şer (kötü) olduğuna hükmeder.

Halbuki, eşyanın insana âit gàyesi bir ise, Sâniinin esmâsına (Sanatkarın isimlerine) âit binlerdir.

Meselâ, kudret-i Fâtıranın (Yaratıcının kudretinin) büyük mu'cizelerinden olan dikenli otları ve ağaçları muzır (zararlı), mânâsız telâkkî eder (anlamsız olarak düşünür).

Halbuki onlar, otların ve ağaçların mücehhez (cihazlanmış, silahlanmış) kahramanlarıdırlar.

Meselâ, atmaca kuşu serçelere tasliti (musallat olması, saldırması), zâhiren rahmete uygun gelmez. Halbuki serçe kuşunun istidadı (kabiliyeti), o taslit ile inkişaf eder (gelişir).

Meselâ, "kar"ı pek bâridâne (soğukça) ve tatsız telâkkî ederler (düşünürler). Halbuki, o bârid, tatsız perdesi altında o kadar hararetli gàyeler ve öyle şeker gibi tatlı neticeler vardır ki, tarif edilmez.

Hem insan, hodgâmlık (bencillik, kendini düşünme yönüyle) ve zâhirperestliğiyle (dış görünüşe göre hareket etmesiyle) beraber, herşeyi kendine bakan yüzüyle muhâkeme ettiğinden, pek çok mahz-ı edebî (edeb kaynağı, ahlaki) olan şeyleri, hilâf-ı edeb (edebe aykırı, ahlaksızlık) zanneder.

Meselâ, âlet-i tenâsül-i insan (insanın üreme organı, neslini devam ettirme aleti, cinsel organı), insan nazarında bahsi hacâletâverdir (insanlar arasında konuşulması utanılacak bir durum olarak algılanır).

Fakat şu perde-i hacâlet (utanma perdesi), insana bakan yüzdedir. Yoksa, hilkate (yaratılışa), san'ata ve gàyât-ı fıtrata (yaratılış amacına) bakan yüzler öyle perdelerdir ki, hikmet nazarıyla (bilimsel ve sanatsal bakış açısıyla) bakılsa ayn-ı edebdir (edebin, ahlakın ta kendisidir), hacâlet (utanma) ona hiç temas etmez.

İşte, menba-ı edeb (ahlak kaynağı) olan Kur'ân-ı Hakîmin bâzı tâbirâtı (tabirleri, anlatımları) bu yüzler ve perdelere göredir.

Nasıl ki bize görünen çirkin mahlûkların (yaratıkların) ve hâdiselerin (olayların) zâhirî yüzleri altında gayet güzel ve hikmetli san'at ve hilkatine bakan güzel yüzler var ki, Sâniine (Sanatkarına) bakar; ve çok güzel perdeler var ki, hikmetleri saklar; ve pek çok zâhirî intizamsızlıklar (görünüşteki düzensizlikler) ve karışıklıklar var ki, pek muntazam bir kitâbet-i kudsiyedir (yüce kitabeler, ifadelerdir)." *http://risaleinurenstitusu.org/index.asp?Section=Kulliyat&Book=Sozler& Page=210*

Nursi'nin bu perspektifinden baktığımızda aslında kainatta olan birçok olayın büyük bir sanat eserinin bir parçası olduğu kanısına varıyoruz.

Demek ki olaylara ve mahlukata bakarken değişik açılardan ele almak gerekmektedir.

(http://www.gorselsanatlar.org/resim/o-herseyi-en-guzel-sekilde-yaratti/)

İNSAN ANTİKA BİR SANATTIR

İnsanların yapmış olduğu sanatlarda sanat eserinin maddi değeri ile sanatsal değeri ayrıdır. Bazen bu değerler eşit olurken bazen de maddi değeri çok düşük olan bir demir parçasından çok değerli harika bir sanat eseri ortaya çıkarılabiliyor. Hatta bazen de antika olan bir sanat eseri müzayedelerde paha biçilemez fiyatlara satılırken maddi yönü itibariyle değerlendirildiğinde beş kuruş bile yapmıyor. İşte böyle antika bir sanat eseri antikacılar borsasında; olağanüstü işler yapan o eski becerikli sanatçısıyla bağlantı kurmak ve o sanatkarı yad etmek, anmak maksadıyla sergilense ve müzayedeye çıkarılsa milyonlarca liraya satın alınabilir. Eğer hurdacılara götürülse çok küçük paraya ancak satılabilir.

İşte insan, o büyük Yaratıcının ve Sanatkarın böyle antika bir sanatıdır ve ince, zarif, nazik ve nazlı bir eseridir. O Sanatkar, insanı bütün isimlerinin yansımasına ve süslemelerinin görünmesine sebep ve kainata küçük bir örnek olacak şekilde yaratmıştır.

Eğer insan; Sanatkarını tanırsa üzerindeki anlamlı süslemeler anlaşılabilir, o insan bu şuurla hem kendi üzerindeki sanatı seyreder ve okur, hem de başkalarına gösterir, anlatır ve okutur. Yani *"O Yaratıcının sanat eseriyim, yaratığıyım; şefkat ve merhameti, lütuf, ikram ve iyilikleri üzerimde görünüyor"* gibi manalarla insanda yansıyan Sanatkarın Sanatı anlaşılmaya başlar.

Demek ki Sanatkarın tanınmasıyla insandaki sanat eserleri ortaya çıkıyor. İnsanın kıymeti de Yaratıcının sanatını anlamasına göre ve O'nun sanatını yansıtabilmesi oranında oluyor. Bu durumda önemsiz gibi görünen insan bu itibarla bütün yaratıklar, varlıklar üzerinde O Sanatkara muhatap oluyor, Cennete ve Cennette sergilenen sanat eserlerini görmeye layık Yaratıcının bir misafiri durumuna çıkıyor.

Eğer bu bağlantı kurulamazsa, o zaman Sanatkarın bu anlamlı süslemeleri ve sanatı karanlıkta kalır, okunmaz ve anlaşılmaz. Çünkü Sanatkar unutulursa Sanatkara dönük olan manevi yönler de

anlaşılmaz, o anlamlı, yüce sanatların ve süslemelerin çoğu gizlenir. Geriye kalan ve gözle görünen kısmı ise sebepler veya tabiatın yaptığı ya da tesadüfen ortaya çıktığı yönündeki düşüncelerle o sanat tamamen söner, kaybolur. Herbiri birer parlak elmas iken sönük birer şişe olurlar ve kıymeti de sadece maddi yönü itibariyle olur. Maddi boyutta ise kısacık bir ömürde, hayvanların en acizi ve ihtiyaç sahibi, en kederlisi ve hüzünlüsü olarak bir ömür geçirmek olur. Sonra da çürüyüp gider. İşte Sanatkarı tanımamak bu şekilde insanın gerçek yüzünü ve yönünü değiştirir, çok kıymetli bir sanat eseri iken kıymetsiz bir hurda haline getirir.

(http://www.gorselsanatlar.org/gorsel-sanatlar-4-5-6-7-8-sinif-dokumanlari/ogretmenler-ve-ogrenciler-icin-gorsel-sanatlar-resim-egitimi-rehberi/)

ALTINCI MESELE PERSPEKTİFİNDEN LİSE DERSLERİNE BAKIŞ

(Bir çalıştay ve seminerde sunulan tebliğin Görsel Sanatlar/Resim ve Müzik dersi ile ilgili bölümünü aşağıda paylaşıyorum. Tebliğin diğer derslerle ilgili bölümüne aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir.)

Meyve Risalesinin Altıncı Meselesi Lise öğrencilerinin Bediüzzaman Said Nursi'den ders talepleri üzerine kaleme alınır. Lise öğrencilerinin talebi şu şekildedir: *"Bize Hâlıkımızı (Yaratıcımızı) tanıttır; muallimlerimiz (öğretmenlerimiz) Allah'tan bahsetmiyorlar."*

Nursi'de bu talep üzerine şu dersi verir: *"Sizin okuduğunuz fenlerden her fen, kendi lisan-ı mahsusuyla (kendi özel diliyle) mütemadiyen (sürekli) Allah'tan bahsedip Hâlıkı (Yaratıcıyı) tanıttırıyorlar. Muallimleri değil, onları dinleyiniz."*

Nursi bu sözlerden sonra tıp, makine, gıda, askeriye, elektrik, felsefe, dil bilimlerinden örnekler verir ve *"İşte bu fenlere kıyasen, yüzer fünûndan (fenlerden) her bir fen, geniş mikyasıyla (ölçüleriyle) ve hususi âyinesiyle (özel yansıtmalarıyla) ve dürbünlü gözüyle ve ibretli nazarıyla (bakışıyla) bu kâinatın Hâlık-ı Zülcelâlini esmâsıyla (isimleriyle) bildirir, sıfâtını (özelliklerini), kemâlâtını (mükemmelliğini) tanıttırır."* şeklinde lise öğrencilerine ders verir.

Burada Nursi'nin yüzlerce fen dalının Yaratıcıyı tanıttığı yönündeki beyanlarından hareketle özellikle lise öğrencilerine yönelik olarak lise müfredatından ortak dersler temel alınarak Altıncı Meselede verdiği örneklerin ışığında kısa bazı değerlendirmeler yapılmaya çalışılacaktır. ...

Resim/Görsel Sanatlar Dersi:

(Mülk Suresi), 1-4. Ayetler

"Rahmân ve Rahîm olan Allah´ın adıyla

Hükümranlık elinde olan Allah, yücedir. O, her şeye hakkıyla gücü yetendir.

O, hanginizin daha güzel amel yapacağını sınamak için ölümü ve hayatı yaratandır. O, mutlak güç sahibidir, çok bağışlayandır.

O, yedi göğü tabaka tabaka yaratandır. Rahmân'ın yaratışında hiçbir uyumsuzluk göremezsin. Bir kere daha bak! Hiçbir çatlak (ve düzensizlik) görüyor musun?

Sonra tekrar tekrar bak; bakışların (aradığı çatlak ve düzensizliği bulamayıp) âciz ve bitkin halde sana dönecektir."

Bu ayetlerden de anlaşılacağı üzere Allah kâinatı ve varlıkları estetik bir şekilde sanatlı yaratmıştır. Tesadüfen kâinatın ve varlıkların güzel olması diye bir şey söz konusu değildir. Malumdur bir şeyin sanat eseri olabilmesi için onun irade sahibi birisinin elinden kasıtlı olarak güzel yapılmış olması gerektiği söylenir. Tabiata baktığımızda da bir kasıt eseri görünmektedir. Çünkü bir güzelleştirme kastı hemen göze çarpmaktadır. Bütün bebeklere, çiçeklere, kelebeklere, dağa, denize, manzaraya, uzaya, atoma, hücreye, her nereye bakarsanız bakın bir estetik ve güzel yaratma kastını göreceksiniz. Bu da kâinattaki varlıkları sanat eserleri olarak yaratan bir Sanatkârı bizlere göstermektedir.

İşte Görsel Sanatlar/Resim Öğretmenlerimiz de bizlere bu sanat eserlerinin arkasındaki Sanatkârı anlatmaları gerekir. Şayet anlatmıyorlarsa bizler de sanat eserinden Sanatkâra giden yolu görsel sanatların, resmin diliyle kendimiz bulmaya çalışmalıyız.

Müzik Dersi:

Sanat dalları içinde müzik fonetik yani ses sanatları kategorisinde yer alır. Yani ses ile yapılan bir sanattır. Ses aynı zamanda fizik biliminin de konusuna girmektedir. Ancak burada gelişi güzel ses değil estetik bir şekilde sanatla bir araya getirilmiş bir sesten bahsediyoruz. Kâinata baktığımızda varlıkların değişik sesler çıkardığını işitiyoruz. Bunlardan bize güzel geleni de var güzel gelmeyeni de. Bu da bizim estetik anlayışımızla sınırlıdır.

Örneğin kuşların çıkardığı sesler, deniz kenarında denizin

sahile vururken çıkardığı sesler, rüzgârın aheste aheste eserken çıkardığı seslerin yaprak seslerine karışması, insanlardan bazılarının duygu dolu sesleri ve daha birçok ses bizde değişik duygular uyandırmaktadır. Demek ki Yaratıcı Sanatkâr seslerle bize kendisini tanıttırmaktadır. Çünkü seslerin böyle kendi kendine ortaya çıkması mümkün değildir.

Düşünün bir kere dünyada yaklaşık yedi milyara yakın insan var fakat hiç birisinin sesi diğerine benzemiyor hatta tanıdığınız kişiyi telefonda görmeden hemen sesinden çıkarabiliyorsunuz. Bütün bunları yapmak için herkesi tanımak ve her sesi bilmek gerekmektedir. Bütün bunların ve estetik, sanatlı müzik seslerinin kendi kendisine olması mümkün değildir. Demek ki bütün sesleri bilen ve hangi sesin hangisiyle uyumlu ve estetik olduğunun farkında olan bir Sanatkârın yaratmasıdır sesler.

O zaman Müzik Dersi Öğretmenlerimizin sesleri ve müziği bizlere anlatırken ve müzik icra ederken aynı zamanda seslerin ve müziğin yaratıcısı Büyük Sanatkârı da bizlere anlatmaları gerekir. Eğer anlatmıyorlarsa bizler müzik sanatının kendi diliyle Sanatkârı tanımaya çalışmalıyız.

....

Tebliğin diğer derslerle ilgili bölümleri ve tamamına aşağıdaki bağlantıyla ulaşabilirsiniz:

http://risaleakademi.org/?page=3&YaziID=233

(http://www.gorselsanatlar.org/gorsel-sanatlar-4-5-6-7-8-sinif-dokumanlari/ogretmenler-ve-ogrenciler-icin-gorsel-sanatlar-resim-egitimi-rehberi/)

ORTAOKUL VE LİSE GÖRSEL SANATLAR DERSİ İÇİN BİR ETKİNLİK ÖRNEĞİ

ETKİNLİK - Kuş Resmi Yapıyorum "O herşeyi en güzel şekilde yaratandır."

- Kuşları ve şekillerini hiç incelediniz mi? Kuşlar hakkında neler biliyorsunuz?
- Sizce kaç tür kuş vardır?
- En çok sevdiğiniz kuş hangisidir?
- Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

"**O herşeyi en güzel şekilde yaratandır**

'O herşeyi en güzel şekilde yaratandır.' (Secde Sûresi, 32:7) sırrınca, herşeye, o şeyin kabiliyet-i mahiyetine (mahiyetindeki kabiliyete, yeteneğe) göre kemâl-i mizan ve intizamla (tam bir düzen ve ölçü ile) biçilip hüsn-ü san'atla (güzel san'atla) tertip edilip (düzenlenip), en kısa yolda, en güzel bir surette (şekilde, biçimde), en hafîf bir tarzda, istimalce (kullanımca) en kolay bir şekilde –meselâ kuşların elbiselerine ve her vakit tüylerini kolayca oynatmalarına ve istimal etmelerine (kullanmalarına) bak –, hem israfsız, hikmetli (bir gaye ve faydaya yönelik olarak, tam yerli yerinde olacak) bir tarzda vücut vermek, suret (şekil, biçim) giydirmek, eşya (şeyler, varlıklar) adedince dillerle bir Sâni-i Hakîmin (herşeyi hikmetle ve san'atlı bir şekilde yaratan Sanatkar Allah'ın) vücub-u vücuduna (varlığının zorunlu olduğuna) şehadet (şahitlik, tanıklık) ve bir Kadîr-i Alîm-i Mutlaka (herşeye gücü yeten ve herşeyi bilen, sınırsız kudret ve ilim sahibi Allah'a) işaret ederler." http://erisale.com/#content.tr.1.905 *(Nursi, S. Sözler, Otuz Üçüncü Söz, On Beşinci Pencere)*

Aşağıdaki soruları cevaplayınız:

1. Yukarıdaki metinde anlatılmak istenen ana düşünce nedir? Söyleyiniz.
2. Kuşlara hangi organlar takılmıştır? Sayınız.

3. Kuşların organları arasında nasıl bir ilişki kurulmuştur, anlatınız.

4. Diğer varlıklarda da kurulan denge, ölçü, uyum ve düzene örnekler veriniz.

Uygulama

- Sevdiğiniz ya da resmini yapmak istediğiniz bir kuş seçiniz.
- Seçtiğiniz kuşu inceleyiniz.
- Kuşun organlarının (Kafa, gaga, göz, kanat, pençe, tırnak, kuyruk, tüy, vb.) ayrı ayrı parçalar halinde desenini çiziniz.
- Kuşun bütünü değişik şekillerde (dala konmuş, kanat çırparken, süzülürken, etrafı seyrederken, tüylerini temizlerken vb.) desen olarak çiziniz.
- Suluboya, pastel, kuru boya, guaj, akrilik, yağlıboya tekniklerinden birisini kullanarak seçtiğiniz kuşun resmini yapınız.
- Yaptığınız resimleri sergileyiniz ve tek tek değerlendiriniz.
- *"Gökyüzünde Allah'ın emrine boyun eğerek uçan kuşları görmüyorlar mı? Onları gökte ancak Allah tutar. Şüphesiz bunda inanan bir toplum için ibretler vardır"*

SANAT VE İSPAT

“San’atlı bir eser, san’atkârı îcab eder” (Sözler, Otuz Üçüncü söz, Yirmi Beşinci Pencere)

“San’atlı bir nakış, nakkaşını bildirmemek olmaz” (Sözler, Yirmi İkinci Söz, Birinci Makam, Beşinci Bürhan)

“San’atlı bir nakış, nakkaşsız olmaz” (Sözler, Otuz Birinci Söz, İkinci Esas)

Bu çalışmada sanat ile ispat arasındaki ilişki **sanat – sanatçı – sanat eseri – sergi – seyirci** bağlamında ele alınmaya çalışılacaktır.

Abdullah Yeğin’e ait Osmanlıca-Türkçe Yeni Lûgat’ta; “san’at” kelimesinin anlamı: “Ustalık, hüner, mârifet” şeklinde; *“isbât”* olarak geçen kelimenin anlamı ise: *“Doğruyu delil göstererek meydana koymak. Delil ve şâhitle bir fikrin sıhhatini gösrermek. İ’tiraf, ikrar ve tasdik etmek. Sâbit ve muhkem kılmak. Bâki ve pâyidar eylemek. Delil. Bürhan. Şâhit.”* şeklinde verilmektedir.

Yukarıda Nursi’den alınan sözlerde de anlaşılacağı üzere ortada bir sanat eseri varsa mutlaka bunun bir sanatçısının olması gerekir. Çünkü hiçbir sanat eseri kendi kendine, tesadüfen ortaya çıkmaz. Mutlaka onun bir ustası ve sanatçısı vardır.

Şöyle düşünelim: Örneğin bir pencerenin önündeki masada kağıt, kalem, fırça, boyalar vb. resim malzemeleri olsun. Pencerenin garip bir şekilde tesadüfen bir rüzgarla açıldığını, kağıt, kalem, fırça ve boyaların havada uçuştuğunu ve bu arada kağıda bazı karalamalar çizildiğini, fırçaların boyalara dokunup kağıda sürüldüğünü, boyaların kağıdın üzerine döküldüğünü farz edelim. Bu çizimlerin ve boyaların bir sanat eseri olduğunu düşünmek sizce mümkün müdür? Bir sanat eserinin tesadüfen olması mümkün değildir. Bir sanat eseri olması için mutlaka irade sahibi, yani güzelleştirme, estetik yapma kastı olan birisi tarafından yapılması gerekmektedir.

İşte kainattaki atomların da bir rüzgar çalkalaması gibi sağa sola savrularak, uçuşarak tesadüfen harika bir insan heykeli ve sureti yapması veya diğer varlıkların bu şekilde tesadüfen ya da kendi kendine ortaya çıkması mümkün değildir. Tesadüfen veya kendi kendilerine bu kadar mükemmel ve güzel olmaları düşünülemez. Tabiat veya sebepler yaptı da diyemeyiz. Çünkü onların şuuru yoktur, ne yaptıklarını bilemezler ve bir sanat eseri yapalım onu da güzel, estetik yapalım gibi bir iradeleri ve kasıtları olamaz. Mutlaka irade sahibi, güzelleştirme kastı olan ve estetik yaratmayı bilen Sanatkar bir Yaratıcı tarafından ortaya konulmuşlardır.

Peki Sanatçı niçin sanat eserleri yapar ve bu kadar güzel sanat eserlerini yaptıktan sonra ne yapar?

"Bu sergilere bak ve şu ilânlara dikkat et ve bu dellâllara kulak ver ki, muciznümâ bir padişahın antika san'atlarını teşkil ve teşhir ediyorlar. Kemâlâtını gösteriyorlar. Misilsiz cemâl-i mânevîsini beyan ediyorlar. Hüsn-ü mahfîsinin letâifinden bahsediyorlar.

Demek onun pek mühim, hayret verici kemâlât ve cemâl-i mânevîsi vardır.

Gizli, kusursuz kemâl ise, takdir edici, istihsan edici, "Maşaallah" deyip müşahede edicilerin başlarında teşhir ister. Mahfî, nazirsiz cemâl ise, görünmek ve görmek ister. Yani, kendi cemâlini iki vech ile görmek; biri muhtelif âyinelerde bizzat müşahede etmek, diğeri müştak seyirci ve mütehayyir istihsan edicilerin müşahedesiyle müşahede etmek ister. Hem görmek, hem görünmek, hem daimî müşahede, hem ebedî işhad ister.

Hem o daimî cemâl, müştak seyirci ve istihsan edicilerin devam-ı vücutlarını ister. Çünkü daimî bir cemâl, zail müştaka razı olamaz. Zira, dönmemek üzere zevâle mahkûm olan bir seyirci, zevâlin tasavvuruyla, muhabbeti adavete döner. Hayret ve hürmeti tahkire meyleder. Çünkü insan bilmediği ve yetişmediği şeye düşmandır. Halbuki şu misafirhanelerden herkes çabuk gidip kayboluyor. O kemâl ve o cemâlin bir ışığını, belki zayıf bir

gölgesini, bir anda bakıp, doymadan gidiyor.

Demek bir seyrangâh-ı daimîye gidiliyor." http://erisale.com/#content.tr.1.85

Nursi'ye ait Onuncu Söz'ün Dördüncü Suretinde geçen bu ifadelerin hakikati ise aynı Söz de yer alan Dördüncü Hakikat'te şu şekilde verilmiştir:

"Hem dahi, meşher-i san'at-ı İlâhiye olan aktâr-ı âlem sergilerine bak. Yeryüzündeki nebatat ve hayvanatın ellerinde olan ilânât-ı Rabbâniyeye dikkat et. ***HAŞİYE-1*** *Mehâsin-i rububiyetin dellâlları olan enbiya ve evliyaya kulak ver. Nasıl müttefikan Sâni-i Zülcelâlin kusursuz kemâlâtını, harika san'atlarının teşhiriyle gösteriyorlar, beyan ediyorlar, enzâr-ı dikkati celb ediyorlar.*

*Demek, bu âlemin Sâniinin pek mühim ve hayret verici ve gizli kemâlâtı vardır; bu harika san'atlarla onları göstermek ister. Çünkü gizli, kusursuz kemâlât ise, takdir edici, istihsan edici, "Mâşaallah" diyerek müşahede edicilerin başlarında teşhir ister. Daimî kemâlât ise, daimî tezahür ister. O ise, takdir ve istihsan edicilerin devam-ı vücudunu ister. Bekàsı olmayan istihsan edicinin nazarında kemâlâtın kıymeti sukut eder.****HAŞİYE-2***

*Hem dahi, kâinatın yüzünde serilmiş olan gayetle güzel ve san'atlı ve parlak ve süslü şu mevcudat, ışık güneşi bildirdiği gibi, misilsiz, mânevî bir cemâlin mehâsinini bildirir. Ve nazirsiz, hafî bir hüsnün letâifini iş'ar ediyor.****HAŞİYE-3*** *O münezzeh hüsün, o mukaddes cemâlin cilvesinden, esmâlarda, belki her isimde çok gizli defineler bulunduğunu işaret eder.*

İşte şu derece âli, nazirsiz, gizli bir cemâl ise, kendi mehâsinini bir mir'atta görmek ve hüsnünün derecâtını ve cemâlinin mikyaslarını zîşuur ve müştak bir âyinede müşahede etmek istediği gibi, başkalarının nazarıyla yine sevgili cemâline bakmak için, görünmek de ister. Demek, iki vech ile kendi cemâline bakmak; biri, herbiri başka başka renkte olan âyinelerde bizzat müşahede etmek; diğeri, müştak olan seyirci ve mütehayyir olan istihsancıların müşahedesiyle müşahede etmek ister.

Demek, hüsün ve cemâl, görmek ve görünmek ister. Görmek

ve görünmek ise, müştak seyirci, mütehayyir istihsan edicilerin vücudunu ister. Hüsün ve cemâl ebedî, sermedî olduğundan, müştakların devam-ı vücutlarını ister. Çünkü daimî bir cemâl ise, zâil bir müştaka razı olamaz. Zira, dönmemek üzere zevâle mahkûm olan bir seyirci, zevâlin tasavvuruyla muhabbeti adavete döner. Hayreti istihfafa, hürmeti tahkire meyleder. Çünkü, hodgâm insan, bilmediği şeye düşman olduğu gibi, yetişmediği şeye de zıttır. Halbuki, nihayetsiz bir muhabbet, hadsiz bir şevk ve istihsan ile mukabeleye lâyık olan bir cemâle karşı zımnen bir adavet ve kin ve inkâr ile mukabele eder. İşte, kâfir, Allah'ın düşmanı olduğunun sırrı bundan anlaşılıyor.

Madem o nihayetsiz sehâvet, cûd, o misilsiz cemâl, hüsün, o kusursuz kemâlât ebedî müteşekkirleri, müştakları, müstahsinleri iktiza ederler. Halbuki şu misafirhane-i dünyada görüyoruz, herkes çabuk gidip kayboluyor. O sehâvetin ihsanını ancak az bir parça tadar. İştahası açılır, fakat yemez, gider. O cemâl, o kemâlin dahi ancak biraz ışığına, belki bir zayıf gölgesine bir anda bakıp, doymadan gider. Demek bir seyrangâh-ı daimîye gidiliyor.

Elhasıl: Nasıl ki şu âlem bütün mevcudatıyla Sâni-i Zülcelâline kat'î delâlet eder. Sâni-i Zülcelâlin de sıfât ve esmâ-i kudsiyesi, dar-ı âhirete delâlet eder ve gösterir ve ister.

<u>Haşiye-1</u>

Evet, kemik gibi bir kuru ağacın ucundaki tel gibi incecik bir sapta gayet münakkaş, müzeyyen bir çiçek ve gayet musannâ ve murassâ bir meyve, elbette gayet san'atperver, mucizekâr ve hikmettar bir Sâniin mehâsin-i san'atını zîşuura okutturan bir ilânnamedir. İşte, nebatata hayvanatı dahi kıyas et.

<u>Haşiye-2</u>

Evet, durub-u emsaldendir ki, bir dünya güzeli, bir zaman kendine meftun olmuş âdi bir adamı huzurundan tard eder. O adam kendine teselli vermek için, "Tuh, ne kadar çirkindir!" der, o güzelin güzelliğini nefyeder. Hem bir vakit bir ayı, gayet tatlı bir üzüm asması altına girer, üzümleri yemek ister. Koparmaya eli yetişmez, asmaya da çıkamaz. Kendi kendine teselli vermek için,

kendi lisanıyla "Ekşidir" der, gümler gider.

Haşiye-3

Âyine-misal mevcudatın birbiri arkasında zevâl ve fenalarıyla beraber, arkalarından gelenlerin üstünde ve yüzlerinde aynı hüsün ve cemâlin cilvesinin bulunması gösterir ki, cemâl onların değil. Belki o cemâller, bir hüsn-ü münezzeh ve bir cemâl-i mukaddesin âyâtı ve emârâtıdır." http://erisale.com/#content.tr.1.107

İşte bir Sanatçı kendinde olan güzellikleri hem kendisi görmek hem de şuur sahibi başkaları tarafından görülmesini ve takdir edilmesi sağlamak için sanat eserleri yapar ve bu güzel sanat eserlerini yaptıktan sonra sergiler açar ki seyirciler gelsinler sergileri gezsinler, sanat eserlerini izleyip manevi zevk alsınlar ve takdir etsinler ve Sanatçıyı yüceltsinler.

Dolayısıyla bir sanat eseri varsa mutlaka bir sanatçısı vardır, sanatçı varsa sanat eseri ve o eserde bir sanat vardır, sanat varsa sanatı seyredecek ve takdir edecek seyirci olmalıdır, seyirci varsa sergileme ve sunum da vardır, sunum ve sergileme varsa o zaman seyirci de olmalıdır.

KAYNAKLAR

YEĞİN, Abdullah, 1983, İstanbul, Osmanlıca-Türkçe İslami-İlmi-Edebi-Felsefi Yeni Lûgat, Hizmet Vakfı
Sözler, Otuz Üçüncü söz, Yirmi Beşinci Pencere
http://erisale.com/#content.tr.1.924
Sözler, Yirmi İkinci Söz, Birinci Makam, Beşinci Bürhan
http://erisale.com/#content.tr.1.379
Sözler, Otuz Birinci Söz, İkinci Esas
http://erisale.com/#content.tr.1.769
Sözler, Onuncu Söz, Dördüncü Suret
http://erisale.com/#content.tr.1.85
Sözler, Onuncu Söz, Dördüncü Hakikat
http://erisale.com/#content.tr.1.107

• San'atlı bir eser san'atkârı icap eder.

• Her cemal ve kemal sahibi kendi cemal ve kemalini görmek ve göstermek ister.

• Ruhun manevî güzelliğidir ki ilim vasıtasıyla san'atında tezahür ediyor.

• Güzellerin güzel yüzlerinde güzelliği yaratan, elbette o güzelliğe müştakları da yaratır.

• Güzelin güzelliğini arttıran çirkinin çirkinliğidir.

• Çirkinin icadı çirkin değil güzeldir. Çünkü neticelerin çoğu güzeldir.

• Çok güzellikleri intaç veya izhar eden bir çirkinlik dahi, dolayısıyla bir güzelliktir.

Dağıtım : SEÇKİN YAYINCILIK SANAYİ VE TİCARET A.Ş
dagitim@seckin.com.tr
Tel: 0312 435 57 67 Fax: 0312 435 24 72

SONÇAĞ YAYINCILIK SAN.TİC.LTD.ŞTİ.
İSTANBUL CADDESİ İSTANBUL ÇARŞISI
NU:48/48-49 İSKİTLER / ANKARA
TEL:(0312) 341 36 67

9 786055 230708

9,90 TL